

דפי המפקד

לקט היסטורי

ידעו הנופלים וידענו כולנו

מה המחיר. לקראת מה ולמה
אנו הולכים לקרב; והלכו כולנו
- בנכונות, בהכרת השליחות,
ומתוך תקווה שכלנו בונים עולם
יפה יותר לבנינו אחרינו....
במלחמה זו הניצחון כולו שלכם,
חזקו ואימצו ותחזקנה ידיכם
- אחי גיבורי התהילה!

שמואל גורודיש, מח"ט 7, ששת הימים, 1967

דפי המפקד

דפי המפקד

לקט היסטורי

אמ"ץ-תוה"ד - המחלקה להיסטוריה | התשע"ג-2022

עריכה ראשית וכתובה: אל"ם (במיל") בעז זלמנוביץ
עריכה לשונית: קרן כהן אברמוב
עיצוב גרפי: אסף בארי
הפקה: משה אסולין
סייעו בהכנת הספר: אל"ם סמואל בומנדיל, סא"ל ערן אברמוביץ, סא"ל ד"ר דן ברק,
רס"ן (במיל") שי שמש, יונתן אריאלי, נטע גל-נור טנא וד"ר מאור לוי

בכריכה: אברהם (ברן) אדן מניף את דגל הדיו בסיום מבצע "עובדה", מרץ 1949
צילום: מיכה פרי, ארכיון צה"ל במשרד הביטחון

© כל הזכויות שמורות למדינת ישראל – משרד הביטחון – אמ"ץ תוה"ד – המחלקה להיסטוריה
בכל שימוש שיעשה מהמתפרסם בספר זה, יש לציין את המקור. אין לעשות בו כל שימוש מסחרי.
Copyright by MOD – IDF

הספר יצא לאור באמצעות משרד הביטחון – ההוצאה לאור, ישראל, דצמבר 2022, כסלו התשע"ג

תוכן העניינים

7הקדמת הרמטכ"ל

8פתח דבר

10תכליותיו של הדף הקרבי

23שער ראשון – דפים לקרב

107שער שני – המקצוע הצבאי

137שער שלישי – ערכים, משמעת ושגרה

173נספחים

174נספח 1: סקירה היסטורית – דפים קרביים ממלחמת העצמאות עד ימינו
סמואל בומנדיל

178נספח 2: גישות ומגמות בדפים קרביים
סמואל בומנדיל

186רשימת המקורות

מצפן הרמטכ"ל

מצפן מספר 3 – מפקדים רושמים (ומסבירים)

1. ברבים מן הביקורים ביחידות ובכנסים שאני עורך, המפקדים הנוכחים אינם רושמים לעצמם את תוכן הדברים הנאמרים.
2. קצינים רושמים, כל הזמן! זו תרבות של למידה, מקצועיות ומנהיגות:
 - א. רושמים לעצמם - לזכור, ללמוד, להתעמק ולסמן נושאים לברור.
 - ב. רושמים עבור פקודיהם - כדי להעביר את המידע, להסביר וללמד, לפרש ולתת הקשר.
 3. מפקד שמסביר לפקודיו מה מתרחש (ביחידה, בזרוע, בפקוד, בצבא ומעבר לכך), יוצר הודעות, דואג להבנה שיוצרת חיבור, מונע ניכור, מעצים את השייכות, מבסס שפה משותפת ומלמד - תפיסה, נימוקים והחלטות.
 4. מפקד שבאופן קבוע מקיים שיח עם פקודיו, הוא מפקד שאכפת לו מפקודיו. מפקד שלאחר סקירה, הערכת מצב או אירוע צבאי משמעותי מעדכן במידע, הוא מפקד שדואג לפקודיו.
 5. בדיוק כמונו, פקודינו, רוצים לדעת מה קורה, מה הוחלט, מה היו השיקולים, ומה יהיה בהמשך.
 6. מפקד שמסביר הוא מפקד שמגיע ומנהיג את פקודיו מתוך רתימה.
 7. לשוחח, להסביר ולעדכן אינם בגדר אפשרות, אלא - חובה ומנהיגות.

בברכה,

רב-אלוף אביב כוכבי
 ראש המטה הכללי

הקדמת הרמטכ"ל

דף המפקד, מעיתות שגרה ומזמני חירום, משקף את ערכי צה"ל ואת רוחו על גווניה לאורך השנים, ואיגודם של הדפים הללו מאפשר לנו לראות את הערכים שמפקדי צה"ל מכוונים אליהם. יתרה מזו, יש בכך כדי להניח לרשות המפקדים בהווה ובעתיד משאב ערכי ומשענת מוסרית לפועלם.

דף המפקד העוסק בנושאים מקצועיים חשוב אף הוא, והוא גם מעביר מסר ערכי – המקצועיות היא הבסיס לניצחון. דפים אלה נועדו לאפשר למפקד להדגיש לפני פקודיו את הסוגיות המקצועיות המונחות לפתחם ואת אמת המידה הרצויה לטיפול בהן.

ספר זה מוגבל מכדי להניח את כל הדפים שפורסמו בצה"ל במהלך השנים. אלה שלא נכללו חשובים לא פחות מאלו המתפרסמים כאן. עם זאת בספר זה השתדלנו לרכז את הבולטים שבהם. ההתבוננות בהם חשובה לתהליך הלמידה על ערכי צה"ל ואף על רוח התקופה.

למדו מן העבר, וכתבו "דף מפקד"!

רב-אלוף אביב כוכבי
ראש המטה הכללי

רוח לחימה ונכונות להקרבה הן הערכים שהמפקדים נדרשים להעביר לפקודיהם בעת היציאה לקרב ולמלחמה. מפגשים ישירים ושיחות עם הקצינים ועם החיילים הם האמצעים המרכזיים להעברת המסרים הללו, אך גם באמצעות דפי קרב המפקדים מנחילים ומחזקים את רוח הלחימה. דרכם הם מסבירים את גודל השעה ואת נחיצות הפעולה, ומעודדים את פקודיהם לפעולה. כך נעשה הדבר לאורך השנים:

"מוות לפולשים"

(שמעון אבידן, 1948)

"צודקים וחזקים נתייב מול האתגר – ונוכל לו"

(ישראל טל, 1967)

"הגיעה שעת ההכרעה... קדימה לניצחון"

(דוד אלעזר, 1967)

"המשיכו, המשיכו, להכות באויב עד תבוסה"

(אברהם מנדלר, 1973)

"אנו יוצאים למבצע זה על מנת להגן על הבית"

(שאול מופז, 2002)

הדף הקרבי הוא ההיבט החשוב של דף המפקד, אך אינו היחיד. דף המפקד משמש כלי עבור המפקד להעביר מסרים ערכיים ומקצועיים לפקודיו. כך מביע המפקד את רוחו ואת מחשבותיו, וכך הוא יכול לזקק את תמצית המסר החשובה לו ולהניחה באופן ברור לנגד עיני פקודיו.

פתח דבר

"דף המפקד" ו"הדף הקרבי" מביאים את רוחם ומחשבותיהם של המפקדים ואת אופן העברת מסריהם לפקודים בתחומים רבים, בהם רוח הלחימה, מנהיגות, ערכים, מקצועיות ותחקירים של הצלחות ושל כישלונות בלחימה.

המילון למונחי צה"ל מגדיר דף קרבי כך: "כינוי לפרסום של דברי מפקד היחידה (מעוצבה ומעלה) לחייליו לקראת הקרב או במהלכו (או בתרגיל), ובו הסבר על רקע הפעילות, על חשיבותה ועל יעדיה". הגדרה זו מהווה נקודת מוצא חשובה, אך היא איננה ממצה שכן היא מחמיצה את רוח הלחימה וכן את החלק הערכי, העקרוני, של דברי המפקד לחייליו. נוסף על כך הגדרה זו איננה כוללת את "דף המפקד". דפי המפקד כוללים בתוכם את "קבוצת" הדף הקרבי, אך יש בהם גם נושאים מתחומי המקצוע הצבאי: תורות הלחימה, המקצועיות, האימונים וההכשרות; ומתחומי השגרה, הערכים והמשמעת.

חלוקת "דף קרבי מס' 3" במלחמת יום הכיפורים בפיקוד הצפון
ניתן לראות את הדף בעמוד 60 בספר זה
ארכיון צה"ל ומערכת הביטחון

מטרתו של הלקט ההיסטורי היא להניח לפני המפקדים את היסודות לפיתוח דפי המפקד - עקרונות מנחים, מרכיבים, ובעיקר דוגמאות. דפי מפקד התפתחו בצה"ל ללא מסגרת "תורתית" וללא הגדרות מחייבות, ואין צורך לשנות מצב זה. אך לקט זה נועד לעודד את המפקדים לפתח את ערוץ התקשורת בין המפקדים לפקודיהם ולשמש כלי מקצועי מבוסס על דפי עבר והיסטוריה של התחום על ידי הסתמכות על למידה מניסיונם של אחרים ועל ידי הסתמכות על כתיבתם ועל דבריהם של קודמים. לשם כך נאספו מגוון דפי מפקד שפרסמו מפקדי צה"ל לדורותיהם כדי להנגישם לחיילי צה"ל בכלל ולמפקדים בפרט.

הדפים הקרביים נועדו לעצב ולחזק את רוח הלחימה. כדי להשיג תכלית זו יכלול דף קרבי לפחות כמה ממרכיבים אלה: המשגת הרקע למלחמה ותיאור רצף האירועים עד כה; הבהרת מטרת המבצע או המלחמה; הבהרת תמונת המצב וההישגים המבצעיים; דגשים ערכיים, טקטיים ומקצועיים; דברי עידוד.

הלקט הוכן ביוזמתו של הרמטכ"ל, רא"ל אביב כוכבי, והוא מבטא במידה רבה את רוח הלחימה של צה"ל ואת הערכים שלאורם הוא פועל בסביבה מורכבת ומול אתגרים רבים. הספר הוא תמהיל ייחודי המשלב מספר היטלים - מפקדים, אירועים וערכים, ואלה מאפשרים להיחשף להיסטוריה של צה"ל במבט אחר ורחב יותר.

הדוגמאות ההיסטוריות בספר זה מציגות את האופן שבו כתבו המפקדים את מסריהם. חילקנו אותן לשערים האלה: הראשון - דפים לקרב, הפרוסים לשלושה חלקים: בטרם הקרב, במהלך הלחימה ובשוך הקרבות; השני - המקצוע הצבאי; והשלישי - ערכים, משמעת ושגרה.

להעשרה ולהרחבה מצורפות סקירה היסטורית של דפים קרביים בצה"ל ממלחמת העצמאות עד ימינו והמגמות העיקריות שניתן למצוא בכתיבת הדפים במהלך השנים.

לקט היסטורי זה גובש בסיועו הרב של אל"ם סמואל בומנדיל, שלאורך השנים ריכז דפים רבים וכתב מאמרים ומחקרים בנושא. בבואנו לגבשו מצאנו בסיס איתן להכנתו. את הלקט כתב וערך בעז' זלמנוביץ; אסף בארי הופקד על העיצוב הגרפי; קרן כהן אברמוב ערכה אותו בקפדנות.

ד"ר אלי מיכלסון
רמ"ח היסטוריה
צבא ההגנה לישראל

תכליותיו של הדף הקרבי

המשגת הרקע ללחימה ותיאור רצף האירועים

הדף הראשון שפרסם אלוף אדם ב־19 ביולי 2006, נפתח כך: "מדינת ישראל ניצבת בימים האחרונים במערכה משולבת של תקיפות טרור מצפון ומדרום, טרור שמופעל כנגד כולנו, אזרחים וחיילים בעורף ובחזית"; שבוע לאחר מכן, ב־26 ביולי, המסר חוזר על עצמו: "אנו נמצאים בעיצומה של מלחמה אשר נכפתה עלינו בחזית הצפונית על ידי ארגון הטרור חזבאללה, המתקיימת בהשראה, במימון ובסיוע איראן וסוריה. האויב אינו מבחין בין חזית לעורף".

הבחירה כיצד להגדיר את הרקע המיידי ללחימה אינה נתונה מבחינה פורמלית בסמכותו של גורם כזה או אחר, אך בפועל בקרב מפקדים ניתן לראות שונות באשר לבחירותיהם. במבצע "צוק איתן" בחרו שמונה מתוך עשרה מפקדים להגדיר את נקודת ההתחלה ב"התגברות ירי הרקטות" וב"הסלמה מול עזה" בניסוחים כאלה ואחרים. כך למשל, בדף מ־9 ביולי 2014 נכתב: "במהלך השבוע האחרון וביתר שאת ביממה האחרונה, אנו עדים להסלמה גוברת מרצועת עזה בהובלת החמאס", וכך גם בנוסח כזה או אחר במרבית הדפים. כנקודת מוצא בחרו שני מפקדים להזכיר את שלושת הנערים שנחטפו ונרצחו כחודש קודם לכן בדף שאף הוא מ־9 ביולי באומרם: "לפני כחודש נחטפו ונרצחו שלושת הנערים [...] בהמשך לכך, אנו נמצאים בימים של הסלמה שמוביל חמאס".

לרוב, החלק הראשון בכל דף קרבי עוסק ברקע ליציאה למלחמה או למבצע ולקרוב ספציפי. חלק זה נותר חיוני ולא דעך עם השנים: גם אם החיילים סובלים ממחסור במידע או מעודף מידע, למפקד יש אינטרס להגדיר סיפור מסגרת ברור כפי שהוא עצמו מבין וחושב שנוחץ להעביר לפקודיו. כך למשל, אנו מוצאים בדף המיועד ל"יחידות אגרוף" (חטיבה 27), בפיקודו של אל"ם חיים בר־לב, ערב כניסת החטיבה ללחימה במלחמת סיני, ב־30 באוקטובר 1956: "שמונה השנים שחלפו מאז מלחמת העצמאות לא היו שנות שלום. מאות רבות של אזרחי ישראל נרצחו... משך כל העת נשאו ישובי הספר ויחידות הצבא הסדיר בעול כבד מנשוא"; ובדף קרבי של חטיבה 11, בפיקוד אל"ם אהרון דורון, שיצא יום קודם נכתב: "במשך חדשים רבים חישל שליט מצרים כח ועצמה צבאית רבת ממדים בהכריזו בגלוי על כוונותיו... שמונה שנים נחסמו תעלת סואץ ומפרץ אילת בפני ספינותינו... מזה שמונה שנים היתה מושטת ידנו לשלום".

הצורך לעצב ולדייק את סיפור המסגרת לא פחת עם השנים. במלחמת לבנון השנייה הפיץ פיקוד הצפון, בפיקודו של אלוף אודי אדם, חמישה דפים לכל אורך ימי המלחמה. הצורך לבאר את הסיבות ואת הרקע ללחימה לא הוגבל רק לימי הקרבות הראשונים.

הבהרת מטרות הלחימה

לאחר הרקע למלחמה או למבצע לעיתים קרובות יתוארו מטרותיהם. הדבר נעשה מתוך הקשר רחב ועקרוני יותר. לדוגמה, בעוצבת הפלדה בפיקוד אלוף ישראל טל בפתחת מלחמת ששת הימים (5 ביוני 1967): "אנחנו מזנקים כדי למעוך את ריכוזי הכח שהתכוונו לאיים על שלומנו; אנחנו מזנקים כדי לעקור מציריהם את שערי ההסגר המצרי; אנחנו מזנקים כדי למגר את משימת ההשמדה" (עוצבת הפלדה, 5 ביוני 1967); בחטיבה 45, בפיקודו של סא"ל משה בר־כוכבא, ב־11 ביוני 1967: "ביום גדול זה נזכור ואל נשכח את המטרה שלפיה חיינו ולמענה נחייה ונעשה הכל: חיים של שלום ובטחה לעם של בני חורין, במולדתו המשוחררת"; או דף הרמטכ"ל, רא"ל גבי אשכנזי, במבצע "עופרת יצוקה": "מטרתנו להגן על זכותם של תושבי מדינת ישראל - נשים, גברים זקנים וטף - לחיות חייהם באין מחריד".

בשני העשורים האחרונים נמצא שימוש בהגדרות הרשמיות יותר של המטרות. ניתן לראות זאת בדוגמאות ממבצע "עופרת יצוקה": "עלינו להגן על גבולותיה הדרומיים של מדינת ישראל, למנוע איום על תושבי עוטף עזה ולהילחם בנחישות נגד ארגוני הטרור הפלסטינאיים אשר פוגעים בעורף הישראלי [...] שקט וחיי יומיום תקינים לנשים לילדים ולכלל תושבי עוטף עזה וישובי הדרום" או ממבצע "צוק איתן": "הפסקת הירי לעורף ישראל תוך השמדת מרב האויב, תשתיות הלחימה ומרחבי השיגור... פגיעה משמעותית תבוא לידי ביטוי בצורך בשיקום ארוך של ארגוני הטרור, בהגברת ההתרעה ובפגיעה משמעותית בנכונות החמאס להתמודדות נוספת עם ישראל". בדפים אלה חלק מהגדרות ההישג הנדרש לקוחים כמעט מילה במילה מתוכניות המפקדה הכללית.

שימו לב לאחריות המוטלת על מפקד צבאי

אחריות כזו אינה מוטלת על שום אדם אחר במדינה, ואחריותו היא כפולה: (א) לביטחון המדינה, (ב) לחיי אנשיו. איני יודע אחריות גדולה מזו

דברי ראש הממשלה, דוד בן־גוריון, בסיום קורס קצינים, 15 במאי 1949

הבהרת תמונת המצב וההישגים המבצעיים

לפני הכניסה ללחימה ובמהלכה צריכים החיילים לדעת כי לחימתם מועילה או השיגה את שנתכוונה להשיג. מרשל, בספרו "אנשים מול אש", כתב:

מערכה היא בבחינת ערפל לגבי האנשים הלוחמים בה. היחידה הקטנה תוסיף בדרך כלל להיות שרויה באפלה באשר להישגיה, אלא אם כן מישוהו מלמעלה יבהיר לה את 'התמונה' אך דבר זה קורה אך במקרים נדירים [...]. בקרב אין דבר המצליח יותר מהצלחה. ידיעת הנצחון היא תחילת האמונה בעליונות כוחך.

גם בעידן המתקדם והמרושת הצורך לעדכן את הלוחמים בהישגיהם נותר חיוני. מאז ומעולם היו דפים קרביים פלטפורמה מועילה לעדכון בתפוצה רחבה על אודות הישגי הכוח - הם מאפשרים תיווך מהיר, ממוקד וסיפורי ב"קולו" של המפקד תוך זמן קצר ובפריסה רחבה בלי לכנס את הכוח במקום אחד.

הרמטכ"ל דיין מקריא את פקודת היום של ראש הממשלה במסדר הניצחון של חטיבה 9, ולצידו מפקד פיקוד הדרום, אל"ם אסף שמחוני ארכיון צה"ל ומערכת הביטחון

לעיתים התיאור יהיה כללי מאוד, ולעיתים יופרטו ההישגים. פירוט רב מופיע בדף קרבי של חטיבת גבעתי מ-19 באוקטובר 1948: "לאחר כיבוש 113 וצומת הדרכים, ירדו כוחותינו דרומה ובקרב הפתעה כבשו את כאוכבה והתבססו בה ובמשלטיה! כוחותינו כבשו את בית ימה ובזאת סגרו את הדרך לכוחות עיראק-סואידן"; וגם בדף של חטיבת הראל שהופץ ב-4 בינואר 1949 במבצע "חורב": "יחידות הראל במשותף עם חטיבת הנגב כבשו תוך קרב קשה את משלטי האויב על הכביש רפיח-עוג'ה, אשר להם ערך מכריע במערכה". הציטוט הבא מדף שהופץ בכנף 4 של חיל האוויר במבצע "שלום הגליל" ב-8 ביוני 1982, מדגים את החשיבות של הבהרת משמעותם של ההישגים המבצעיים, גם אם בניסוח כללי יותר: "עד עתה ביצעו מטוסינו את כל משימותיהם בהצלחה. תוצאות התקיפות טובות מאוד, ואין ספק שפעולותינו תרמו רבות להתקדמות המהירה של כוחות היבשה".

הדוגמאות הקודמות לקוחות מתוך דפים שהופצו בעיצומם של קרבות. לעדכון יש חשיבות לא רק במהלך הלחימה לטובת המשכה אלא גם עם תום הקרבות הן לצורך מייד ומוכן של הכוחות, הן מתוך התבוננות קדימה והן מתוך רצון לעצב באופן פעיל את מצב הסיום, על ידי עצם הגדרתו והמשגתו. כך למשל נכתב דף קרבי של פיקוד הצפון בסיום מלחמת יום הכיפורים ב-24 באוקטובר 1973: "הדפנו את הפולש הסורי מרמת הגולן [...], הכינו את הצבא הסורי מכה ניצחת. אילצנו אותו להזדקק לסיוע צבאות משלוח עיראקיים וירדניים [...]. אנו חולשים היום על צמתים חיוניים בצירים המרכזיים העולים לבירת סוריה, דמשק, ושולטים על רכסי החרמון"; או בדף הרמטכ"ל בסיום מבצע "עמוד ענן" ב-2012: "התכנית המבצעית התממשה במלואה - מכת האש שפגעה בארגוני הטרור ובתשתיותיהם הובילה לניווט יכולותיהם הצבאיות, לירידה בהיקפי הירי ולשיפור כושר ההרתעה של מדינת ישראל".

“ובכל זאת אהבנו את הדף הקרבי. הוא סיפק לנו את המידע שהשתוקקנו אליו: מה עושה החטיבה כולה, מה יעדיה, מהי תמונת המערכה הכוללת, מה מקומנו בה”

אורי אבנרי, אופטימי, הוצאת ידיעות אחרונות, 2014

”כאשר הבאנו ליחידות החשופות תחמושת ומזון, הם התנפלו לא פחות על חבילות ”הדף הקרבי”“

אורי אבנרי, אופטימי, הוצאת ידיעות אחרונות, 2014

במלחמת ההתשה הפיץ אלוף שלמה להט (ציץ), מפקד עוצבת "סיני", דפים קרביים. אלה הופצו לכלל האוגדה, וברוב המקרים הם עוסקים בהצלחות, אך בדוגמה חריפה במיוחד, הממוענת "ליונה ולחייליו" ממוצב המזח מ-12 ביולי 1969, פירט ציץ כישולן מבצעי צורב:

הפעם לא עצדתם במבחן. כשלונכם כשלוננו. בפשיטה על מוצבכם הצליח האויב לפגוע בו קשה. חוסר ערנותכם איפשר לאויב לפרוץ פרץ ולהבקיע את חומת הפלדה הניצבת מולו... הכשולן נגרם כיוון שהצופים בחוץ לא עמדו על משמרתם ולא צפו לעבר כיוון ההתקדמות של האויב – וכך נתאפשר לאויב להפתיע את צוותי הטנקים. למרות ההפגזה... חייבים הייתם לעמוד בחוץ ולהתריע על תנועת האויב. כיוון שבזאת נכשלם, הצליח האויב לחדור למוצב ולגרום לנו אבדות.

באמצע הדף הוא מבקש לציין גם לחיוב את מי שראויים לכך: "לוחמים שהצטיינו: צוות הטנק של גבי שפעל יפה וניסה להרוג באויב ברגע שגילה את הפושטים... לצוותי הטנקים מלוא הכבוד. פעלתם במערכה כפי שאני מצפה מכם. עשיתם מה שביכולתכם". הדף נחתם בהבהרה זו: "לוחמים! פרשת יונה וחייליו תשמש לנו מקור ללימוד ולהפקת לקחים. כשלון המזח – בל יחזור שנית".

אם הערך בציון ההישגים ברור, הרי ציון הכישלונות שנוי במחלוקת. השימוש בדפים קרביים לתכלית הדגשת הכישלונות והלמידה מהם הוא זניח. יש להניח כי רוב המפקדים נמנעו מכך כי לחימה היא דבר קשה דיו, גם בלי שיוסיפו על רוח הלוחמים מעמסות מסוג זה. בכל זאת ניתן למצוא דוגמאות נדירות, בעיקר מתוך רצון, ככל הנראה, להפיק לקחים לקראת המשך הלחימה. בדף של חטיבת הראל שהופץ במבצע "חורב" ב-7 בינואר 1949, נכתב:

בשעה 0500 בבוקר ערך האויב התקפת פתע בטנקים, זחלים, חיל רגלי. מתוך טעות פטלית, שבמקום זה צריך לעבור רכב משוריין שלנו, לא פתחו אנשינו באש על הטור. הטנקים והזחלים התקרבו לטווח של 80 מטר והקיפה את המשלט. היחידה נסוגה. [...] על ידי כך נגרמו ליחידותינו 6 חללים, 4 בהתקפה, ו-2 בנסיגה.

עיון במורכבות העולה מתוך דפי תקופת ההמתנה לפני מלחמת ששת הימים מזכיר, להבדיל, חלק מהאתגרים שעיימם התמודדו המפקדים במבצעים האחרונים במהלך ההמתנה ההמתנה לכניסה הקרקעית. כל מי שהשתתף בלחימה יכול להזדהות עם הציטוטים מתקופת זו. למשל בדף שהפיץ אלוף ישראל טל, מפקד עוצבת הפלדה, ב־26 במאי 1967 נכתב:

עברו תשעה ימים מאז נקראנו לקו הראשון. תשעה ימים של מתיחות עולה ורפה חליפות. תשעה ימים של דריכות וכוננות לצאת כל רגע [...] אחד הדברים הקשים ביותר הוא לשמור על שקט וריסון בימים בהם מתחוללים מאורעות דרמטיים בזה אחר זה ממש מול פניך. לשמור על שקט ועם זאת לא להרפות את המתח. ועד עתה עמדנו בכבוד במשימה זו.

דברים דומים, במענה על טענה שניתן לנחשה מתוך הכתוב, אל"ם מנחם אבירם, מפקד עוצבת "אגרוף ורומח", כתב ב־2 ביוני 1967: "ידינו אינן כבולות, הן נחות בהשקט ובבטחה על הגה הרכב, על הדק הכלי, הן אוחזות במשקפת וצופות אל הפרצופים החרדים שממול". היכולת להחזיק כוח צבאי דרוך לקראת קרב ובעת ובעונה אחת להסביר את הקרב שעשוי לפרוץ בעוד רגע ואת ההבלגה או ההסכם שעשויים לייתר את הקרב הזה, היא משימה קשה ומורכבת ביותר, ודאי לצבא במדינה דמוקרטית.

מפקד פיקוד הדרום במלחמת ששת הימים, אלוף ישעיהו (שייקה) גביש בתדריך מפקדים בשטח ארכיון צה"ל ומערכת הביטחון

דגשים ערכיים

הדפים הקרביים כוללים ניסיונות להתמודד עם אתגרים מוסריים שונים העולים מתוך הלחימה. לעיתים כאמירה עקרונית ולעיתים בהתייחס למציאות קונקרטית הופיעו סוגיות של מידתיות בהפעלת כוח, ביזה ועוד. מאגר הטיעונים של המפקדים מגוון: חלקם ידברו על שיקולים תועלתניים, חלקם ידברו על דמותו של הצבא.

אבא קובנר הוא הראשון ואחד החריפים ביותר בהתייחסויותיו בדפים קרביים לסוגיות של מוסר ואתיקה, למרות התוקפנות הרבה שבאה לידי ביטוי בדפים שכתב עבור חטיבת גבעתי. כשהוא כותב על טוהר הנשק, הוא מביע זאת לצד נחרצות בלתי מתפשרת ביחס לאויביו, בלי שיראה בכך סתירה כלשהי. כך למשל, קובנר נחרד מתופעות ביזה בהמשך לכניסת החטיבה למגידל (אשקלון), וב־5 בנובמבר 1948 הוא מגדיר את מי שיחטאו בכך כלא פחות מבוגדים:

לוחמים, אל מג'דל [...] נכנסנו כחיילים ואל יהין איש לטמא ידיו בשוד וביזה. [...] כל אשר לא ימלא אחר פקודה זו דינו כדין בוגד ולא יחד מקומו בין לוחמי גבעתי. נזכור את דבר המפקד: מוטב ויקרס מאשר מקרר חשמלי...! אנשי גבעתי ללא יכתימו את מסורתם הקרבית!

הרב הצבאי הראשי, אלוף שלמה גורן, מול הר סיני במהלך מלחמת ששת הימים. לצידו עומדים שני טייסי המסוק וכתב קול ישראל ארכיון צה"ל ומערכת הביטחון

”אני השתייכתי לצוות שנועד להוציא דפי קרב בעת המלחמה. בצוות היו הסופר עמוס עוז, הגרפיקאי איציק יורש והנהג שלנו, איש אלמוני בשם רפי ללקין”

יהורם טהרלב, ריאיון על תפקידו בהכנת דפי הקרב

נהיה ראויים לארץ. נהיה ראויים לאלה אשר בקרבן
חייהם היקרים ניתנה בדינו. ועתה, מפקדים וחיילים
– אותם אומץ ומסירות אשר גיליתם בקרב עודם
דרושים לעם ולארץ. גלו אותם גם עתה, בימים אלה
התובעים מכולנו אורך רוח והתמדה. [...] אל נשכח
אף לרגע, כי עסק לנו באנשים חיים, שגם הם כמותנו
בני משפחת האדם. נזכור ונדע תמיד, כי נצחוננו הוא
נצחון השלום, הבניין והצדק. זאת נדע – וככה נפעל.

זו לא הפעם האחרונה שבה יידרש המטה הכללי לרמת
פירוט שכזו בהתייחס לסוגיות של טוהר הנשק. בפברואר
1988 הפיץ הרמטכ"ל, רא"ל דן שומרון, איגרת למפקדי
צה"ל העוסקת ב"פעילות צה"ל באיו"ש ואזח"ע", וזו לא
הייתה האיגרת האחרונה שהפיץ בעניינים אלו. הוא הדגיש
בה את חשיבות טוהר הנשק:

בביצוע משימה זו נדרש שימוש בכח. על החיילים
לנהוג בתקיפות ובהחלטיות בצד שליטה עצמית,
איפוק, ורגישות התואמים את נורמות ההתנהגות
הגבוהות, המחייבות את חיילי צה"ל ומפקדיו. הנני
מבקש להבהיר ולהדגיש, שהשימוש בכח נועד
לצורך השגת המשימה על פי החוק ופקודות הצבא,
שמהם אין לסטות. בשום אופן אין להשתמש בכח
כאמצעי ענישה.

ב-5 בנובמבר 1956, במבצע "קדש", הפיצה חטיבה 11 את
הדף החמישי יומיים אחרי שעזה כבר נמצאה בשליטה
כמעט מוחלטת של כוחות צה"ל. בדף הארוך ביותר
מבין החמישה, בכל דרך אפשרית המח"ט מנסה לפנות
ללוחמיו בסוגיה מורכבת של מוסר לחימה ושל מוסר
שלאחר לחימה. זה אחר זה מובאים מסרים תפקודיים –
משימתיים, הרתעה לנוכח עונש אפשרי, פנייה לשיקולי
מוסר מובהקים, הבעת רגש (אמפתיה) כלפי חולשת אנוש,
אזהרה מפני פגיעה בכבוד היחידה, ועוד.

במלחמת ששת הימים פורסמו כמה דפים קרביים
העוסקים במפורש בטוהר הנשק. מפקד פיקוד הצפון, אלוף
דוד אלעזר (דדו), שתחת פיקודו התחוללו קרבות קשים
באזור צפון השומרון, כותב לחייליו בבוקר היום השלישי
ללחימה, 7 ביוני 1967:

מפקדים! חיילים! בניצחוננו המפואר נגד צבא ירדן
נפלו לידינו שטחים מאוכלסים המוני-אדם, בעיר
ובכפר. נזכור: לא באנו לפגוע בחייה של האוכלוסייה
שבשטחים הכבושים בדינו. נקפיד כולנו לשמור על
יחס אנושי לתושבי השטחים הכבושים או לשבויי
האויב שנפלו בידינו. אל יהי איש לשלוח ידו בביזה
ובשוד, נשמור כולנו על טוהר הנשק העברי.

בפיקוד המרכז, בתחתיתו של הדף הקרבי מ-7 ביוני 1967
באותיות קידוש לבנה, מופיע הכיתוב: "חיילי ישראל! כבדו
כל מקום קדוש! אל תשלחו יד בביזה! העבריינים יענשו
בכל החומרה!"; יום לאחר שוך הקרבות, ב-11 ביוני, נדרש
מפקד הפיקוד, אלוף עוזי נרקיס, להבהרות:

אתגר הלחימה בטרור ובתוך תוודא אזרחי מלווה את צה"ל גם בעשורים שלאחר מכן. בשלושת המבצעים שנערכו ברצועת עזה בשנים האחרונות – "עופרת יצוקה", "עמוד ענן" ו"צוק איתן" – אנו מוצאים התייחסויות לא מעטות לסוגיות של מוסר בלחימה. הן לא מכוונות להיבט ספציפי של ההתנהגות (אלימות, ביזה, ירי לא מוצדק וכיו"ב), אלא הן בעיקר אמירות עקרוניות ודגשים כלליים הניתנים לפני היציאה לקרב, או אמירות שלאחר הקרב, המציינות כי הכוח הרלוונטי פעל כנדרש. כך למשל הרמטכ"ל, רא"ל גבי אשכנזי, כותב בדף קרבי מס' 1, מ-4 בינואר 2009, מייד לאחר תחילת הכניסה הקרקעית לרצועה:

אין לנו מלחמה עם האזרחים הפלסטינים, אויבנו הם גורמי הטרור – החמאס וגרורותיו, שהפכו את האוכלוסיה כולה ל'מגן אנושי'. דרכנו לא תהיה דרכם, נממש את משימותינו בנחישות ובתבונה ונשאיר נאמנים לערכינו ומורשתנו.

דוגמה נוספת מדף מפקד האוגדה במבצע "עמוד ענן": "חוסנו המוסרי של צה"ל בשגרה כמו בזמן לחימה, הוא ייחודו והערובה לנצחוננו. גם במערכה זו נקפיד לפעול ברוח המורשת וערכי צה"ל, בדגש על הערכים של מקצועיות, דבקות במשימה וחתירה לניצחון מחד וכן הערכים של טוהר הנשק, רעות וכבוד האדם מאידך".

כאמור, שאר ההתייחסויות מגיעות בדרך כלל עם תום הקרבות, אצל מפקדים שבחרו להפיץ דף קרבי המתייחס לסיכום המבצע. כך בדבריו של הרמטכ"ל בסוף "עופרת יצוקה":

מבקשי חיים אנו ולא מקדשי מוות, וגם ליבנו לא גם בסבל הרב שנגרם לאוכלוסיה האזרחית. אין לנו מלחמה עם תושבי עזה. אויבנו הם החמאס וגורמי הטרור האחרים שהפכו את בני עמם למגן אנושי ולבני ערובה, ושיגרו אש ומוות מבתיהם, מבתי ספר, מבתי חולים וממסגדים. החמאס הוא הנושא באחריות לתוצאות ולסבל הרב שהמיט על בני עמו.

לסיכום, ניתן לומר כי מפקדים השתמשו בדפים קרביים לא רק כדי לעודד חיילים להילחם, אלא גם כדי להדגיש לפניהם את מערכת הערכים שעליהם לפעול על פיה. עיון בדוגמאות ממלחמת סיני, ממלחמת ששת הימים ומראשית האנתיפאדה הראשונה מעלה תמונה של עיסוק מפורש, יסודי ומפורט בנושא זה. בדוגמאות מהעשור האחרון עוסקים בכך לא מעט באופן עקיף יותר, עקרוני וכללי. ייתכן שהדבר נובע מתחושה של מפקדים שאם יעסקו בכך במפורש, ועוד בכתב, למעשה ינכיחו ויעצימו בעיה שולית ושלילית. ייתכן שהנוכחות הגוברת של השיח המשפטי גורמת ליתר זהירות ביחס לשאלה מה כותבים בדף קרבי החשוף לכול.

דגשים טקטיים ומקצועיים

בדפי המפקד ניתן למצוא גם דגשים מקצועיים וטקטיים, מעין ציוויים מקצועיים אחרונים הנאמרים כתזכורת לפני הקרב. הדבר שכיח יותר בנאומים שלפני יציאה לקרב, אך יש גם דוגמאות כתובות: ממלחמת סיני (אוקטובר-נובמבר 1956) ניתן למצוא שתי דוגמאות בחטיבה 27. בתחתית הדף מפקד החטיבה, אל"ם בר-לב, כותב: "ככל שנפעיל את כוחנו ביעילות ובמהירות, וככל שניטיב לקלוע למטרה, כן נוכל להשיג את משימות הקרב בשלמות"; בדף קרבי של עוצבה ללא סימנים מזהים נכתב: "הקפד על ביצוע מלא ומושלם של כל המוטל עליך, החל מהסוואה וכלה בכוננות הכלים שבידך, ותבטיח האפשרות להשיג את כל היתרונות הדרושים כדי להכריע במידה ונקרא להתמודדות".

דוגמה נוספת נוגעת למאפיינייה של הפעולה המבצעית ממבצע "צוק איתן" (2014): "הצלחת התמרון - אחריותנו! אנו נדרשים לבצע תמרון זריז רציף ואפקטיבי"; דוגמה מ"צוק איתן", הקשורה לדגשים הספציפיים הנוגעים לשלב ההיערכות ללחימה: "אני מצפה מכס, המפקדים, למקצועיות בלתי מתפשרת, הכוללת גם ביצוע מסדרים, תרגולות והכנה מנטלית לכוחות"; גם מפקד אוגדת עזה במבצע "שומר החומות" (מאי 2021) מוסיף דגשים מקצועיים: "היו דרוכים, הקפידו על התנהגות מבצעית גם במרחק מהגבול ועל כושרכם המבצעי לזנק ולהילחם".

אל"ם ארז גרשטיין, מח"ט גולני, מקבל סקירה ממח"ט 769, אל"ם קובי מרום, לאחר אסון השרפה בסלוקי (28 באוגוסט 1997) ארכיון דובר צה"ל

דברי עידוד והבעת אמון והערכה ללוחמים

התכלית העיקרית של הדפים הקרביים היא לעודד את הלוחמים ולחזק את רוח הלחימה באמצעות מסרים קצרים וישירים. הללו מובאים בדרך כלל בסופו של הדף. להלן כמה דוגמאות משורות הסיום של דפים אלה:

"תיקום הנקמה הגדולה – חופשי ישראל לעד!"
(שמעון אבידן, חטיבת גבעתי, 1948)

"לפולש המוות, ללוחמים המגינים הניצחון"
(צבי זמיר, חטיבה 23, 1956)

"צודקים וחזקים נתייצב מול האתגר – ונוכל לו"
(ישראל טל, עוצבת הפלדה, 1967)

"היו חזקים, נועזים ותוקפנים!"
(אברהם יפה, אוגדה 31, 1967)

"דלקו אחרי האויב והכו בו – קדימה אל התעלה!"
(ישעיהו (שייקה) גביש, פיקוד הדרום, 1967)

"המשיכו, המשיכו, להכות באויב עד תבוסה"
(אלברט מנדלר, אוגדת סיני, 1973)

**"נכה בהם, הלוך והכה, מכה והשמד,
באגרוף הברזל שחושל בימים אלה
בברית הדמים של חיילי העוצבה"**
(אברהם אדן (ברן), עוצבת הפלדה, 1973)

"לוחמים! קדימה אל הניצחון המוחץ!"
(יצחק חופי, פיקוד הצפון, 1973)

הרמטכ"ל, רא"ל אמנון ליפקין-שחק, בימי מבצע "ענבי זעם"
ארכיון דובר צה"ל

עם השנים נראה שהכתיבה הרטורית, שבה ניתן לשמוע את המפקד נואם באוזני פקודיו, ומייד לאחר מכן ניתן לשמוע את קריאת ה"קדימה הסתער!", פינתה מקומה לשורות "מתונות" יותר, עם קצת פחות פתוס ובעלת תוכן מעט שונה. עם הזמן הפכה הפנייה החותמת את הדפים הקרביים להיות ממוקדת בהבעת אמון וביטחון ביכולתם של הלוחמים לנצח, כפי שאפשר לראות בדוגמאות אלו:

"חזקה אמונתי בכח הרצון שלכם, וכח הפלדה של העוצבה להכות ולהכריע כל שריון אויב שיוטל עלינו להתמודד איתו"
(חיים בר-לב, עוצבת האגרוף, 1956)

"בוטח אני בכם, ברצונכם ובכושרכם"
(אליעזר אמיתי, חטיבת ירושלים, 1967)

"הנני בוטח בכם וגאה בכם"
(שלמה אראל, חיל הים, 1967)

"מאמין ובוטח בכם המפקדים וביכולתנו לנצח!"
(אודי אדם, פיקוד הצפון, 2006)

"מכיר אתכם, את עוז רוחכם ומסירותכם, בוטח בכם וביכולותיכם וגאה על ההזדמנות שניתנה לי לפקד עליכם בשעה זו"
(גבי אשכנזי, הרמטכ"ל, 2009)

"אני סמוך ובוטח כי צה"ל בכלל ולחטיבה בפרט יש את העוצמה, היכולת והאמונה בצדקת הדרך בכדי לנצח בכל מערכה, בכל מקום וזמן בהם נידרש"
(נדב לוטן, מח"ט 7, 2014)

מוטיב נוסף שנועד להמריץ ולעודד את רוח הלוחמים, הוא ה"עיניים נשואות":

"לוחמים, עיני כל העם נשואות אליכם בביצוע משימותיכם"
(ישעיהו (שייקה) גביש, פיקוד הדרום, 1967)

"אחי לוחמי פיקוד הצפון! עיני כל עם ישראל נשואות אלינו – אנו לא נכזיב"
(יצחק חופי, פיקוד הצפון, 1973)

"עם ישראל סומך עליכם!"
(רוני נומה, עוצבת סיני, 2012)

"עיני אזרחי ישראל ותושבי הדרום בפרט נשואות כעת אלינו ואנו נדרשים לממש את יעודנו ומשימתנו"
(איציק תורג'מן, עוצבת געש, 2014)

"עיניים רבות, בכל רחבי הארץ, נשואות אליכם היום בגאווה ובתקווה"
(מרדכי כהנא, חטיבה 828, 2014)

שער ראשון

דפים לקרב

שער ראשון – תוכן העניינים

דפי המפקד בטרם קרב 27

28	קרב השחרור הגדול מלחמת העצמאות מפקד חזית הדרום
30	היום ינתן האות מבצע "קדש" מפקד פיקוד הדרום
32	הרוצה בשלום יכוון למלחמה מבצע "קדש" מח"ט 11
34	טוסו, עוטו על האויב מלחמת ששת הימים מפקד חיל האוויר
36	עלי צפון מלחמת ששת הימים מפקד פיקוד הצפון
38	נכה באויב עד חרמה מלחמת יום הכיפורים מפקד חיל האוויר
40	מורשת גבורה מלחמת שלום הגליל מח"ט 514
42	אמינות ויושר מלחמת שלום הגליל קצין המשטרה הצבאית הראשי
44	בידכם מפקיד עם ישראל מבצע "חומת מגן" הרמטכ"ל
46	הלילה יפרצו מבצע "צוק איתן" מח"ט 35

דפי המפקד במהלך הקרב 49

50	אנו מגינה מלחמת העצמאות מטה נחשון
52	ניתן האות חיילים, ניתן האות מח"ט הראל
54	קרב הבלימה בסיני מלחמת יום הכיפורים מאו"ג 252
56	להשיב מכה שערה מלחמת יום הכיפורים מפקד בא"ח 27
58	לא אנו יזמנו מלחמה זו מלחמת יום הכיפורים מפקד חיל הים
60	בלמנו ונטלנו את היוזמה מלחמת יום הכיפורים מפקד פיקוד הצפון
64	נתקוף, נהלום וננצח מלחמת יום הכיפורים מח"ט 14

66	הייתה זו רוח הלחימה מבצע "חומת מגן" מח"ט 35
70	שותפים לדרך, שותפים להצלחה מלחמת לבנון השנייה מפקד פיקוד הצפון
72	את בטחוני אני שואב ממכם מלחמת לבנון השנייה מח"ט 35
74	בטוח בנחישותכם מבצע "שובו אחים" מח"ט 933
76	ימים מאתגרים מבצע "גודל השעה" מח"ט בנימין
78	היו דרוכים מבצע "שומר החומות" מפקד אזח"ע
80	ירושלים הפקדתי שומרים מבצע "שומר החומות" מפקד פיקוד ההכשרות והאימונים

83 דפי המפקד בשוך הקרבות

84	יחידותנו ערוכות מבצע "חורב" מח"ט הראל
86	זקופי קומה מלחמת ששת הימים מפקד פיקוד הדרום
88	נשאנו על כתפינו מלחמת יום הכיפורים הרמטכ"ל
90	מוגר האויב עד תום מלחמת יום הכיפורים מאו"ג 162
92	נשאר מגויסים זמן רב מלחמת יום הכיפורים מח"ט 205
94	מבחן אורך הרוח והסבלנות מלחמת שלום הגליל אוגדה 880
96	לא הכל עשינו נכון מלחמת לבנון השנייה מח"ט גולני
100	בוטחים בכוחנו ובצדקתנו מבצע "עופרת יצוקה" הרמטכ"ל
102	בעמוד ענן ידבר אליהם מבצע "עופרת יצוקה" הרמטכ"ל
104	יעדי המבצע הושגו מבצע "עמוד ענן" מפקד פיקוד העורף
106	עוצמת האנשים והרוח מבצע "צוק איתן" מח"ט 401

זה הזמן שלנו עכשיו,
זה הזמן שלנו עכשיו להיות אלה שקמים, עולים על וסטים, קסדות
ודואגים שהגבול הזה יהיה מוגן. ולכל משימה שנידרש,
מול כל כוח שנידרש, נעשה את זה על הצד הטוב ביותר.
אם אנו לא נעשה את זה, אין לנו פה זכות קיום.
למרות שדיברו אתכם על זה אני אחזור:
אנחנו לא נפסיד את המלחמה הזאת. אנחנו לא אלה שהתחלנו אותה,
אבל מחובתנו כצבא להיות מגן לעם היהודי ולדאוג שהתושבים האלה
שנמצאים פה במטולה ובחיפה יוכלו לחיות בשקט.
אם אנחנו לא נעשה את זה, אף אחד לא יעשה את זה.

נאומו של סרן אורי לביא בפני חיילי פלוגה א', גדוד 13 גולני
בטרם חציית גבול הצפון במלחמת לבנון השנייה

דפי המפקד בטרים הקרב

קרב השחרור הגדול

הרקע

לאחר יותר משנה של מלחמה עמד צה"ל לצאת למבצע גדול נגד הצבא המצרי, אשר נועד לכתר את הכוחות המצריים ברצועת עזה ובציר עוג'ה אל-חפיר (ניצנה) ולסלק את הכיס המצרי במרחב פלוג'ה. תחת פיקודו של מפקד החזית יגאל אלון עמדו ארבע חטיבות: חטיבת גולני, שהתרכזת בגזרה המערבית; חטיבה משורינת 8, ושתי חטיבות הנגב והראל באזור חלוצה. לכוחות האלה סייעו שני גדודי ארטילריה, גדוד מרגמות, סוללת נ"ט וגדוד הנדסה.

ניתוח הדף

החלק הראשון של הדף מתאר את המלחמה עד אותו שלב ואת תמונת המצב נכון למועד פרסומו. החלק השני מתאר את כוונות האויב, את חיוניותו של המבצע ואת מטרתו:

01 האויב אחר את שארית כוחותיו ובכוונתו להנחיל לנו מכה על-מנת להציל את כבודו אשר הושפל. נקדם איפה את מזימתו במהלומה מכוונת ומוחצת: נטיל את גייסותיו אל מעבר לגבולות מדינת ישראל ונשחרר את שארית שטחי הנגב הנתונים עדיין בצפרניו.

אלון מסיים בקריאות עידוד והמרצת הכוחות, בשימוש בביטויים על אודות ביטחון עם ישראל בארץ ובתפוצות בכוחות חזית הדרום ובמעין קריאת קרב, המודגשת ברווחים גדולים: "למיגורם הסופי של פולשי מצרים. למען החשת השלום. לקראת הנצחון - נסתער על האויב!"

מפקד חזית הדרום יגאל אלון וקצין המבצעים יצחק רבין במהלך מבצע "חורב" אוצר תמונות הפלמ"ח

מכצע "חורב" ("עין")

פקודת יום

צבא חזית הדרום !

קרב השחרור הגדול אשר פתחנו בו במחצית תשרי לא נסתיים עדיין - אולם הוא הביא לנו יכול ברכה.
קווי האויב נפרצו ללא תקנה.
הנגב שוחרר והתחבר לנצח עם המדינה.
מאות מכין הפולשים מצאו את מותם בשדה הקרב.
חטיבה שלמה, ממכר הצבא המצרי, מכותרת בשטח צר ומוקפת ע"י כוחותינו ללא תקוה להיחלץ.
הקוים המצריים - מהרי חברון במזרח ועד הים, מאשדוד בצפון ועד מכאול עזה בדרום - התפוררו.
כית גוברין, אשדוד, מגדל, כירת הנגב כאר שכע, ועוד עיירות וכפרים לעשרות נפלו בידינו.
יד מרדכי וניצנים שוחררו.
נגבה ועוד יישובים לוחמים-אחים נשמו לרווחה והחלו במלאכת השיקום, עם ריחוק אימת הפולשים.
הלחץ המצרי על דרום ירושלים - פג.
נכבשה הדרך לעמק הערבה המחבר את ים המלח ועם מפרץ אילת. סדום שוחררה מן המצור והכדידות והתחברה לארצנו.
ניסיונות האויב לחדור ללב הנגב זה מקרוב - נסתיימו בנצחוננו ובמפלגתו.
הפולש נדחק לשני קווי-הגנה צרים, האחד - לאורך החוף בין עזה לרפיח, השני - דרום מזרח הנגב, בין כיר צסלוג' למדבר סיני. כוחותיו מרוחקים ממרכז העורף והתגבורות שלו. פחד צבאנו המנצח נפל על חיילות האויב.
אולם המלאכה טרם הושלמה. ההפוגה שהוטלה עלינו ע"י עצרת האומות האיטת את קצב המלחמה ובלמה את טמדי ההתפוררות של האויב. לא נסכם כיום את המערכה ותוצאותיה הכבירות, כאשר טרם נסתיימה.
האויב אוזר את שארית כוחותיו ובכוונתו להנחיל לנו מכה על-מנת להציל את כבודו אשר הושפל. נקדם איפוא את מזימתו במהלומה מכוונת ומוחצת. נטיל את גייסותיו אל מעבר לגבולות מדינת ישראל ונשחרר את שארית שטחי הנגב הנתונים עדיין בצפרינו.
מכצע זה מחויב לסיים את אשר החלו המכצעים הקודמים וכשם שיכולנו לאויב - נוכל לו גם עתה.
חברים לוחמים! - עם ישראל כארץ ובתפוצות כוטח בצבאו, העם מאמין כלוחמי חזית הדרום ומיחל לנצחון מכריע וסופי על הפולש. ככעבר כן גם הפעם - לא נכזיב!
למיגורם הסופי של פולשי מצרים, למען החשת השלום, לקראת הנצחון - נסתער על האויב !

יגאל אלון, מפקד החזית

24.12.48

היום יינתן האות

הרקע

מלחמת סיני (מבצע "קדש") נערכה בין ישראל, שפעלה בקואליציה עם צרפת ועם בריטניה, ובין מצרים, מ-29 באוקטובר עד 5 בנובמבר 1956. במהלכה כבש צה"ל את חצי האי סיני, למעט רצועה צרה לאורך תעלת סואץ, ואת רצועת עזה. לאחר סיום המלחמה עקב לחץ המעצמות פינתה ישראל את כל השטח שכבשה, והנסיגה הושלמה בתחילת מרץ 1957.

ניתוח הדף

בתחילת הלחימה או מעט לפני כן פרסם מפקד הפיקוד, אל"ם שמחוני, את פקודת היום. סגנון הדף המזכיר את דפי מלחמת העצמאות, ומדגיש את אכזריות האויב ואת הסבל של תושבי דרום ישראל: "זה שמונה שנים זורעים גייסותיו הרס, רצח, חבלה ומות בישובי-הספר, ומערערים את חיי האדם במדינה". המבצע הוא גם נקמה: "חיילינו יכו את האויב עבור: רצח תושבים חפים מפשע; רצח אמהות; רצח ילדים בתוך עריסותיהם". מטרתה של הלחימה להבטיח "שכל ילד ישראלי יישן בבטחון בעריסתו וסיוט האמהות יכלה". אל"ם שמחוני מסיים את דבריו באומרו לפקודיו שתושבי המדינה צופים בהם בתקווה.

כוחות צה"ל שצנחו במתלה בפתיחת מלחמת סיני
ארכיון צה"ל ומערכת הביטחון

דרום

דף קרבי מונבל יום שני, כ"ד בחשון תשי"ז - 29.10.1956

פטורת יום

מסעם
אלוף פיקוד הדרום

חילות הדרום, מסקדים וחיללים:

ד"ר ינתן חנות וחילוחינו יסרצו את טבעת הזנק של האויב המצרי.

ד"ר ינתן טוחות הדרום וינפצו את מרכזי האויב ובסיסיו המתנכלים לנבולות המרינה ולבסחון תושבית.

ית שטונת שנים, מאז תבוסתם בסלחמת השחרור, ווסם האויב לפחוק את מדינת ישראל! מספת המזרחי-התיכון ולהססיד את אורחיה.

ות שטונת שנים נורעים נייסותיו הרס, רצח, חבלה ומוות נייסוכי-הספר, ומצערקים את חיי האדם במרינה.

ד"ר יוסם קץ לאעולות הרצח:

ד"ר ילחשו חיילי הדרום מעבר לנבולות, ויפגרו את צבא הגילוס בתוך ארצו.

חיילינו יבו את האויב עמור:

רצה תושבים הפים מפשעי:

רצה אמהות;

רצה ילדים בתוך עריסותיהם.

חיילינו יבו באויב עד הרמזה.

טוחות הדרום, מסקדיו וחיליו ילחשו בצבא מצרים עד אם יוכנס; האמר יחרוש את אדמתו במדינת ישראל ויד מושקת לא תפילאו חלל, מועל, אורה ואשה יחיו לבטה על אדמתנו ולא יהיו מסרה לכרד עוסרת...

עד אשר יוכנס סכל ילד ישראלי יישן בבסחון כעריסתו וסיוס האמחות יכלה.

עד אשר השלוש יסירור במדינת ישראל ובנבולותיה יעלו שדות ירוקים.

הרולי הדדים ומסקדיו:

האויב מצויד בנשק רב וחדיש, נייסותיו אופטו וחזוקו, הקרב שיינסש לא יהיה קל, אולם מאחוריהם הפשויה שפוארת של קרבות ועלילות נכורה בסלחמת השחרור.

תושבי מדינת ישראל צושים אליכם בהקרצה ובחקות, הכו באויב עד אשר יובס ותמוגור ורועזו כליל.

אלוף פיקוד הדרום:

אל"ט אסא שטיינר

הרוצה בשלום ייכון למלחמה

הרקע

מלחמת סיני (מבצע "קדש") נערכה בין ישראל, שפעלה בקואליציה עם צרפת ובריטניה, ובין מצרים, מ-29 באוקטובר עד 5 בנובמבר 1956. במהלכה כבש צה"ל את חצי האי סיני, למעט רצועה צרה לאורך תעלת סואץ, ואת רצועת עזה. לאחר סיום המלחמה עקב לחץ המעצמות פינתה ישראל את כל השטח שכבשה, והנסיגה הושלמה בתחילת מרץ 1957. חטיבה 11 לחמה בקרבות לכיבוש העיר עזה וסביבתה.

ניתוח הדף

הדף הקרבי של אל"ם דורון מפורט ביותר. אחריו יבואו נוספים, אולם הדף הנוכחי מסביר את הרקע למלחמה, ואת הפעולות העוינות של מצרים אשר כעת צורפו ירדן וסוריה אליה, ואת הפגיעה בזכויות ישראל בהקשרם של תעלות סואץ ומפרץ אילת. הפגיעה באזרחים בידי מחבלים מוזכרת בצנעה יחסית. המח"ט מדגיש שמדובר בהמשכה של מלחמת העצמאות "הנמשכת מזה 8 שנים". עד כה לא יזמנו מלחמה, אולם כעת אנו נוטלים את היוזמה לידינו, ונעשה זאת באותה רוח לחימה ורעות של מלחמת העצמאות. מעניין השימוש בסיסמה "הרוצה בשלום ייכון למלחמה" שמקורה בכתביו של ראנטוס וגטיוס מהמאה הרביעית או החמישית.

כיבוש עזה, 2 בנובמבר 1956
ארכיון צה"ל ומערכת הביטחון

הרוצה בשלום יכון למלחמה

דף קרבי

מ.ס. 1

כ"ד בחשוון תשי"ז, 29 באוקטובר 1956

חיילי החטיבה ומפקדיה!

במשך חדשים רבים חשל שליט מצרים כח ועצמה צבאית רבת ממדים בהכריו בגלוי על כוונותיו להשמיד את מדינת ישראל. הצהרותיו לוו השמצות ודברי שיטנה נגדנו. עם שלובו של הלגיון הערבי במערך הצבאי המצרי, והסורי הגיעה עצמתם הצבאית של המצרים לשיאה. משוחרר מלחץ מערבי על הסואץ, מנוסה פרסטיגיה מדינית, כוון נאצר אגרוף חסני אל מול ישראל.

שמונה שנים נחטפו תעלת סואץ ומפרץ אילת בפני ספינותינו. תוך הפרה גלויה של חוקים והתחייבויות בין לאומיים.

זכות השיט החפשי לא הוענקה לנו גם ע"י ידידינו. כך מה שהשגנו בא לנו תוך מאבק עצמאי, ובזכות אמץ לבנו לקיים במו ידינו את רבונותנו ועצמאותנו. בדרך של יצירת עובדות איתנות וצודקות.

נמנענו מלהתערב במאבק הגוישים בפרשת סואץ. אולם איננו יכולים להמנע מלהשיג את זכויותינו, אפילו מתכחשים להן תקיפי עולם.

מזה שמונה שנים היתה מושטת ידנו לשלום. הרודן המצרי לא זו בלבד שדחה את פניתנו לשלום, אלא התעלם גם מזכויותינו הצודקות בסואץ ובים סוף, ושלח בהסתר ובגלוי יחידות מרצחים לפגוע בתושבי ישראל. תוך אמונה תמימה שהגבול יהיה פתוח לצד אחד בלבד — לחייליו הוא.

מלחמתנו עם מצרים ושכנותינו לא נסתיימה עם תם מלחמת השחרור.

היא נמשכה בדרכים אחרות, במגמה להחיש את כחה של ישראל, לפגוע בכלכלתה ע"י מצור ימי וערעור בטחונה, ע"י הקזת דם יומית.

לא אנו יזמנו את המלחמה. היא נמשכת מזה 8 שנים רצופות. אין האויב יכול

להכתיב לנו את צורת מלחמתנו. כחרגו הפעם בפגיעה ישירה במרכזי כחו, למען הבטחת את השלום בישראל.

נעשה זאת באותה רוח ההקדבה והמסירות, ובאותה רעות הלוחמים אשר הביאה בכנפיה את נצחון מלחמת השחרור בתש"ח.

אנו בעיצומה של המערכה.

לוחמי החטיבה ערוכים ודרוכים לקרב!

מפקד החטיבה

טוסו, עוטו על האויב

הרקע

מטוסי חיל האוויר המריאו בשעות הבוקר המוקדמות של 5 ביוני 1967 כדי לתקוף את שדות התעופה במצרים במבצע "מוקד". תקיפה זו הייתה השלב הראשון של המלחמה. בשעה 08:00 ניתנה הפקודה "סדין אדום" לתחילת התמרון היבשתי לתוך רצועת עזה וסיני. המברק של מפקד חיל האוויר הופץ באותה עת לאחר תקיפת שדות התעופה.

ניתוח הדף

מפקד חיל האוויר, אלוף הוד, מעמיד את המלחמה ואת "חיל האוויר - אגרוף הקמוץ של צה"ל" כחלק משרשרת הדורות והמלחמות. הוא רותם את "רוחם של גיבורי ישראל בכל הדורות" לעודד ו"מקור ממנו נשאב כח ותעצומות". משפט העידוד האחרון קורא לטייסי החיל וללוחמיו: "טוסו, עוטו על האויב, הכו בו עד חרמה... למען ישכן עם ישראל לבטח בארצו לדור ודור".

תקיפת שדות התעופה במצרים
ארכיון צה"ל ומערכת הביטחון

ב ה ג ל

מאת: מפקד חיל האויר 050800

א ל: תפוצת מ"ב ספרורים 1-14

לוחמי חיל האויר (.)

האויב המצרי האשתחצ והמתגרה הניפ ידו עלינו לכלותנו (.)
 לחיל האויר - אגרופו וקמוצ של צה"ל - ניתנ הצו (.) המראנו
 קרב (.) החלה החוליה השלישית במלחמתנו לעצמאות וקוממיות
 מולחמנו ההיסטורית (.)

החוט המשולש 1948 - 1956 - 1967 לא ינתק (.) שוב חברו עלינו
 אויבים מכל עבר (.)

רוחם של גיבורי ישראל בכל הדורות תלווה אותנו בקרב (.) גבורתם
 בת האלמוות של לוחמי יהושע בן-נון, גיבורי דוד המלך, המכבים,
 ולוחמי מלחמת הקוממיות ופיני תשמש לנו מקור ממנו נשאב כח ותעצומות
 רוח להלם באויב המצרי המאיים על בטחוננו עצמאותנו ועתידנו (.)
 ממיגורו ומוחצ, נבטיח שלום ובטחון לנו, לבנינו ולדורות הבאים (.)

טוסו, עוטו על האויב, הכו בו עז חרמה, תשמידו מתלעותיו, תפיצוהו
 כמדבר לכל עבר למשו ישכ עם ישראל לבטח בארצו לדור ודור (.)

עלי צפון

הרקע

לאחר תקופת המתנה של שלושה שבועות שבהם גויסו כוחות, נערכו אימונים, נכתבו ושונו תוכניות להגנה ולהתקפה, בבוקר 5 ביוני 1967 פתחה ישראל במתקפה כנגד הכוחות המצריים שבסיני. פיקוד הצפון שגבל עם שלוש מדינות אויב - סוריה, ירדן ולבנון - הצטרף בצהרי היום למתקפה כנגד הכוחות הירדניים בצפון השומרון, בעודו מגן בחזית הצפונית.

ניתוח הדף

מפקד פיקוד הצפון קורא בדף שנכתב לאחר פתיחת הקרבות, קורא בשלוש פסקאות קצרות למפקדים ולחיילים. בראשונה המצב מוסבר - יצאנו למלחמה בגלל האויב; השנייה עוסקת באמונת העם בכוחות צה"ל ובחובתם: "אנו לא נכזיב את אמונו"; הפסקה האחרונה, שאותה האלוף מכווין למפקדי פיקוד הצפון ולחייליו, כוללת את מסר הגאווה, השליחות והנכונות.

כוחות חטיבה 8 עולים לרמת הגולן
ארכיון צה"ל ומערכת הביטחון

ערי צפון

5.6.1967

כ"ו אייר תשכ"ז

- דף קרבי -

מפקדים! חיילים!

הבוקר יצאו לוחמי פיקוד הצפון, יחד עם כל חיילי צה"ל לפיקודיהם וחילותיהם, להלום באויב, עקב תוקפנותו הבוגדנית. תמו ההכנות. הגיעה שעת ההכרעה.

מפקדים! חיילים!

העם אשר בישראל הפקיד בידינו את היקר שבנכסיו: את עצם קיומו. בוטח הוא בנו כי נעמוד במערכה, נגן על חייו ועל עתידו, נהדוף כל צר, נכה בכל הקמים עלינו. אנו לא נכזיב את אמונו.

מפקדי וחיילי פיקוד הצפון!

גאים בכוחנו כי רב, נכונים לכל משימה, דרוכים לשליחות אשר הוטלה עלינו — יוצאים אנו להביס את אויבינו בקרב.

קדימה לנצחון!

דוד אלעזר — אלוף
אלוף פיקוד הצפון

נכה באוייב עד חרמה

הרקע

ב־6 באוקטובר בשעה 14:00 החלה מתקפה סורית ומצרית כנגד כוחות צה"ל ברמת הגולן ובחזית תעלת סואץ. בתחילה כללה הפצצה ארטילרית כבדה ביותר והפצצות אוויריות. חיל האוויר, הגם שהיה בכוונות עליונה, הופתע כמו כל צה"ל.

ניתוח הדף

מסר קצר ותקיף של מפקד החיל המכריז שאת המלחמה פתח האויב, ובעקבות זאת חיל האוויר יכה בו. השימוש החוזר בביטויים בא להדגיש את יכולתו של החיל להתמודד עם כל אויב: "זרוע המוח הארוכה"; "ממריא לקרב!"; "נוסק כולו לסכל... להדביר, להשמיד, להשמידו ולנתץ לרסיסים"; "נכה באוייב עד חרמה! נמגר מטוסיו באויר ועל הקרקע!"

פינוי פצועים במסוק במלחמת יום הכיפורים
ארכיון צה"ל ומערכת הביטחון

הודעת מפקד חיל האויר עם היציאה לקרב

מאת: מפקד חיל האויר.

אל: כל היחידות.

כולו לסכל תוקפנות האוייב להדבירו, להש-
מידו ולנתץ לרסיסים חלומותיו לשבירת גבור-
לנו!

נכה באוייב עד חרמה! נמגר מטוסיו ב-
אויר ועל הקרקע! מדינת ישראל בוטחת בכור-
לנו כי נהיה ראויים לשאת בגאון את השלי-
חות העליונה המוטלת על כל אחד מאיתנו.

אני מאחל לכל לוחמי חיל האויר גמר
לחימה טובה ושנת שלום ובטחון לעם ישראל
במולדתו.

הפסקת האש הופרה. האוייב המצרי והסורי
ריכוז כוחות רבים לאורך גבולנו ברמת הגולן
ובתעלת סואץ והניף זרועו השחצנית על מדי-
נתנו בעיצומה של תפילת יום הכיפורים
במטרה להכחיד קוממיותנו.

זרוע המחץ הארוכה של צה"ל שוב שולחה
לאויר!

חיל האויר ממריא לקרב! חיל האויר נוסק

מורשת גבורה

הרקע

מבצע "שלום הגליל" הוא כינויה של המלחמה בין ישראל לארגוני המחבלים ולצבא סוריה, מ־6 ביוני עד 29 בספטמבר 1982. בחלקה הראשון, מ־6 ביוני עד הכרזת הפסקת האש ב־11 בחודש, תקפו עוצבות את המחבלים ואת הכוחות הסוריים וכבשו את מרבית המרחב שמדרום לכביש ביירות-דמשק. חטיבה 514, בפיקודו של אל"ם אלדר, גויסה ב־6 ביוני והשתתפה בקרבות הגזרה המזרחית מול הסורים.

ניתוח הדף

המח"ט מסביר לחייליו את הסיבה לגיוס, וכורך זאת במסורת החטיבה ובמועד 6 ביוני שבו גם פרצה מלחמת ששת הימים. אל"ם אלדר מדגיש את איום המחבלים כנגד תושבי הצפון הנמצאים במקלטים עקב ירי קטיושות ותותחים המופנה נגדם. לדבריו, ישראל הבליגה בעשרות מקרי טרור, ששיאם ההתנקשות בשגריר ארגוב בלונדון, אולם כעת "אי אפשר יותר לשתוק, עכשיו הזמן לפעול".

טנקי מגח על ציר החוף
אוסף תמונות דובר צה"ל

83 קרביו!

6.6.1982

מפקדת חטי 514

ד פ ק ר ב י מ ס י

לוחמי עוצבת אגרוף הברזל!

היום, השישי ביוני טוב נקראנו. אנו זוכרים היטב תאריך זה, תאריך הסתמל עבורנו את הנצחון הגדול של מלחמת ששת הימים ועבור אויבנו את מפלת הגדולה ביותר.

כשם שהיינו סוחפים למלחמת ששת הימים וידענו להכות באויב בחולות סיני, כך נדע גם הפעם ללמד את המחבלים והטורים לקח אשר לא ישכח במהרה.

לוחמי העוצבה,

חושבי הצפון נמצאים זה יומיים במקלטים. מדינת ישראל הכליגה ומחלה על כבודה הלאומי בעשרות פעולות עוינות ופיגועים ששיאם בהתנקשות בלונדון. אי אפשר יותר לשחק, עכשיו הזמן להילחם למען שיתוק וקיצוץ כנפיהם של כל אותם אירגוני מרצחים אשר שמו לעצמם למטרה להשמיד את מדינת ישראל.

כל מי שיקח חלק לצידם של המחבלים יסא במלוא האחרייות. נכה בו ללא רחם, עד שנדע שתושבי המדינה כולה, מצפון ועד דרום בטוחים בנתיהם.

לוחמים ומפקדים, יש לעוצבתנו מורשת גדולה וחשובה. מורשת גבורה של דורות של לוחמים וחולמים. למען בני משפחותינו, למען העם והמדינה, למען חברינו שכבר אינם איתנו, נעמוד כולנו יחד בפרץ ובמלא כל חפקיד בנאמנות ובמסירות.

אלדר יורם . אלי"ם

אמינות ויושר

הרקע

מבצע "שלום הגליל" הוא כינוי למלחמה בין ישראל לארגוני המחבלים ולצבא סוריה, מ־6 ביוני עד 29 בספטמבר 1982. בחלקה הראשון, מ־6 ביוני עד הכרזת הפסקת האש ב־11 בחודש, תקפו עוצבות את המחבלים ואת הכוחות הסוריים וכבשו את מרבית המרחב שמדרום לכביש ביירות-דמשק. כחלק מגיוס מילואים נרחב גויסו לא רק יחידות לוחמות אלא גם מערכים מסייעים רבים ומגוונים. חיל המשטרה הצבאית היה אחד מהם.

ניתוח הדף

אומנם קצין המשטרה הצבאית הראשי פרסם דף זה יומיים לאחר פרוץ הקרבות, אך הוא נועד להסביר למגויסי החיל את המצב ואת העקרונות והערכים שלאורם הוא מצפה שיפעלו, בהם מקצועיות, אמינות ויושר, דוגמה אישית ומשמעת.

כוח מחטיבה 35 בחיפוי טנקים בציר החוף באזור הגשרים שעל נהר דאמור
אוסף תמונות דובר צה"ל

המשרדה הצבאית למען הסדר הטוב

דף קרבי מס' 1
לחייל המילואים ב-חמ"צ

חייל יקר !

עקב הנסיבות נקראה לטירות מילואים מיוחדת במסגרת מערך חמ"צ.

במשך כל ימות השנה אנו שוקדים על הכנת מערך המילואים באמצעות הדרכה. אימונים וחריגים על מנת להכשירם לסלא יעודם במצבים כאלה.

אני מעבכע שעם ביוסך קבלה את סלוא הפרטים וההנחיות על הפקידך.

כרס עליך לזכור שהעלהחך בהפקיד מוחנית ב-4 יסודות :-

- א. **רשת מקצועיות** - * בקיאות בנוהלים המתיכים נוסף לכך שחל עליך בביצוע המסלות השונות, גם החרוט לטיוע חמ"צ לכלל מערך צה"ל.
- * וורא שכל הפקיד יוכאו לידעחך פקודת הקבע הנדבעת בדבר, והייה בקיא בהם.
- ב. **אמינות ויושר** - * כשורר צכאי יוסלו עליך הפקידים קשים וחשוב שתזכור שהיושר והאמינות חייבים לשטש לך כאור דרך.
- ג. **דוגמא אישית** - * חכונה זו מהווה את אחד מנהוגי היסוד של כל חייל בחמ"צ, וגם בחפקידים שקיימת בהם רשז פיתוי, אני מצפה ממך שתקפיד לשמור על סוהר המידות ורשת מוטר גבוהה.
- ד. **משמעת** - * הלבוש וההורפעה של השורר הצכאי, והמשמעת העצמית מהווים נדבך חשוב לקיומו של הסדר הטוב גם בשעות אלה.

אני קורא לך לעשות הכל כדי לסייע בביצוע המשימות והיעדים המוסלים על החיל וכך נצא כולנו נשכרים.

חקונחי היא שנוכל לשחרר אותך מטרות זה בזמן הקרוב ככל האפשר.

ב ב ר כ ה !

מא"ל נכ"ל חמ"ל

קצין משרדה צבאית ראשי

8 יוני 1982

יז סיון תש"ב

בידכם מפקיד עם ישראל

הרקע

מבצע "חומת מגן" (29 במרץ - 10 במאי 2002) היה מבצע רחב-היקף של צה"ל ושל שירות הביטחון הכללי בשטחי יהודה ושומרון בעקבות הפיגוע במלון פארק בנתניה, שבו נרצחו 30 איש בליל הסדר. הפיגוע היה המניע המיידי ליציאה למבצע, אחרי תקופה מתמשכת של פיגועים שבהם נרצחו ישראלים רבים. מטרתו העיקרית הייתה לפגוע בתשתיות הטרור הפלסטיני ולעצור את גל הפיגועים שהתעצם באנתיפאדה השנייה. זה היה המבצע הצבאי הגדול ביותר ממלחמת לבנון הראשונה, ובד בבד הופעלו מספר אוגדות, וגויסו יחידות מילואים, בהן כ-20 אלף חיילי מילואים. הישגו העיקרי היה להחזיר את חופש הפעולה של צה"ל בכל שטחי איו"ש. בעקבות זאת השתפרה לאין ערוך האחיזה המודיעינית בשטח והתאפשר לערוך עשרות מבצעים בערים ובכפרים. בסופו של דבר, פעולות אלו הכריעו את גל הטרור.

ניתוח הדף

הרמטכ"ל, רא"ל מופז, פרסם את דף המפקד במהלך ההכנות האחרונות למבצע. הוא מציין את הרקע למבצע - פיגועי הטרור הרבים שבהם נרצחו ישראלים רבים. מצב זה לא השאיר ברירה בידי מדינת ישראל אלא לצאת ולפעול בשטחי הרשות הפלסטינית. הרמטכ"ל מדגיש את החובה לשמור על המוסר ועל הערכים. מכיוון ששנים רבות שלא גויסו יחידות מילואים למבצע שכזה, הוא מקדיש חלק מהאיגרת למפקדי יחידות המילואים ולחייליהן ומסביר את ההכרח בגיוסם ואת חשיבות השתתפותם בלחימה.

כוחות צה"ל נעים בבית לחם
ארכיון דובר צה"ל

מדינת ישראל
הממשלה
המשרד הביטחוני
המנהל הכללי

ראש המטה הכללי

איגרת הרמטכ"ל למבצע "חומת מגן"

חיילי צבא ההגנה לישראל ומפקדיו,

זה למעלה משנה וחצי מצויה מדינת ישראל תחת מתקפת טרור, שיוזמה הרשות הפלסטינית. מתקפת טרור חסרת הבחנה, המכוונת להרג חפים מפשע, כאמצעי להשגת יעדים מדיניים. לא נוכל להשלים עם טרור ועם אלימות. אין לנו ברירה אלא לממש את החובה הבסיסית של כל מדינה לאזרחיה - להבטיח את זכותם לחיות בביטחון ובשלום. לפיכך, בעיצומו של חג הפסח יצא צה"ל, על פי החלטת ממשלת ישראל, למבצע "חומת מגן", מבצע שתכליתו לפגוע בתשתית הטרור, כדי להגן על אזרחי ישראל. אתם, חיילי צה"ל ומפקדיו, יחד עם שוטרי משטרת ישראל ומשמר הגבול ואנשי שירות הביטחון הכללי, פועלים למעצר מבוקשים, למניעה במפגעים ובשולחיהם, ולאיתור אמצעי לחימה וחבלה ומקומות ייצורים. מלחמתנו אינה נגד העם הפלסטיני. אנו נלחמים בטרור ובמבצעיו. את הלחימה נוהל בנוחיות ובתבונה, תוך שמירה על מורשת צבא ההגנה לישראל ועל ערכי רוח צה"ל. נקפיד לשמור על צלם אנוש ולא נפע באזרחים ובחפים מפשע, כי זהו ייחודנו ומשנתנו עוצמתנו במאבק המתמשך שעוד נכון לנו.

חיילי צה"ל ומפקדיו במילואים, אופי הלחימה, משכה ומורכבות המשימות מטילים מעמסה כבדה על היחידות, על המפקדים ועל החיילים במערך הסדיר. לפיכך, הוחלט לגייס יחידות מילואים למשימה זו. רוח ההתנדבות ושעור ההתייבות שהפגנתם ראויים לכל שבת, מוסיפים כבוד וביטחון לכולנו ומעידים על איתנותה ואחדותה של החברה הישראלית.

מאז היווסדה מצויה מדינת ישראל במלחמה מתמדת על קיומה ועל זכותם של אזרחיה לחיות בה בביטחון. העם בישראל וצבאו עמדו במהלך השנים במבחנים קשים. ידענו מלחמות, פיגועים קשים ומשברים, אך תמיד עמדנו בהם ויצאנו כשידנו על העליונה. כך יהיה גם במאבק זה, שהוא מאבק ארוך, קשה וגורלי, מול אויב שאינו בוחל בכל אמצעי על מנת לפגוע בחפים מפשע.

בידיכם - חיילי צה"ל ומפקדיו, בסדיר ובמילואים, ובידי חבריכם מזרועות הביטחון האחרות, מפקד עם ישראל את ביטחונו. דעו כי אנו יוצאים למבצע זה על מנת להגן על הבית. על זכותנו ועל זכותם של הורינו, אחינו וילדינו לחיות בארץ בשלום ובביטחון.

שאל מוסר רב אלנה

ראש המטה הכללי

ניסן התשס"ב
מארס 2002

הלילה יפרצו

הרקע

מ־8 ביולי עד 26 באוגוסט 2014, במשך חמישים ימי לחימה, ברצועת עזה נערך מבצע "צוק איתן" בין ישראל ובין חמאס וארגוני טרור נוספים. המבצע החל בעקבות הסלמה שכללה ירי תלול מסלול מרצועת עזה לשטח ישראל ובעקבות אירוע הטרור שבו ב־12 ביוני 2014 נחטפו ונרצחו הנערים נפתלי פרנקל, גיל-עד שער ואייל יפרח ז"ל בגוש עציון (מבצע "שובו בנים"). חטיבת הצנחנים 35 הייתה חלק מהסד"כ הנרחב שהשתתף במבצע (שלוש אוגדות, תשע חטיבות ויחידות סיוע קרבי ומנהלתי רבות).

ניתוח הדף

מח"ט הצנחנים, אל"ם אליעזר טולדנו, פרסם את הדף הקרבי ב־10 ביולי בשלב ההכנות לכניסה הקרקעית לשטח רצועת עזה. תחילה הוא מתאר את הסיבה למבצע: **"לאחר ימים בהם בתינו מופצצים, וילדינו ואחינו נאלצים לעצור את חופשת הקיץ ולהיכנס למקלטים"**. בהמשך הוא מציג את מטרת המבצע – להילחם באויב שברצועת עזה, המהווה **"קן צרעות המציק ללא הרף לאזרחי ישראל"**, ולמגרר. אל"ם טולדנו מרבה בקריאות עידוד והמרצה ללוחמי ועל ידי שימוש בלשון השאולה מהמקורות: **"לוחמים! הלילה נפרוץ ונשטוף את מתחמי הלחימה של האויב, נעקור שעריה עזה ובריחיה"**. כמו כן הוא מחזק על ידי הישענות על רוח הלחימה בקרבם כחלק ממסורת החטיבה.

חיילי צה"ל סורקים פתח מנהרה שנחשפה במבצע ארכיון דובר צה"ל

- בלמ"ס -

דף מפקד מס' 14 – "צוק איתן"

הרצון לנצח- תנאי ראשון לניצחון

דף קרבי

יב' בתמוז תשע"ד, 10/07/2014

לוחמי ומפקדי החטיבה!

לאחר ימים בהם בתינו מופצצים, וילדינו ואחיו נאלצים לעצור את חופשת הקיץ ולהיכנס למקלטים התכנסנו גדודי צנחנים, שריון והנדסה אל מול רצועת עזה, מוכנים להכות באויב בים, ביבשה ובאוויר, מוכנים להנחית עליו מכת מוות.

הלילה יפרצו כוחותינו לרצועת עזה!

עזה- קן צרעות המציק ללא הרף לאזרחי ישראל, בסיס לשליחי החמאס המרצחים. איום מתמיד לביטחוננו.

לוחמים!

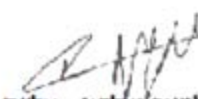
הלילה נפרוץ ונשטוף את מתחמי הלחימה של האויב, נעקור שערי עזה ובריחה. כצנחנים ולוחמים נישא את מיטב המסורת הקרבית. את כושרנו הצבאי ואת רצון הברזל להכות באויב ולנצחו. נתמודד עמו במלוא שיעור קומתנו הצבאית והאנושית.

לוחמים!

הכו באויב! חזרו והכו בו!

עד ימוגר בחרב לוחמי החטיבה

קדימה לקרב ולניצחון!

אליעזר טולדנו, אל"ם
מפקד חטיבת הצנחנים

1

אנחנו מזנקים כדי למעוך את ריכוזי-הכוח שהתכוונו לאיים על שלומנו.

אנחנו מזנקים כדי לעקור מציריהם את שערי ההסגר המצרי.

אנחנו מזנקים כדי למגר את מזימת ההשמדה.

היום יכיר מדבר סיני את תנופתה של עוצבת הפלדה. והארץ תרעד תחתיה

פקודת יום של מפקד אוגדה 84, אלוף ישראל טל, בפתיחת מלחמת ששת הימים

דפי המפקד במהלך הקרב

אנו מגיניה

הרקע

והחזקתו. הכוח, בפיקוד מח"ט גבעתי, שמעון אבידן, כלל שלושה גדודים מאולתרים שהיו הראשונים לקבל נשק מציכוסלובקיה בראשית חודש אפריל. הודות לפעילות ההתקפית במבצע "נחשון" התאפשר להעביר שתי שיירות גדולות לירושלים (ב-6 וב-13 באפריל), בהן 225 משאיות שהעבירו 900 טון אספקה.

מבצע "נחשון" (5-16 באפריל 1948) היה המבצע ההתקפי הראשון בקנה מידה חטיבתי במלחמת העצמאות. לאחר ששיטת האבטחה הפסיבית בעיקרה של שיירות מיצתה את עצמה ב"משבר השיירות" של סוף חודש מרץ, נועד המבצע לפתוח לתנועה את הכביש הראשי העולה לירושלים ממערב על ידי ריכוז כוח גדול שיאפשר כיבוש מסדרון מאובטח בדרך אל העיר

ניתוח הדף

מפקד המבצע מסביר שלאחר הטלת המצור על ירושלים ריכזה "ההגנה" כוחות שנועדו "לפרוץ את הבקעת המצור ולספק את הדרוש לעיר".

01 האוייב הטיל מצור על ירושלים, ברצונו להרעיב ולכניע את יהודי בירתנו ומגיניה.

כוחות ה'הגנה' לחטיבותיה השונות התלכדו לפרוץ את טבעת המצור ולספק את הדרוש לעיר. לאחר שבוע של קרבות שנסתיימו בכיבוש מספר בסיסי מפתח של האוייב, בהשתלטות כוחותינו על משלטים החושלים על הדרך, נגשים אנו...

הוא מסביר את מטרת המבצע בקצרה ובנחישות.

02 כוחות ה'הגנה' לחטיבותיה השונות התלכדו לפרוץ את טבעת המצור ולספק את הדרוש לעיר.

עד שלב זה השתלטו כוחות המבצע על השטחים ועל "משלטים החולשים על הדרך". כלומר, הדרך לירושלים אפשרית ועכשיו ירוכז המאמץ להעביר את האספקה בשיירות ובחיפוי של כוחות נחשון לאורך הדרך.

03 לאחר שבוע של קרבות שנסתיימו בכיבוש מספר בסיסי מפתח של האוייב, בהשתלטות כוחותינו על משלטים החושלים על הדרך, נגשים אנו למאמץ מחודש לשם הזרמת ההספקה בחיפוי יחדותינו לאורך כל הקו.

מבחינה ערכית מפקד נחשון קורא לאנשיו לפעול כמיטב יכולתם להשגת המטרה.

04 מטה הפעולה סמוך ובטוח שכל לוחם וכל יחידה ומאות הנהגים אשר נחלצו למערכה, יעשו כמיטב יכולתם להשגת המטרה.

לסיום, אבידן מזכיר את הצו המוסרי: קורבן הנופלים לא היה לשווא, ירושלים תישאר שלנו, ואנחנו נגן עליה גם במחיר נוסף.

05 ננצור בלבינו את זכר חברינו אשר נפלו חללים במערכה זו. קרבנם לא לשווא היה. ירושלים הייתה עברית ותשאר עברית ואנו מגיניה!

ניתן האות

הרקע

בתקופת ההמתנה נערכה החטיבה לרגלי הרי ירושלים. בפרוץ הקרבות, ב-5 ביוני 1967, ולאחר כניסת ירדן למלחמה, ביממה הראשונה היא כבשה את הרכסים הצפוניים שבדרך לירושלים עד צפון העיר. בן-ארי יליד גרמניה, במסגרת חטיבת הראל לחם במלחמת העצמאות במרחב ירושלים, ובהמשך המלחמה שימש מג"ד בחטיבת הנגב. במבצע "קדש" פיקד על חטיבה 7 בקרבות סיני.

ניתוח הדף

מח"ט הראל מבליט את מסריו על ידי עיצוב הדף בפסקאות נפרדות. בפסקה הראשונה הוא משבח את הניצחון באמצעות דימויים חריפים. בשנייה, הצנועה יותר, הוא מתאר את השטח שכבשה החטיבה, אם כי גם בה הוא משתמש בדימויים מהתנ"ך. הפסקה השלישית מתארת את ניצחון צה"ל בזירת סיני. הפסקה האחרונה מזכירה את המטרה: "גאולת ירושלים השלמה!" ומעודד את החיילים להמשיך למלא את משימותיהם.

חפ"ק מח"ט הראל, אל"ם אורי בן-ארי
ארכיון צה"ל ומשרד הביטחון

קרב הבלימה בסיני

הרקע

ב־1940 עלה מנדלר לארץ, ובמלחמת העצמאות שירת בהגנה ובחטיבת גבעתי. אלוף מנדלר שימש מג"ד 51 בחטיבת גולני, ולאחר מכן עשה הסבה לשריון ופיקד על גדוד 52. במלחמת ששת הימים פיקד על חטיבה 8 בסיני ולאחר מכן ברמת הגולן. ב־7 באוקטובר 1973 היה אמור לסיים את תפקידו באוגדה 252, אך בפועל לא קרה הדבר. הוא הנהיג את האוגדה עד שנהרג ב־13 באוקטובר מירי טנק מצרי בדרכו לפגוש את פקודיו בחזית.

ניתוח הדף

מאו"ג 252, אלוף מנדלר, מתאר את הקרב בסיני ומדגיש שהצד המצרי הוא שפתח בלחימה, וניסיונותיו לפרוץ מזרחה יותר נכשלו.

01 הנכם נמצאים עתה בעיצומו של קרב הבלימה הגדול בסיני. בכוחכם ובתבונת לחמתכם עצרתם את ניסיונות הפריצה העיקריים של האוייב המצרי שפתח במלחמה ביום הכיפורים.

המשימה ביום זה, שיהיה קשה וממושך, היא למנוע מהאוייב לבסס את כוחו מחוץ לראשי הגשר ולא לאפשר לו להתקדם לתוככי סיני. הוא מדגיש ודורש - "אתם תמנעו זאת ממנו".

02 לפניכם יום אש ולחימה קשה וממושך. ביום זה ינסה האוייב בכל יכולתו לבסס מאחזים, להרחיב את ראשי הגשר, להמשיך במתקפתו ולפרוץ קדימה. אתם תמנעו זאת ממנו. הכח הפולש ייהדף.

מנדלר מציין ש"משימתנו הראשונה הושגה. האויב נבלם. הקו מתייצב". יש בכך ובהמשך דבריו רצון לעודד את הכוחות, בהם המעוזים, הארטילריה והשריון, למסוגלותם לעמוד במשימות.

ב־6 באוקטובר בשעה 14:00 החלה המתקפה המצרית, וכוחות גדולים של חי"ר ולאחר מכן של שריון החלו לחצות את התעלה בחסות הפצצה ארטילרית כבדה ביותר. במהלך היממה הראשונה של המלחמה כותרו המעוזים שעל שפת התעלה, וכוחות האוגדה, בהם חטיבה 14, חטיבה 401, חטיבה 460 וחטמ"ר 274 ספגו אבדות קשות.

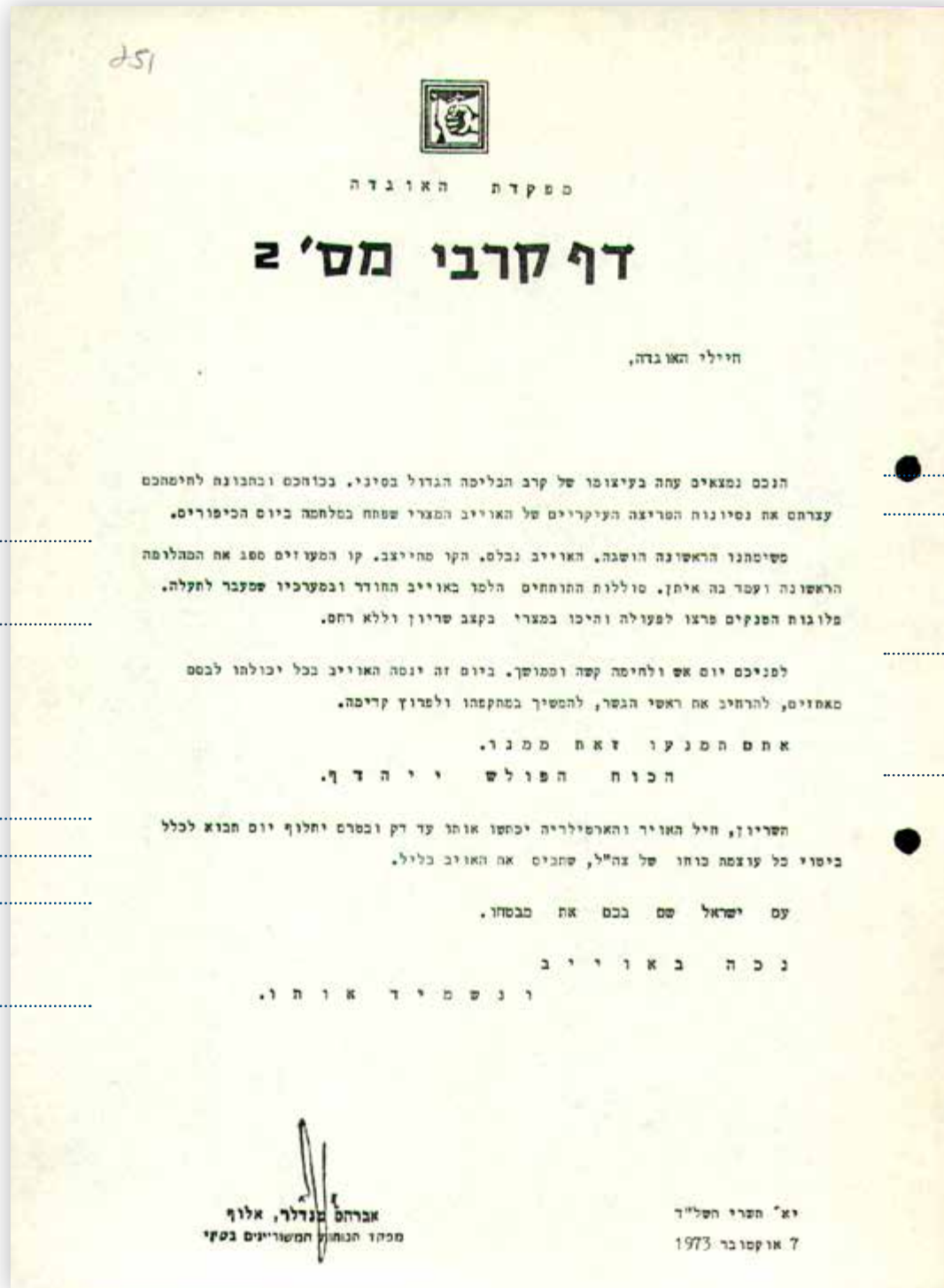
03 משימתנו הראשונה הושגה. האויב נבלם, הקו מתייצב. קו המעוזים ספג את המהלומה הראשונה ועמד בה איתן. סוללות התותחים הלמו באוייב החודר ובמערכיו שמעבר לתעלה. פלוגות הטנקים פרצו לפעולה והיכו במצרי בקצב שריון וללא רחם.

הדף מציין את השילוב הבין-חילי והבין-זרועי הנדרש כדי להביא לידי ביטוי את עוצמת צה"ל.

04 השריון, חיל האוויר והארטילריה יכתשו אותו עד דק ובטרם יחלוף יום תבוא לכלל ביטוי כל עצמת כוחו של צה"ל, שתביס את האויב כליל.

מנדלר, שכבר בסעיפים הקודמים שיבח את הכוחות על עמידתם במשימה, מגייס את "עם ישראל" לחזק את הכוחות ולעודדם. יש לשים לב לביטויים, בהם "נכה", "היכו", "נשמד", "הלמו", "יכתשו" ו"תביס" החוזרים פעמים מספר בדף כדי להבליט את חוזקתו של צה"ל.

05 עם ישראל שם בכם את מבטחו. נכה באוייב ונשמד אותו.

להשיב מכה שורה

הרקע

בסיס חיל האוויר 27 שימש את טייסות התובלה 120 ("סטרטוקרוזר") ו-122 ("דקוטה") ומטוסי הערבה שהועברו מהתעשייה האווירית). בימי המלחמה הראשונים הן פעלו ב"רכבת אווירית" לסיני, והללו העבירו העבירו כוחות דרומה והטיסו נפגעים לבתי החולים. כמו כן השתתפו במשימות ממסר ולוחמה אלקטרונית.

ניתוח הדף

ביומה השני של המלחמה פרסם אל"ם זהבי את הדף הקרבי, ובו פקודת יום קצרה. הוא קורא לכלל הגורמים בבסיס, ובכללם "אנשי תע"א ונח"ל", שסייעו לפעולתו, "להיות חוליה נוספת לחיל האוויר" כדי "למגר את התקפת האויב ולהשיב מכה שורה".

① פקודת יום של מפקד הבסיס

חיילי בח"א 27!

נקראנו בעיצומו של יום הכיפורים להצטרף לכוחות הלוחמים של חיל האוויר, שנקראו להדוף התקפה של האויב המצרי והסורי יחד.

הצטרפנו ליחידותיו השונות של בח"א/27, על מגוון משימותיו הרחב, על מנת להיות חוליה נוספת לחיל האוויר, זרוע המחץ הארוכה של צה"ל, במשימותיו למגר את התקפת האויב ולהשיב מכה שורה.

מלוא הערכתי לחיילים ולמפקדים הנוטלים חלק פעיל במלחמה, המהווים מטרה ראשונה למטוסי האויב ואף מכים בו.

אני מאחל לכולנו, אנשי הסדיר והמילואים, אנשי תע"א ואנשי נח"ל, השותפים למאמץ סיום מלחמה מהיר ושנת ביטחון ושלוה.

מנחם זהבי, אל"ם

מפקד הבסיס.

בדד נהג

2.ח.א. דף קרב' מס' 1. 'א' זתשרי תשל"ד. 7.10.73

01

פקודת יום של מפקד הבסיס ח"ל בח"א 27

נקראנו בעיצומו של יום הכיפורים להצטרף לכוחותינו הלוחמים של חיל האוויר, טנקינו להדוף התקפה של הסורים והצבא הסורי יחד.

הצטרפנו ליחידותינו הטובות של בח"א/27, על מגוון משימותיו הרחב, על מנת להיות חוליה נוספת לחיל האוויר, זרוע המזק והמרוכז של צה"ל, במשימותיו לסגר את התקפת הסורים ולהשיב מכה שורה.

מלוא הערכתי לחיילים ולמפקדים הנבחרים חלק פעיל במלחמה, המהירות שבה ראשונה למסותי הסורים והן מכים בו. אנני משל לכלובי, אנשי הסדיר והאילוצים, אנשי הפל"ם ובנו"ל, המונחים לשמץ, סיוע מלחמה מהיר ושבת בשחור ובלום.

מ נ ח ט ז ה ב י, א ל"מ
מפקד הבסיס.

להנשיב מלחמה שורה

ראיון מ"מ מפקד
בסיס הבסיס

האזי טוללות של הבסיס המאחז היום בקרבות קשים עם כוחות הסורים, ועוד אלפי טוללות הוק פרוס סובבית וישאו מהבסיס וישאו להגנה על האוכלוסיה והחורית במרכז המזרחי-אוסר אל"מ דהבי, מפקד הבסיס, בהצטרף בלעדי.

סעה ערב ממוחזרת. בחוריו של מפקד הבסיס נמשכים הייבויט. הוראות רודפות זו את זו. רק מסתקפות עברו מוז טנדלק האור האורות והגיס הגדול של חיל המלואים החל. אולם נראה כי המכונה המסומנת היטב של היחידה פועלת היטב. הדוח המגיע על אחוז המתייבויט מכל היחידות המזוירות בטח מקורר טביעות רצון במפקדה.

האלכו את המפקד: הידיעות המגיעות לאנשי הוויליט הינן העורפלות. כיצד הינך מגדיר את המצב? זומר מפקד הבסיס: כדאי שהייליט ירגישו, כי לנו נמצאים כעת במצב של מלחמה, וזאת מלחמה אמיתית, כוחות של סאריט וסוריה חצו את הגבולות כקרי באזור התעלה, טמט היו כוחותינו מדולדליט וחס גיצלו את הדבר והחזירנו לשטחנו הרבה כוחות. אולם, סרביט המפקד, זה יקח קצת זמן עד שנחזיר, וזה "נכסנף" אותם חזרה לטיסחם.

שאלה: במה טובה מלחמה זו מלחמה טמט הימים? מורכבה במלחמה טמט הימים היה זה חיל האוויר טלקח את היוזמה ופתח את הקרב. טמט הוט מעל במלוא הכוח נגר מטרות מוגדרות במלחמה זו הוט נקרה חיל האוויר לסייע לכוחות הקרקע להגן על הבסיסים ועל כוחות צה"ל ממזיז התקפות מסויס הסורים, עד כה

הוטמדו כעשרים מסותי אויב, וזאת רק מחוץ פעילות הגנה בלבד.

שאלה: מה תפקידו של הבסיס במלחמה זו? מורכבה: לבסיס שלנו יש טמט יעודיט, וההטון בסיס של סיוסות טובלה, והיעוד הטמט - לשטט כבסיס את ליחידות פריסה. אכן, טמט היעדים הללו כבר פועלים. נוטף ליחידות הפריסה וטוללות ההוק, כבר פועלת יחידת הבקרה הביידת וסיסות הטובלה מורידות ללא הרף כוחות, ומפעילות אמצעילחיסה וסכרי, כאן מוטיף המפקד אטטר טחלק מהחיילים

הרגיט-טלטל כננה בשעות הראשונות בבסיס רובם בוודאי הבינו, כי בסיס זה מטרט אוכלוטיה של חיילים ביוט זה הגדיל את האוכלוטיה פי טלוטה, והדבר הביט לאי נוחות מסוייטה. יט להתאזר בטבלנות, עד שהבסיס יתוורגן לקליטה מתאומית זו. שארי בטופו של דבר טטרוננו חות - לנצח במלחמה - וזה העקר!!!

אדוף אויבי ואשיגם
ולא אשוב עד כדורתם

לא אנו יזמנו מלחמה זו

הרקע

במלחמת ששת הימים נכשל חיל הים בפעולותיו, אולם במהלך השנים עד 1973 הוא התעצם בספינות טילים ובאמל"ח מתקדם, שיפר את תורות הלחימה והתאמן בתפיסות מתקדמות. במלחמת יום הכיפורים היה החיל במוכנות ובכשירות גבוהות.

ניתוח הדף

מפקד חיל הים, אלוף תלם, פותח את הדף בהסבר על מהות המלחמה: **"יצאנו לקרב כדי להגן על שלום ישראל, זכויותיה וחרותה"**. לאחר מכן הוא מציין את מוכנות החיל ומתאר את הצלחות הקרבות בתחילת המלחמה, בין השאר, בזכות חימוש והצטיידות בספינות טילים ובמערכים נוספים. מסריו האחרונים של מפקד חיל הים לאנשיו היו שלא אנחנו פתחנו במלחמה, אבל **"נכונים אנו להמשיך ולהלום באויב התוקפני"** הודות **"לרמתנו האישית והמקצועית הגבוהה"** שכבר הוכחה. הוא מסיים בביטחון ביכולתם לעמוד במשימות קשות הניצבות לפניהם.

חיילי חיל הים בגשר ספינת טילים (סטי"ל) בשנות ה-70
מוזאון ההעפלה וחיל הים

פקודת יום מטעם מפקד חיל-הים 6.10.73

ימאים לוחמים,

יצאנו לקרב כדי להגן על שלום ישראל, זכויותיה וחירותה. חילות מערים וסוריה פתחו במלחמה תוקפנית וחטרת שחר באויר, בים וביבשה ופשטו על מעוזי צה"ל ועל בסיסיו לאורך הגבול הסורי והמצרי.

חיל הים, אשר עבר בשנים האחרונות תמורה מוחלטת בחימושו ובציודו, התארגן בזריזות וביעילות לכל משימה המוטלת עליו בזירה הימית.

במוצאי שבת, בלילה הראשון לקרבות, הצטרף חיל הים לכוחות אחרים של צה"ל בתקיפת האויב.

יחידת סטיליים נכנסה לקרב עם כוחות צי סוריים וכמבצע מזוהר הצליחה להשמיד בטילי "גבריא" שלוש ספינות טילים, מוקשת וסטר של הצי הסורי, וזאת ללא אבדות או נזקים לכוחותינו. גם באיוור צפון סיני הצליחה יחידת סטיליים אחרת של ח"י להניס כח של הצי המצרי, תוך כדי כך נפגעה ספינה מצרית על-ידי ח"א.

קרבות נוספים התקיימו גם באיוור ים סוף, שם הצליחו שני דבורים שלנו להשמיד שתי סירות גומי עם אנשי קומנדרו וספינה "ברטרס" מצרית.

לא אנו יומנו מלהמה זו, לא אנו פתחנו בה, אך נכונים אנו להמשיך ולהלום באויב התוקפני בכל מקום בו ניתקל בו.

ימאים לוחמים,

הורות לרמתנו האישית והמקצועית הגבוהה יש בכוחנו לבלום את התוקפנות ולהכריע את צבאות האויב עד לנצחוננו, כפי שאכן הוכח בקרבות האחרונים.

ימאים לוחמים,

בטוח אני, כי יוכלו לנצח את משימות הקשות הניצבות בפנינו ביום פקודה זה.

בנימין תלם, אלוף
מפקד חיל הים

בלמנו ונטלנו את היוזמה

הרקע

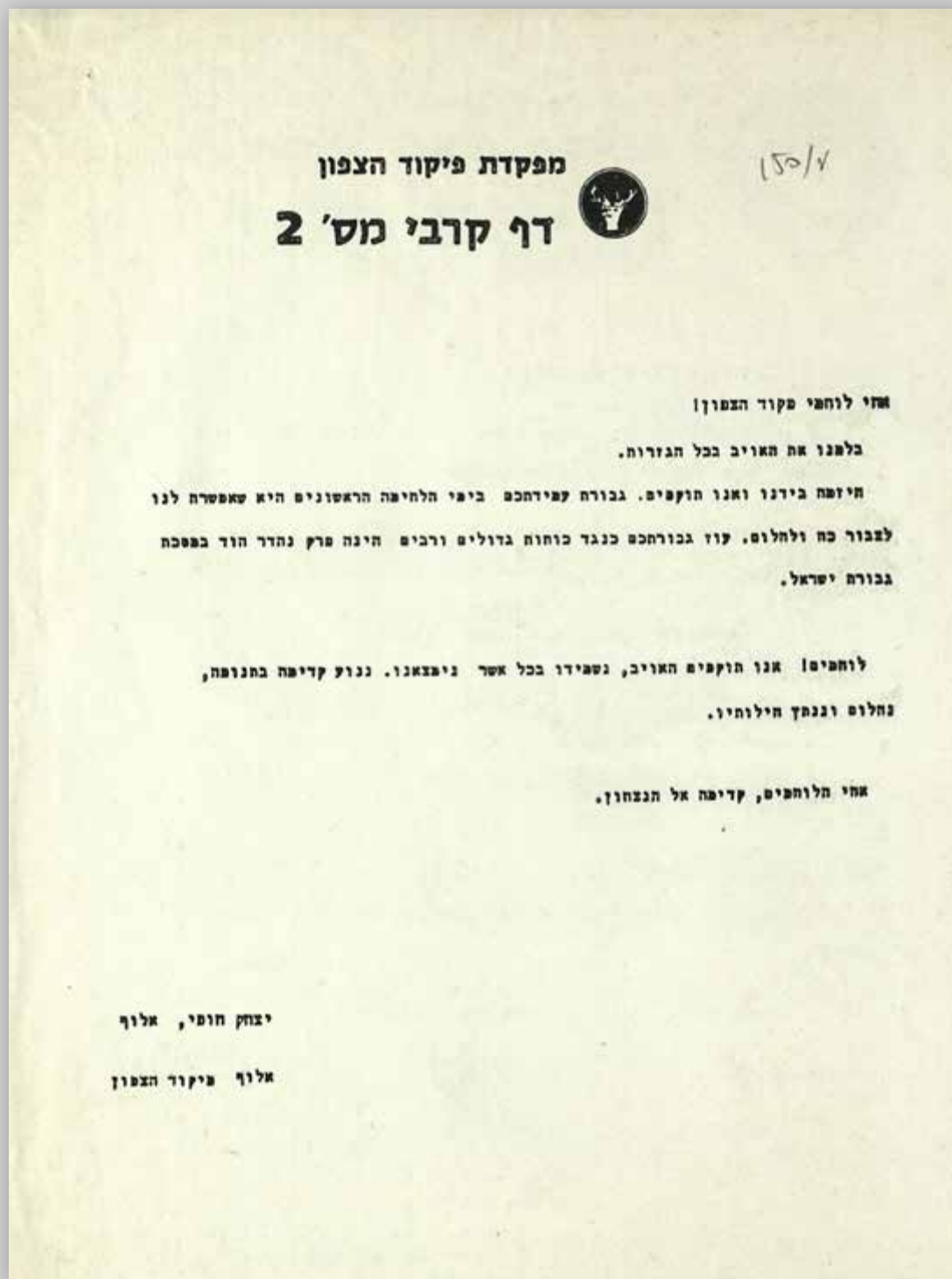
בימים 6-7 באוקטובר 1973 הצליחה המתקפה הסורית לדחוק את כוחות צה"ל בחלקים ניכרים מרמת הגולן, בעיקר בדרומה; מוצב החרמון נפל, ובצפון הרמה נבלם הלחץ הסורי הכביר על ידי גבורת לוחמי הסדיר. יחידות המילואים שהתגייסו במהירות סייעו לבלום את הסורים, וב-8 באוקטובר עבר הפיקוד למתקפת-נגד בסיוען של אוגדות 146 ו-210.

ניתוח הדף

שני הדפים שפורסמו ב-8 באוקטובר (דף קרבי 2) וב-9 באוקטובר (דף קרבי 3) משקפים את היפוך המגמה ברמת הגולן. דף 2 הקצר ביותר במסר מכריז ש"בלמנו את האויב בכל הגזרות", ושהיוזמה כרגע בידי צה"ל. במילים בודדות אלוף חופי מעודד את הלוחמים להמשיך "קדימה אל הנצחון". דף 3 מסכם את ימי הבלימה ומתקפת-הנגד ואת הניצחון ברמה. חופי זוקף זאת הודות ללוחמים: "עוז עמידתכם, נחישותכם האיתנה שאין לה אח ורע במלחמות ישראל, לחימתכם בחירוף נפש תוך גלויי גבורה נפלאים". האלוף מוסיף ומכין את פקודיו להמשך: "ננצל הצלחה ונעביר את המלחמה אל שטח האויב בסערה".

חפ"ק פיקוד הצפון. במרכז מפקד הפיקוד אלוף יצחק חופי, רוכן מעליו אלוף (במיל') מוטי הוד, לשעבר מפקד חיל האוויר ארכיון צה"ל ומערכת הביטחון

73 ת"ז
73
9 אק

19026000

מפקדת פיקוד הצפון דף קרבי מס' 3

אחי לוחמי פיקוד הצפון!

לאחר שלושה ימי קרבות קשים ואכזריים ביותר הצלחנו
לשבור את הצבא הסורי ולנתק מאות משריוניו.

נלחמנו בקרבות פנים אל פנים, טנקים מול טנקים, כשאנחנו מעטים
אך נחושי החלטה לתקוף, למגר ולהשמיד את אלה שקמו לכלותינו.

עוז עמידתכם, נחישותכם האיתנה שאין לה אח ורע
במלחמות ישראל, לחימתכם בחירוף נפש תוך גלויי גבורה נפלאים -
היא שהביאה לנו את הניצחון במערכה על רמת הגולן.

שברנו את עמוד השדרה של הצבא הסורי אך המערכה
טרם נסתיימה.

אחי הלוחמים!

אנו ננצל ההצלחה ונעביר את המלחמה אל שטח האויב
בסערה!

נמשיך להלום באויב עד להשמדתו המוחלטת.

לוחמים!

קדימה אל הניצחון המוחץ!

יצחק חופי, אלוף
אלוף פיקוד הצפון

[10]

צוות זחל"ם
ציור שמואל כץ, מתוך פיקוד הצפון-חינוך, עלי בזלת, 1974

נתקוף, נהלום וננצח

הרקע

חטיבת הטנקים הסדירה 14 הייתה חלק מאוגדת סיני 252. ב־6 באוקטובר 1973 היא הייתה במוכנות מבצעית. בשעות ובימים הראשונים של המלחמה לחמו כוחותיה בקרבות הבלימה בחזית תעלת סואץ, תוך שהם סופגים אבדות קשות בנפש וברק"ם. בימים 9-10 באוקטובר יוצבה החזית, אך קרבות כבדים המשיכו להיערך. ב־14 בחודש יצאו המצרים למתקפה נוספת, אולם כוחות פיקוד הדרום, ובכללם חטיבה 14, בלמוה. היוזמה עמדה לעבור לידי צה"ל.

ניתוח הדף

רק כעת, ב־14 באוקטובר, יכול היה מח"ט 14, אל"ם רשף, להקדיש את זמנו ולפנות לאנשי החטיבה, בהם "מאות חיילים שזה מקרוב באו", החליפו את הנפגעים ואף הספיקו להילחם. במסר קצר רשף משבח את עמידת החטיבה, ובין השאר, מציין את כלל הגורמים הלוחמים והמסייעים. הוא מדגיש את הדברים הללו:

הצלחנו בהשגינו – בלימת האויב!

**חטיבת המחץ – בעקשנותה, ברוח לחימתה
ובכוחותיה המחודשים – נמצאת בפעולה**

נתקוף. נהלום וננצח!

מח"ט 14, אל"ם אמנון רשף, משוחח עם חיילים במלחמת יום הכיפורים
באדיבות חנן ישכר

י"ח בתשרי תשל"ד
14 אוקטובר 73
חטיבת המחץ

מונבל

דף קרבי

מספר 1

מפקדים וחיילים!

בחטיבה נמצאים עתה מאות חיילים שזה מקרוב באו, תגברו את שורות
לוחמי החטיבה והספיקו כבר להלחם תחת דגל החטיבה.

החטיבה ספגה ובלמה את התקפתו הנמרצת של האויב המצרי ועמדה
במשימתה בהצלחה, תוך גלויי גבורה. התממשה הסיסמה, מעטים מול
רבים" ומי שלא חזה בפעולה לא יוכל להבינה. בעמידתה העיקשת של
החטיבה נסגרו מספר חיילים ומפקדים אך כמעין המתגבר זרמו כוחות
תגבור נוספים שסייעו לה בלימת האויב המצרי. האויב עלה עלינו
עשרות מונים באדם ובציוד, אך לחימתם העיקשת של אנשינו - צוותי
הטנקים, לוחמי הטנקים והחרמש, צוותי הארטילריה, חיילי המעוזים,
אנשי החמוש, הקשר, הרפואה והמנהלה, היא שעמדה לנו.

הצלחנו בהשגינו - בלימת האויב!

**חטיבת המחץ - בעקשנותה, ברוח לחימתה
ובכוחותיה המחודשים - נמצאת בפעולה.**

נתקוף. נהלום וננצחו

אלוף משנה א.
מפקד החטיבה

הייתה זו רוח הלחימה!

הרקע

מספטמבר 2000 התמודד צה"ל עם הטרור הפלסטיני באיו"ש. בראשית 2002 נערכו פיגועים רבים כנגד אזרחי ישראל, ובתגובה יצא צה"ל לסדרת מבצעים בערים הפלסטיניות. במהלכם נשברו מחסומים מנטליים ואחרים שעמדו בפני מדינת ישראל וצה"ל: הכניסה לשטחי A; מחיר הפעולה כנגד הטרור בשטח עירוני צפוף; היכולת למגר את הטרור בפעולות התקפיות ממושכות. לחטיבת הצנחנים היה חלק חשוב בלחימה, ובין השאר, השתתפה, במבצע "מסע בצבעים" במחנה הפליטים בלאטה (בפאתי שכם) ובמבצע "אחים לנשק" בבית לחם.

ניתוח הדף

מפקד חטיבת הצנחנים, אל"ם אביב כוכבי, שפרסם בשיטתיות דפי מפקד בתחומים שונים, החליט להוציא דף מיוחד בערב פסח, ובו הוא פונה לא רק למפקדים ולחיילים אלא גם להוריהם. בדף זה הוא מתאר את אתגרי התקופה ואת אתגרי החטיבה. כוכבי מציין כי החטיבה נמצאת בלחימה מתמשכת, ובמבצעים רבים איבדה לוחמים ומפקדים. הוא משבח את פועלה להתמודד עם האויב, בין השאר, על ידי הפגנת כושר ביצוע גבוה ועל ידי פיתוח שיטות לחימה (מעבר דרך קירות), אך מעל לכול מדגיש את רוח לחימתה ואת ביטחונה ביכולתם: **"אמונתכם בצדקת הדרך והרצון שגיליתם להתייצב לכל משימה, הם אלה שהקנו לי בטחון רב ביכולתכם"**. כוכבי מסיים בברכת **"חג שמח... ושקט"**, אך למרבה הצער ברכתו לא התממשה, ובעקבות הפיגוע במלון פארק בנתניה יצא צה"ל למבצע "חומת מגן".

כוחות צה"ל בפעילות באיו"ש
ארכיון צה"ל ומערכת הביטחון

-שמור-

דף מפקד

הצנחנים	עוצבת
35	חטיבה
ה	ל
כ	ש
לש-מפ	30
ו' בניסן	תשס"א
18 במרץ	02

חיילים, מפקדים, הורים.

הימים הם ימים סוערים וערב חג החירות, נדמה שלא הושלמה המלאכה. עם ישראל וצה"ל כמגיני נמצאים עדיין בעיצומו של מסע העצמאות.

אמנם הגענו אל הנחלה, אך לבטח לא השגנו את המנוחה. הטרור הפורע ברחבי הארץ, והלחימה המתנהלת בשטחי א"י ושא"ח, גובים מחיר כבד וכאב עצום ורב. גם אנו איבדנו במהלך החודשים האחרונים לוחמים ומפקדים. נאמץ את המשפחות השכולות וננצור את זכר הבנים.

עלינו, צה"ל וחטיבת הצנחנים הופקדה משימת הביטחון. בחודשים האחרונים פעלנו בכל מקום אפשרי ברחבי א"י ושא"ח. המשימות הוטלו עלינו בזו אחר זו, ועוד לא סיימנו משימה אחת וכבר התחלנו בתכנון זו החדשה.

במקרים לא מעטים ראיתי את חיילי החטיבה מבצעים פעילות עצמאית תחת פיקוד הגדוד, היחידה והפלוגה. במקרים רבים פיקדתי על היחידות באופן ישיר.

מצאתי לצידי חבורת לוחמים משובחת! מצאתי אומץ לב, נחישות, יצירתיות ודבקות במשימה. במבצעים בבלאטה, וברמאללה, במרחב בית לחם ובכפרים רבים ברחבי א"י ושא"ח, הופגנו סטנדרטים גבוהים הראויים לחיקוי.

עם זאת לא היה זה הניווט המדויק וההתגנבות החרישית שקבעו את תוצאות הלחימה, וגם לא היתה זאת המקצועיות הרבה בה בוצעו המשימות, היתה זו רוח הלחימה! האמונה בצדקת הדרך והרצון להתייצב לכל משימה, הם אלו שהקנו לי בטחון רב בלוחמי החטיבה וביכולתכם. החיילים שביקשו ממני, באחד מביקורי, להמשיך ולהתקדם לעבר ריכוזי האויב, הם שנסכו בי בטחון שאין משימה שלא נוכל לה... שננצח!!!

מבלי ששמנו לב לכך (החיילים עסוקים מדי והמפקדים צנועים די), שוכפלו מדי יום ערכי הליבה של הצנחנים. לא היו אלו רק ערכים מקצועיים, כי אם גם ערכי מוסר ונורמות התנהגות.

חרף כל קשיי הלחימה הנעשית בין אזרחים, נעשה מאמץ, שברוב המקרים צלח, שלא לפגוע בחפים מפשע, שלא לגרום נזק מיותר... שלא לאבד... צלם אנוש !!

הורים יקרים,

ימיכם לבטח לא קלים, הן כאזרחים והן כהורים לחיילים. כשגאווה ודאגה שוכנים אצלכם בערבוביה, אוכל לומר לכם רק זאת: נמשיך לעשות ככל שניתן כדי לבצע את המשימות המוטלות עלינו, תוך כדי מאמץ עילאי לספק בטחון לחיילינו.

היו גאים בבנכם העושים לילות כימים למען מדינת ישראל.

ואתם, חיילים ומפקדים, המשיכו לפעול כפי שפעלתם עד כה. היו נחושים בדרככם, אך בה בעת הפעילו ביקורת עצמית ונכונות ללמוד ולהשתפר.

ותמיד... תמיד שמרו על היותנו ראשית לכל... בני-אדם!!

גאה בכם,

חג שמח... ושקט,

אביב כוכבי, אל"מ

מח"ט 35

חיילי הצנחנים פורצים מעבר דרך קירות מבנים
ארכיון דובר צה"ל

שותפים לדרך, שותפים להצלחה

הרקע

מלחמת לבנון השנייה (12 ביולי - 14 באוגוסט 2006) פרצה לאחר שחזבאללה פגע בסיור שנע על ציר הגבול וחסף שניים מאנשיו. מפקד פיקוד הצפון פרסם כמה דפים קרביים במהלך המלחמה, זהו הדף השלישי.

ניתוח הדף

אלוף אדם מסביר את התמשכות המערכה העומדת בשבוע הרביעי שלה. הוא מבקש מהמפקדים ומהחיילים להיות סבלניים: "הלחימה בצפון הצטרפה אל הלחימה המתמשכת ביהודה, שומרון וחבל עזה והיא תמשיך עד אשר יושגו מטרות המבצע ובהתאם להחלטת הדרג המדיני". מוטיב הסבלנות והדבקות במטרה חוזר פעמים מספר בדבריו של האלוף. לשם כך הוא מייחד פסקה למערך המילואים:

מערך המילואים מהווה [את] עמוד השדרה של צה"ל, להתגייסותכם המהירה ביום פקודה זה יש משמעות מבצעית וערכית. להתגייסות [...] יש ממדים של הקרבה והתנדבות, של נתינה, של ציונות וביטוי ממשי לערכי צה"ל.

צנחני מילואים מחטיבה 226 בתנועה בלבנון
צילום: צחי זקס

מבצע "שינוי כיוון"
5 אוגוסט 2006

דף קרבי - מפקד פיקוד הצפון מספר 3

חיילים ומפקדים,

אנו מצויים בשבוע הרביעי לחימה בגבול הצפון – מלחמה כנגד ארגון הטרור "החזבאללה" אשר אינו מבחין בין חזית לעורף בין חיל לבין אזרח. את המלחמה בחזית הלבנון מוביל פיקוד הצפון. עיני אזרחי ישראל ותושבי הצפון בפרט נשואות אלינו ואנו נדרשים למלא את **יעודנו ומשימתנו**: **"הגנה ושמירה על גבולה הצפוני של מדינת ישראל"**.

עם חטיפת חיילי צה"ל ומטחי הירי לעבר ישראל גויס צה"ל כולו למעבר משיגרה ועימות בעצימות נמוכה למצב חירום. אנו מצויים במלחמה בה מופעלות מערכות רבות בסדיר ובמילואים ונדרשים לניהול לחימה עיקשת ולגילוי נחישות ואיתנות הכוחות.

הלחימה בצפון הצטרפה אל הלחימה המתמשכת ביהודה, שומרון וחבל עזה והיא תימשך עד אשר יושגו מטרות המבצע ובהתאם להחלטות הדרג המדיני.

צה"ל נדרש כעת לפעול בעוצמה בגזרת הלבנון, אנו נתקוף בכל מקום שנמצא לנכון, בעיקר יעדים שמשרתים את ארגון הטרור "חזבאללה", תוך שמירה מכסימלית שלא לפגוע בחיי תושבים ובחיי אזרחים. חתירה למגע ודבקות במשימה תביא למיגור האויב, בשבועות הלחימה השגנו את היעדים שהצבנו, **הנחלנו פגיעות קשות לארגון הטרור "חזבאללה" והרחקנו אותו מקו הגבול** ואנו ערוכים ומוכנים למימוש יעודנו.

מערך המילואים מהווה עמוד השדרה של צה"ל, **להתגייסותכם המהירה ביום פקודה זה יש משמעות מבצעית וערכית**. להתגייסות לשירות המילואים בעת הזאת יש ממדים של הקרבה והתנדבות, של נתינה, של ציונות וביטוי ממשי לערכי צה"ל – הגנת המדינה, אזרחיה ותושביה, אהבת המולדת ונאמנות למדינה, אחריות, אחוזות לוחמים ותחושת שליחות.

אנו מצויים בעיצומה של מלחמה, מלחמה על הזכות לחיות בשקט ובביטחון, על הזכות לחיות ללא חשש שמה ישלחו טילים עלינו או על ביתנו ועל הזכות לנהל שגרת יום יום ביישובי הצפון.

זו שעת פקודה, אנו נקראים לקחת חלק פעיל בתפישת הביטחון של מדינת ישראל – ולהשיג את ההכרעה הצבאית בגזרת הצפון, הכרעה שתאפשר לדרג המדיני לממש את מטרות המבצע ולהחזיר את הביטחון לתושבי הצפון.

שותפים לדרך, שותפים להצלחה,

יחד ננצח!

אודי אדם, אלוף

מפקד פיקוד הצפון

את בטחוני אני שואב ממכם

הרקע

מלחמת לבנון השנייה (12 ביולי - 14 באוגוסט 2006) פרצה לאחר שחזבאללה פגע בכוח סיור שנע על ציר הגבול וחטף שניים מאנשיו. חטיבת הצנחנים הסדירה, בפיקוד אל"ם מרדכי, הייתה הראשונה שהופעלה בין הכוחות הרבים שהשתתפו בלחימה הממושכת בדרום לבנון. הדף פורסם לפני מבצע איגוף אנכי (מוסק) שהחטיבה עמדה לערוך.

ניתוח הדף

המח"ט, אל"ם מרדכי, מסכם את התרחשות הלחימה בחודש הקודם ואת השינוי שחל באויב מהנסיגה בשנת 2000. כמו כן הוא מנצלו לשבח את לוחמי החטיבה ולהביע את גאוותו בהם. אל"ם מרדכי מזכיר את נפגעי החטיבה, ובאופן אינטימי מציין את הנפלים בשמותיהם הפרטיים. על רקע הוויכוחים בציבור וגם ביחידות הצבא על מטרות הלחימה ועל המשימות שניתנות ליחידות, המח"ט מדגיש: "אני מתחייב כי לצד הצורך לעמוד במשימה, ביטחונכם ושלומכם עומד לנגד עיני בתכנון ובקבלת ההחלטות, וכי נעשה הכל להחזיר אתכם הביתה בשלום".

חייל מחטיבת הצנחנים במלחמת לבנון השנייה
באדיבות עמית לידור

פקודת יום של המח"ט:

לוחמים, חיילים ומפקדים!

מזה כחודש שחטיבת הצנחנים יחד עם יחידות צה"ל נלחמים מעבר לגבולה הצפוני של מדינת ישראל במטרה לפרק את ארגון החיזבאללה מנשקו ולתת בטחון לתושבי מדינת ישראל. בתחילת הלחימה הוקפצו יחידות החטיבה על מנת לבצע כניסה קרקעית לתוך לבנון, מורכבות המשימות והיקפן העמידו אותנו בחזית המערכה. עוד בכניסתנו הראשונה הבנו כי חל שינוי במהלך שש השנים שבהם שהינו מחוץ לרצועת הביטחון, החיזבאללה בנה תשתית רצינית לאורך הגבול ואילץ אותנו להיערך בהתאם.

כפי שצופה מלוחמי ומפקדי החטיבה, הופגנו אומץ לב ונחישות, יוזמה ויצירתיות שעיצבו את המציאות בשדה הקרב. אתם, ללא ספק, גיבורי המערכה. אני רוצה ללחוץ את ידכם ולומר שאני גאה שאלו לוחמי ומפקדי.

לצערי מתחילת הלחימה איבדנו מטובי בנינו, לוחמים ומפקדים. אתם, החברים, התגייסתם איתם, עברתם עמם פרקי דרך משמעותיים במהלך המסלול ואף נלחמתם איתם כתף כל כתף, האובדן הוא קשה מנשוא ואין מילים שיכלו להכחות את הכאב. יפתח, אילן, יהונתן, מיכאל, עדי, פיליפ, מלקו, מורן ואורן זכרם לברכה היו הלוחמים והמפקדים הכי טובים שיש לחטיבת הצנחנים ולצה"ל. כל שנותר בחלקנו הוא לחבק את המשפחות השכולות שחן חלק ממשפחת הצנחנים הגדולה, להבין כי יש לפנינו כבדת דרך ואנו נמדדים באורח הרוח שלנו.

אני יודע כי חטיבת הצנחנים מסוגלת לאויב העומד מולה. את בטחוני אני שואב מכם, אני פוגש אתכם בפנים ובחוץ, בלחימה ובהפוגות רואה את המוטיבציה והנחישות ויודע שלעם ישראל יש על מי לסמוך, אין יותר מסוגלים ויכולים מאיתנו.

אני מתחייב כי לצד הצורך לעמוד במשימה, ביטחונכם ושלומכם עומד לגד עיני בתכנון ובקבלת החלטות, וכי נעשה הכל להחזיר אתכם הביתה בשלום.

ברצוני לשלוח החלמה מהירה לפצועים ומקווה כי תחזרו במהרה לשגרת החיים, מי ייתן והשקט יישוב לאזורינו בקרוב.

חזקו ואמצו!

חגי מרדכי, אל"ם

מפקד חטיבה 35

בטוח בנחישותכם

הרקע

מבצע "שובו אחים" החל לאחר שב-12 ביוני 2014 נחטפו שלושה תלמידי ישיבה - נפתלי פרנקל, גיל-עד שער ואייל יפרח ז"ל - בצומת גוש עציון. בתחילה נועד המבצע לאתר את החטופים ולמצוא את חוטפיהם. בדיעבד התברר שהם נרצחו באותו הלילה, אך מבצע החיפושים נמשך 18 יום עד מציאת גופותיהם. במהלכו הורחבו מטרות המבצע לפגיעה בתשתיות חמאס באזור יהודה ושומרון ולמעצר מחבלי הארגון. בספטמבר 2014 אותרו רוצחי הנערים, והללו חוסלו.

ניתוח הדף

הדף הקרבי שפרסם מח"ט הנח"ל נועד להסביר את מטרת המבצע ולהדגיש את חשיבות פעולתם של חיילי החטיבה בו. אל"ם גורדין מציין את העומס שיש על היחידות ועל החיילים המשתתפים במבצע נוסף על התעסוקה המבצעית שבה נמצאו בחודשים האחרונים. במפגש טעון עם האוכלוסייה הפלסטינית הוא מדגיש את חשיבות השמירה על ערכי צה"ל, דבר המחייב "נורמות התנהגות מוסריות ולפעולה מקצועית ומדויקת תוך שימור מידתיות הולמת". בפנייה ללוחמים המח"ט קורא להמשיך לפעול בנחישות ובדבקות, ומסיים במסר על אודות ביטחונו "בנחישותכם ויכולותיכם- יכולתינו לעמוד במשימה".

חדר מלחמה בפעילות
ארכיון דובר צה"ל

מבצע "שובו אחים" - דף מפקד

יוני 2014
כסלו התשע"ד
חטיבת הנח"ל

חיילי ומפקדי חטיבת הנח"ל,

צה"ל יצא למבצע "שובו אחים" מיד לאחר חטיפתם של תלמידי הישיבה נפתלי פרנקל בן 16, גיל-עד שאער בן 16 ואייל יפרח בן 19 בליל חמישי האחרון.

בהנחיית הדרג המדיני כלל כוחות הביטחון, כוחות צה"ל ובהם **לוחמי חטיבת הנח"ל** בשטחי יהודה ושומרון פועלים בכל כוחם לאתר ולהשיב את החטופים, להשיג פגיעה קשה בארגון החמאס ובפעיליו, תוך מאמץ לשמר את מרקם החיים השקט באזור.

חטיבת הנח"ל פועלת בשבעת החודשים האחרונים בגזרת יהודה ושומרון, ובשבוע האחרון נהייתה המשימה כפולה ומורכבת- מחד פעילות התקפית הכוללת מעצרים, וחיפושים נרחבים הקשורים למבצע "שובו אחים" וחסול הטרור באזור ומאידך משימת ההגנה כגון תגבור צירים ואבטחת ישובים.

מתקיים מאמץ מודיעיני ומאמץ מבצעי נרחב לאיתור מידע אשר, בתקווה, יוביל למציאת החטופים. מאז אירוע החטיפה נוצרה מציאות מורכבת בו חוסר הודאות להמשך הינו יומיומי ופוגש כל דרג בחטיבה.

המשימות בהן אנו עוסקים יוצרות מפגש עם אוכלוסיה אזרחית פלסטינית המחייב אותנו לנורמות התנהגות מוסריות ולפעולה **מקצועית ומדיקת** תוך שימור **מידתיות** הולמת בעת המפגש עם תושבים חפים מפשע ורכושם. ערך "חיי האדם" בעל חשיבות מוסרית עליונה במדינת ישראל ולפיכך נמשיך ומעשה כל שיידרש להצלחת מבצע זה.

לוחמים,

חוסנו של צה"ל אינו ניתן לערעור. אנו מבצעים ונמשיך לבצע את משימתנו **בנחישות, בדבקות** וללא הפסקה כל עוד מידרש לכך במטרה להגן על ביטחונם של אזרחי ישראל.

לפנינו מבצע ארוך ורצוף, מאתגר ומפתיע בו אנו נדרש לממש את יעודנו ומטרתנו כמחלקה, כפלוגה, כגדוד וכחטיבה. הפעולה המבצעית הרצופה מחייבת אותנו לשמור על כוחותינו וליצר אורך נשימה ארוך באמצעות יצירת שגרה מבצעית והבנת חשיבות המבצע על כלל מרכיביו. כל משימה, מורכבת או פשוטה תוביל אותנו לאתגרים רבים אשר ידרשו מאיתנו להפעיל שיקול דעת. הבסיס לעמידה באתגרים אלו נשען **על עקרונות הלחימה**

וערכי צה"ל.

בוטח בכם, בטוח בנחישותכם ויכולותיכם- יכולותינו לעמוד במשימה ולשמר את ביטחון המדינה.

אל"מ, אורי גורדן
מפקד חטיבת הנח"ל

ימים מאתגרים

הרקע

מדינת ישראל וצה"ל עוסקים בביטחון שוטף מהקמת המדינה ואף לפניה. "גודל השעה" הוא כינוי שנתן צה"ל להסלמה בטרור הפלסטיני מספטמבר 2015 עד אוקטובר 2016. תקופה זו זכתה לכינויים "אנתיפאדת הסכינים" או "אנתיפאדת הבודדים". במהלכה נערכו מאות פיגועים, ובהם נרצחו 47 מתושבי ישראל ושלושה אזרחי חו"ל.

ניתוח הדף

מח"ט בנימין, אל"ם שומר, מתאר את תקופת ההסלמה ומשתתף בצער משפחות הנרצחים. הוא מסביר ש"עומדת לפנינו התמודדות לא פשוטה כלל עם גל אירועי טרור". המסר שמעביר לפקודיו הוא ש"זוהי המשמרת שלנו" ועליהם לשמור על מקצועיות ועל חדות. הוא מביע את הערכתו לחיילים ודורש מהמפקדים "פיקוד מלפנים, דוגמה אישית ומקצועיות בהובלת הלוחמים". כמו כן מורה להם להיות קשובים לתחושות פקודיהם.

חייל בפעילות מבצעית באיו"ש
ארכיון דובר צה"ל

שמו-ר

בנימין	חטמ"ר
מפקד	לשכת
תשע"ו	כסלו
2015	נובמבר

דף מפקד מס' 2- בטי"ש מוגבר

מפקדים, לוחמים, חיילים!

ימים מאתגרים עוברים על כוחות צה"ל ביהודה ושומרון.

אנו נמצאים בתקופת הסלמה קשה ובטי"ש מוגבר מזה כחודשיים. התקופה, המכונה "גודל השעה", מלווה באירועים קשים, מרצח משפחת הנקין בשומרון ועד הפיגוע האחרון- במהלכו נדקר באכזריות החייל זיו מזרחי ז"ל, מגדוד האיסוף 636, בתחנת הדלק שעל ציר 443.

חטיבת בנימין וחייליה, משתתפים בצער משפחת מזרחי ומאחלים החלמה מהירה לכל הפצועים.

עומדת לפנינו התמודדות לא פשוטה כלל עם גל אירועי הטרור ההולכים ומתגברים, ואל לנו להקל ראש במצב. יש משמעות רבה לתהליכי הלמידה ויישומם במהירות ועל הצד הטוב ביותר. זוהי המשמרת שלנו, ועלינו להגן ולספק ביטחון טוב יותר לתושבי בנימין ולעוברים והשבים בגזרה.

אני דורש מכם לשמור על ערנות וחדות מבצעת, ולהפעיל את הכוח בצורה חכמה, מדויקת ומבחינה בין איפוק והכלה לצד הפעלת כוח נחושה כשנדרש. עלינו לשמור על רף של לא פחות ממציגות במשימות הקצה, תוך הבנה של גודל השעה. זכרו- הממגע כמעט תמיד יפגוש את החייל בנקודת הקצה- ועל החייל הזה להיות מוכן.

בכל מפגש עם האויב, במקום בו תהליך ההכנות למשימה היה איכותי ומקצועי- ניצחנו, ובמקום בו הלוחמים והמפקדים היו ערניים לא הופתענו, ואם הופתענו הפכנו את הקערה והכרענו!

בתקופה מורכבת זו בה אנו עומדים על המשמר ימים כלילות חשוב לי להביע את הערכתי, על העבודה הקשה מסביב לשעון, על המקצועיות ושמירה על אורך נשימה על אף השגרה השוחקת. במהלך משימתכם הינכם מפגינים אומץ לב ומסירות לנוכח הקשיים שבדרך. המשיכו למעול מתוך אחריות ושליחות למען המטרה.

מפקדים- מצפה אני מכם לפיקוד מלפנים, דוגמא אישית ומקצועיות בהובלת הלוחמים. היו אוזן קשבת עבור פקודיכם והקדישו זמן לשיח פתוח, משותף ומכיל: "אוי תדע כל אם עבריייה שמטרה את גורל בנה לידי מפקדים הראויים לכך..."
דוד בן גוריון.

ישראל שומר אליים
מפקד חטיבת בנימין

היו דרוכים

הרקע

מבצע "שומר החומות" נערך ברצועת עזה ביום ירושלים, 10 במאי 2021, לאחר שארגוני הטרור הפלסטיניים בהובלת חמאס פתחו בירי רקטות מסיבי לעבר אזור ירושלים במהלך מצעד הדגלים ובהמשך גם לדרום הארץ ולמרכז. בד בבד עם הירי תלול המסלול התמודדו כוחות הביטחון עם הפרות סדר ועם אלימות בערים מעורבות, בכמה יישובים ערביים ובשטחי יהודה ושומרון. המבצע שלא כלל תמרון קרקעי, נמשך עד להפסקת האש שנכנסה לתוקפה ב־21 במאי, בשעה 02:00 בלילה.

ניתוח הדף

מאו"ג 146, תא"ל אלוני, מקדיש חלק ניכר מהדף לתיאור האירועים שהובילו לפתיחת המבצע ולאופן שצה"ל פועל בו. תחילה הוא מזכיר את מותו של סמ"ר עומר טביב ז"ל כדי להדגיש את ערכיות המשימה ואת הצורך בחתירה למגע כדי לשמור על חיי האזרחים.

① למאמץ האדיר שלכם היה גם מחיר. סמ"ר עומר טביב ז"ל, נפל על משמרתו תוך שהוא והצוות שאיתו חתרו למגע ליישוב נתיב העשרה, כשתושביו מותקפים בעשרות רקטות ופצצות מרגמה. עומר נהרג וחבריו נפגעו תוך ביצוע הקדושה שבמשימות!

מאופי הלחימה שאינה נערכת במגע ישיר בין כוחות האוגדה לאויב, אלוני מדגיש את הצורך לשמור על התנהגות מבצעית גם במרחק מהגבול שבו נראה שאין חשש.

② היו דרוכים, הקפידו על התנהגות מבצעית גם במרחק מהגבול ועל כושרכם המבצעי לזנק ולהילחם.

אלוני עושה קישור היסטורי למלחמת ששת הימים ובאמצעות ציטוט מדגיש שלא אנחנו פתחנו במערכה ושנחנו ננצח בה.

מפקדת
ל
ש
כ
ה
טל:
13
ב'
מאי
סיון
תשפ"א
07095432
2021
143

-בלמ"ס-

דף מפקד אוגדת עזה – מערכת "שומר החומות"

"לא ששנו את הקרב הזה. האויב רצה בו. האויב פתח בו והאויב יקבלנו אחת אפיים"

האלוף (במיל') ישראל טל, 1987

מפקדים וחיילים,

מזה כשלושה שבועות מותח האויב את סבלנותנו תוך שהוא מנסה להבעיר את השטח בירושלים בירתנו ולחבל ביחסים התקינים עם שכנינו. לאחר שהמסרים אותם העברנו לא התקבלו, נטלנו את היוזמה ועברנו להתקפה.

מיום ראשון האחרון אתם פרוסים במאמץ הגנה עוצמתי ביותר, והתנהגותכם המבצעית המופתית מונעת מהאויב לחדור לשטחנו ולפגוע באזרחים ובחיילנו. אתם אלה שמאפשרים לנו לנהל מערכה התקפית ולהגיע להישגים משמעותיים.

חודשים של תכנון ואימונים התנקזו למספר ימים בהם החטיבות ומפקדת האוגדה תוקפות עשרות יעדי אויב ומסכלות פעילי חמא"ס וגא"פ בהם מפקדים בכירים. תקפנו כוח פשיטה של החמא"ס רגע לפני שחדר לשטחנו וקברנו 20 פעילים תחת הריסות המנהרות אותם הפכנו למלכודות מוות. לצד זאת, צדנו עשרות פעילי אויב. לוחמי מגלן ואגוז, השריונאים ותאי התקיפה הקטלניים איתרו והרגו פעילי ני"ט, כוחות פשיטה מובחרים, וכל אויב שהעז להרים ראשו.

למאמץ האדיר שלכם היה גם מחיר. סמ"ר עומר טביב ז"ל, נפל על משמרתו תוך שהוא והצוות שאיתו חתרו למנוע ליושב נתיב העשרה, כשתושביו מותקפים בעשרות רקטות ופצצות מרגמה. עומר נהרג וחבריו נפגעו תוך ביצוע הקדושה שבמשימות!

לא ביקשנו את המערכה הזו, אך משפתחנו בה נבצע את משימתנו בחדווה, בלהט ונהרג באויב שטעה להבין את נחישותנו, עד שהניצחון יהיה ברור.

היו דרכים, הקפידו על התנהגות מבצעית גם במרחק מהגבול ועל כושרכם המבצעי לזנק ולהילחם.

סומך עליכם!

נמרוד אלוני, תא"ל
מפקד אוגדת עזה

01

02

ירושלים, הפקדתי שומרים

הרקע

מבצע "שומר החומות" נערך ברצועת עזה ביום ירושלים, 10 במאי 2021, לאחר שארגוני הטרור הפלסטיניים בהובלת חמאס פתחו בירי רקטות מסיבי לעבר אזור ירושלים במהלך מצעד הדגלים ובהמשך גם לדרום הארץ ולמרכז. בד בבד עם הירי תלול המסלול התמודדו כוחות הביטחון עם הפרות סדר ועם אלימות בערים מעורבות, בכמה יישובים ערביים ובשטחי יהודה ושומרון. המבצע שלא כלל תמרון קרקעי, נמשך עד להפסקת האש שנכנסה לתוקפה ב-21 במאי, בשעה 02:00 בלילה.

ניתוח הדף

אלוף ברוך פונה לחיילים שלא השתתפו במבצע או שלא נערכו לקראתו, הנמצאים בבסיסים עורפיים ובמערך ההכשרה והאימונים. לדבריו, האירועים שאופיינו בירי תלול מסלול מרצועת עזה לדרום הארץ ולמרכז ובמהומות אלימות בערי ישראל דורשים, בין השאר, חוסן אישי מחיילי הפיקוד וממפקדיו, ואת המסר הזה חשוב לו להעביר לחייליו.

01 אני מאמין כי המצב משפיע על אחד ואחת מכם, נדרש מכולנו להפגין חוסן אישי, אשר יאפשר לנו כצבא וכפיקוד להתנהל באופן המיטבי בשעת חירום זו.

אני מצפה מכם, פעלו בעוצמה ובמסירות, גלו יוזמה ואיתנות מול כל משימה שתוטל עליכם, בצעו אותה עד הסוף ובנחישות, התמדה ומקצועיות.

נתייצב עבור ביטחון מדינת ישראל, אזרחיה ותושביה!

חיילות מיחידת "כיפת ברזל", פורסות משגר במבצע "שומר חומות" ארכיון דובר צה"ל

מאי 2021

דף מפקד מבצע "שומר החומות"

מתחילת חודש הרמדאן החלו אירועי אלימות והתפרעויות בגזרת ירושלים, במקביל בגזרת איו"ש, התרחש פיגוע ירי חמור. בגזרת עזה, לאחר הכרזה של בכירי החמאס כי ישראל "תשלם על כל פגיעה בהר הבית ובתושבי שייח' ג'ראח" וכאות הזדהות עם הפלסטינים, נורה ירי רקטות מאסיבי לעבר ירושלים, יישובי עוטף עזה, השפלה, נוש דן והשרון. לאור זאת פתח צה"ל ב-10.5.2021 במבצע רחב היקף וקטלני ברצועת עזה - "שומר החומות".

צה"ל מגיב בעוצמה ובנחישות בתקיפת יעדים משמעותיים ואסטרטגיים של אירגוני הטרור ברצועת עזה על מנת להסיר את האיום ולהשיב את הביטחון והשקט למדינת ישראל ולאזרחיה. מערכת "כיפת ברזל" הובילה לצמצום הנזק מהתקפות הירי, אך למרות זאת ספגה מדינת ישראל אבדות כואבות מנשוא, תשעה אזרחים וחיל צה"ל נהרגו מאז תחילת המבצע. ליבנו עם משפחות ההרוגים.

לצד המערכה, החלו הפרות סדר אלימות חסרות תקדים בערים המעורבות ברחבי הארץ, על ידי מתפרעים ערבים ישראלים. בהמשך אף אירעו ניסיונות לינץ' הן מצד אזרחים יהודים והן מצד אזרחים ערבים. החברה הישראלית מורכבת ממגזרים שונים, האירועים הקשים פוגעים ומכרסמים במרקם החיים העדין במדינה. צהל כצבא ממלכתי יחזור לחיזוק המכנה המשותף ויהיה שותף מהותי צבא העם לתחושת האחריות על בנין האומה ולכידותה. כוחנו באחדותנו! אנו חייבים לשמור על אחווה ורעות בשורותינו בעת הזו.

צה"ל הוא צבא דרוך ומאומן וכוחותיו ערוכים לכל משימה! כבר בימי הראשונים של המבצע הצלחנו להגיע להישגים יוצאי דופן. תקפנו מאות יעדי טרור בשטח רצועת עזה מהאוויר, מהים ומהיבשה! בין היתר הובלנו לסיכול בכירים מארגוני הטרור. לצה"ל יכולות מרחיקות לכת מהמתקדמות בעולם. נפעל להגנת מדינת ישראל ככל שידרש ובהתאם להנחיות הדרג המדיני, מתוך אמונה בצדקת הדרך!

חוסנם של אזרחי ישראל ותושבי הדרום בפרט מהווים מרכיב משמעותי בעוצמתו של צהל, אשר מסייע לו בהשגת מטרותיו.

חיילי ומפקדי פיקוד ההכשרות והאימונים,

אני מאמין כי המצב משפיע על כל אחד ואחת מכם, נדרש מכולנו להפגין חוסן אישי, אשר יאפשר לנו כצבא וכפיקוד להתנהל באופן המיטבי בשעת חירום זו.

אני מצפה מכם, פעלו בעוצמה ובמסירות, גלו יוזמה ואיתנות מול כל משימה שתוטל עליכם, בצעו אותה עד הסוף בנחישות, התמדה ומקצועיות.

נתייצב עבור ביטחון מדינת ישראל, אזרחיה ותושביה!

בברכת חג שבועות שמח, ואיחול לימים שקטים יותר

"ירושלים, הפקדתי שומרים, שיום יגיע ואהיה אחד מהם"

(דן אלמגור, "שומר החומות")

מוטי ברוך, אלוף
מפקד
ההכשרות והאימונים
ומפקד
גיס 446

01

גילויים אלה ראשיתם ברוח וסופם ברוח.
התעלותם של לוחמינו, לא בזכות הברזל באה
אלא בזכות התודעה של שליחות עליונה, של הכרה בצדקת ענייננו,
של אהבה עמוקה למולדת ושל הכרת התפקיד הקשה שהוטל עליהם –
להבטיח קיום האומה במולדתה, לקיים, ואפילו יהיה זה במחיר חייהם,
זכותו של עם ישראל לחיות את חייו במדינתו בשלום ובשלווה,
כעם חופשי ועצמאי.

צבא זה, שעמדה לי הזכות לעמוד בראשו במלחמה הזאת,
מהעם בא ואל העם חוזר. עם המתעלה בשעת דוחק והיכול לכל אויב,
בזכות רמתו המוסרית, הרוחנית והנפשית, העומדת לו בשעת מבחן.

נאום הרמטכ"ל, רא"ל יצחק רבין, בעת קבלת תואר ד"ר לשם כבוד בהר הצופים, 28 ביוני 1967

דפי המפקד בשור הקרבות

יחידותינו ערוכות

הרקע

מבצע "חורב" נערך ב־22 בדצמבר 1948 עד 7 בינואר 1949, והלחימה בצבא המצרי שבצפון הנגב הייתה בשלב החמישי והאחרון של מלחמת העצמאות. המבצע נועד לכבוש את המרחב עד לקו הגבול המנדטורי בין מצרים למדינת ישראל (קו רפיח-אילת) ולהשתלט על הנגב המערבי, מתוך כוונה להשתלט בהמשך על הנגב כולו. ב־27 בדצמבר 1948 כבשה חטיבת הזקן (8), שתוגברה בגדוד שער הגיא של חטיבת הראל (10), את עוג'ה אל־חפיר (ניצנה). בכך הגיע צה"ל אל קו הגבול המנדטורי שבין מצרים לארץ ישראל.

ביומיים הבאים תקף צה"ל בשטח סיני וכבש את קוסיימה, את אבו עגילה ואת ביר חסנה. בעקבות תבוסתם במבצע "חורב" נענו המצרים לקריאת המתווך מטעם האו"ם לשיחות שביתת נשק עם ישראל. ב־12 בינואר 1949 החלו השיחות באי רודוס, וההסכם נחתם ב־24 בפברואר 1949. אחרי החתימה פונתה החטיבה המצרית מכיס פלוג'ה, והכוחות המצריים שבאזור חברון הוחזרו למצרים. לפי ההסכם, נכלל הנגב בשטח מדינת ישראל בהתאם לקו הגבול המנדטורי, למעט רצועת עזה שנותרה בשליטת מצרים.

ניתוח הדף

בתחילה מח"ט הראל מתאר את אירועי הלחימה האחרונים של החטיבה ביושבה בסיני.

① ביום האחרון למערכה, ערב הפסקת האש, נערך על ידי יחידת הג'יפים שלנו סיור לכיוון אל־עריש, לעמק אדמת מצרים. בקרבת פסי הרכבת נמצא אירון מסוג "ציאש" מוסווה על הקרקע

טבנקין מסביר את הנסיבות שהובילו את הדרג המדיני להורות על נסיגה לגבול המדיני אף שהדרג הצבאי היה משוכנע שניתן להמשיך קדימה "תוך בטחון שקרוב היום ועמדות אלו תשמשנה מקפצות להתקדמות נוספת".

② היום הראשון להפסקת האש עבר בכצורים אינטסיביים על המשלטים שלנו בכבישים רפיח-עוג'ה ורפיח-אל־עריש, תוך בטחון שקרוב היום ועמדות אלו תשמשנה מקפצות להתקדמות נוספת. עם רדת הערב הדהימה את כולנו ההודעה, שעלינו לעזוב העמדות בכבישים עוג'ה-רפיח ורפיח-אל־עריש ולהתרחק מהמטרה עד הגבול המדיני של ארץ-ישראל. ידועים הקשיים שנגרמו לנו על ידי עזיבת אברעגילה, שהם הם אשר הכבידו על כבוש המטרות, שהיו

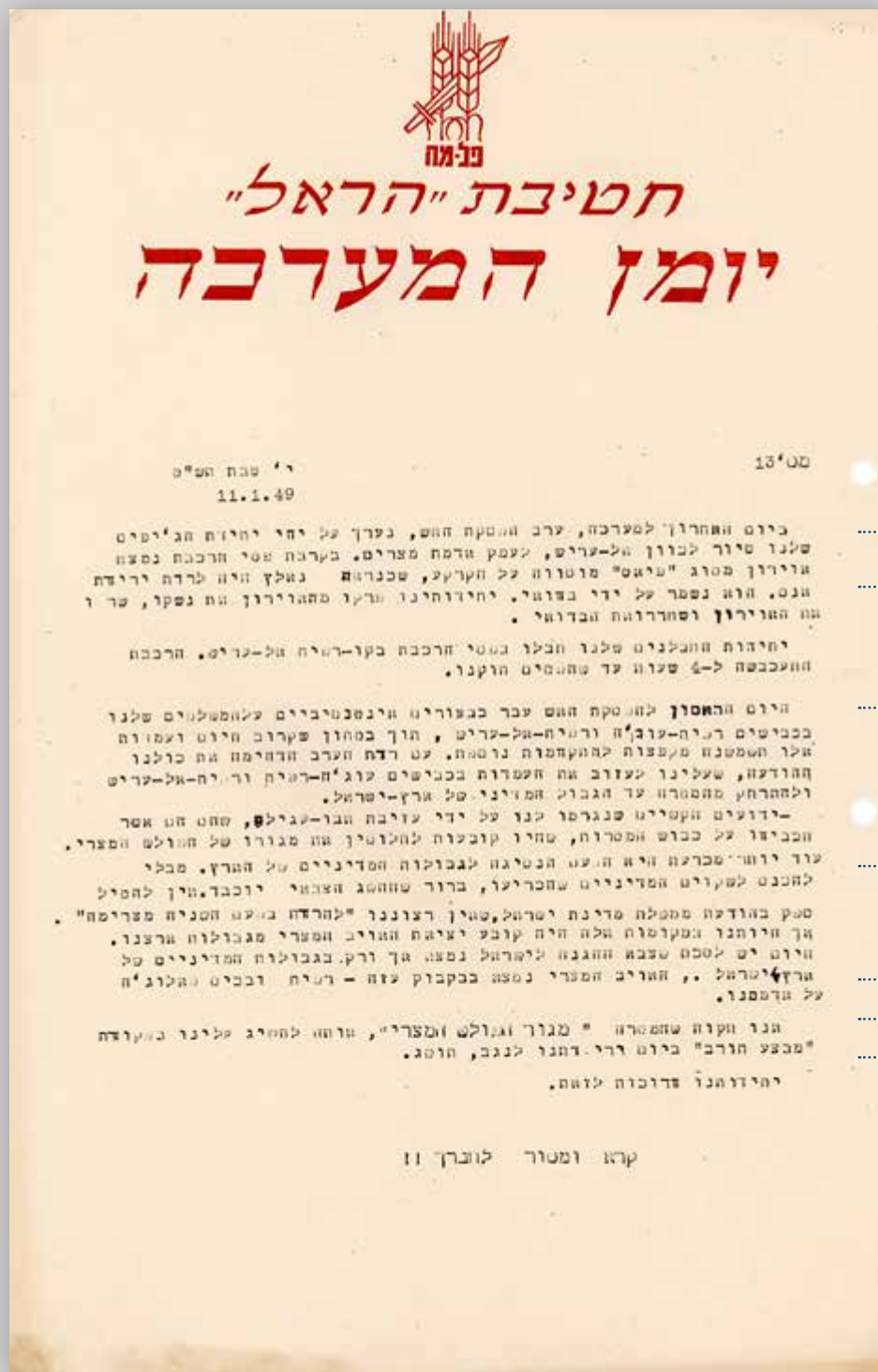
קובעות לחלוטין את מגורו של הפולש המצרי. עוד יותר מכרעת היא הנסיגה לגבולות המדיניים של הארץ.

המח"ט מסביר את כפיפות הדרג הצבאי לדרג המדיני, אף שנדמה לקרוא שקשה לו לבלוע את הגלולה המרה.

③ מבלי להכנס לשקולים המדיניים שהכריעו, ברור שההשג הצבאי יוכבד. אין להטיל ספק בהודעת ממשלת מדינת ישראל, שאין רצוננו "לרדת בפעם השניה מצרימה". איך היותנו במקומות אלה היה קובע יציאת האויב המצרי מגבולות ארצנו. היום יש לסכם שצבא ההגנה לישראל נמצא אך ורק בגבולות המדיניים של ארץ-ישראל.

במהלך הדברים מוסבר שהחטיבה עמדה במשימות שהוטלו עליה, ועליה להיות מוכנה להמשיך הלחימה כדי להשיג את המטרה - "מגור הפולש המצרי".

④ אנו תקוה שהמטרה "מגור הפולש המצרי", אותה להשיג עלינו בפקודת "מבצע חורב" ביום ירידתנו לנגב, תושג. יחידותנו ערוכות לזאת.

זקופי קומה

הרקע

מלחמת ששת הימים פרצה ב־5 ביוני 1967, לאחר תקופת המתנה של כשלושה שבועות. צה"ל נלחם בצבאות מצרים, ירדן וסוריה. בימי הלחימה נכבשו חצי האי סיני, רמת הגולן, יהודה ושומרון, מזרח ירושלים והעיר העתיקה. פיקוד הדרום, בפיקודו של אלוף גביש, בסד"כ של שלוש אוגדות, לחם בצבא מצרים. בתוך ימים ספורים הצליח להביס את הצבא המצרי ולכבוש את חצי האי סיני.

ניתוח הדף

דף זה הוא החמישי בסדרת הדפים הקרביים שפרסם פיקוד הדרום במהלך המלחמה. ההודעה בדף היא העתק של ההודעה שנשלחה לרמטכ"ל, רא"ל יצחק רבין, על הגעת כוחות צה"ל לגדות תעלת סואץ. פעולה זו מסמלת את השלמת כיבוש חצי האי סיני. בהמשך מפקד הפיקוד מתאר את קרבות השריון שהתרחשו יום לפני כן בפיקוד הדרום: בביר גפגפה, במעבר המתלה, בא־נחל וברומני. הוא מדגיש כי "הובס הצבא המצרי והושמדו שריונו, חיילי מצרים נפלו שדודים על אדמת חצי האי סיני". בהמשך הוא מבשר ללוחמים כי הושלמה המשימה – "חצי האי סיני בידנו! כבוד ותפארת ללוחמי הדרום".

מפקד פיקוד הדרום ישעיהו (שייקה) גביש עם מפקדי האוגדות אברהם יפה, אריאל שרון וישראל טל ארכין צה"ל ומערכת הביטחון

דף קרבי

מס' 5

צ' בסיון תשכ"ז, 9 סיוני 1967

מפקדי וחיילי הדרום !

הבוקר נשלחה הודעה זו לרמטכ"ל ר/א יצחק רבין:

מאושר להודיעך כי כוחותינו
הגיעו אל גדות תעלת סואץ
חצי האי סיני כולו בידינו
ברכותי לך ולכל חיילי צ.ה.ל.

ישעיהו גביש, אלוף
אלוף פיקוד הדרום

אתמול התנהלו קרבות שריון בשריון בסביבות ביר גפגפה, מעבר המיתלה,
אינחל ודומני.

בסופו של יום קרבות ארוך זה הושמדו מספר רב של שריוני האויב.

נסיון השריון המצרי להמלט לעבר התעלה נכשל.

שריונינו נעזבו או נפגעו ע"י שריוני צ.ה.ל.

הובס הצבא המצרי והושמדו שריונינו, חיילי מצרים נפלו
שדודים על אדמת חצי האי סיני.

פעם נוספת חזה צבא זה מבשרו את עוצמת כוחו של צ.ה.ל.

לוחמי הדרום !

זקופי קומה, עשירי קרבות, גאים על מלחמתנו, הגענו
אל גדות התעלה ולמבואות ים סוף.

חצי האי סיני בידינו !
כבוד ותפארת ללוחמי הדרום.

אלוף הפיקוד

נשאנו על כתפינו

הרקע

מלחמת יום הכיפורים פרצה ב־6 באוקטובר 1973 במתקפה של צבאות מצרים וסוריה. בחזית הסורית הדפו כוחות צה"ל תוך ימים מספר את הכוחות הסוריים שחדרו לרמת הגולן ויצאו למתקפה בסוריה. הקרבות במובלעת שכבש צה"ל נמשכו גם לאחר שסוכם על הפסקת אש. בחזית תעלת סואץ נהדף צה"ל מקו התעלה במרבית המקומות, אולם צבא מצרים לא העמיק לחדור לסיני. ב־14 באוקטובר חודשה המתקפה המצרית, אך זו נבלמה באבדות קשות. ב־16 בחודש החל צה"ל לצלוח את התעלה, ובסופו של דבר כיתר את הכוחות המצריים שעברו לצידה המזרחי. ב־23 באוקטובר נקבעה הפסקת אש בתיווך בין־לאומי, הגם שהקרבות נמשכו ביממה שלאחר מכן ותקריות האש לא חדלו בחזית הצפון.

ניתוח הדף

הרמטכ"ל, רא"ל אלעזר, מתאר את קורות מלחמת יום הכיפורים הן בחזית הדרום והן בחזית הצפון. בתום שבעה עשר ימי לחימה, "לאחר שהיינו בעיצומה של מתקפה", הסתיימה המלחמה. כלומר, צה"ל חדל להילחם בשלב שידו על העליונה ושהאויבים נזעקו כאשר עמדו לפני תבוסה. בפסקה האחרונה רא"ל דדו פונה אל "אחי הלוחמים" ואומר להם שלמרות המחיר הכבד "יצאנו מנצחים מן הקרב" בזכות הנופלים, הפצועים ואלה "אשר מילאו את תפקידם עד תום". בזכות הגבורה והאמונה מעכשיו תזכה המדינה בביטחון ובשלום.

הרמטכ"ל דוד (דדו) אלעזר במלחמת יום הכיפורים
אוסף התמונות הלאומי

פקודת יום

של

רביאלוף דוד אלעזר

ראש המטה הכללי

אחי הלוחמים, מפקדים וחיילים —

לאחר שבעה עשר ימי לחימה, לאחר שהיינו בעיצומה של המתקפה, נפלה החלטת מועצת-הביטחון שקראה להפסקת אש.

כל עוד היו הערבים בהתקפה, כל עוד האמינו הם ותומכיהם כי יוכלו להביס איתנו לא התכנסה מועצת הביטחון אפילו לצורך דיון בתוקפנותם — אולם משנוכחו לדעת כי תבוסתם קרובה, מייד נעקרו אויבינו וידידיהם ותבעו את הפסקת הקרבות.

אנחנו עומדים בקשה שבמלחמות ישראל, היא נכפתה עלינו ללא התראה מספקת, כאשר הסורים והמצרים נעזרים בברית-המועצות כמייצעת, מאמנת ומספקת ציוד אדיר.

כלמנו את דאויב, עברנו להתקפת נגד יהעברנו את המלחמה לאדמת האויב.

צבאך של סוריה הוכה קשות וצבאה של מצרים עומד לפני תבוסה, אלפי חלליהם ופציעיהם ומאות המטוסים והטנקים אשר השמדנו בשדה המערכה, הם עדות למכה האנושה אשר צה"ל הנהיג על המבקשים להשמידנו.

האויב הסורי אשר יצא להכיס אותנו נהדף מכל רמת הגולן ואיבד משטחיו.

הצבא המצרי טאחז בסיני אך עלה בידינו לפרוץ אל אדמת מצרים ולהשמיד רבים מכוחותיו, אף כי קו החזית השתנה — שליטתנו בחזית לא פחתה. אנו חולשים עתה על הדרכים המוליכות אל בירת האויב.

עוד אין אנו יודעים את מהותה של הפסקת האש ואת כוונות אויבנו.

למודי נסיון העבר — נישאר בכוונות, מיכנים להמשך הקרב.

אחי הלוחמים,

יצאנו מנצחים מן הקרב, אף כי טרם השלמנו את הניצחון. נשאנו על כתפיו את הנורא במשאות ונותרנו זקופים. בזכותכם, בזכות רעינו אשר נפלו במערכה, בזכות חברינו הפצועים אשר לא זעקו, בזכות כל אלה אשר מילאו את תפקידם עד תום — עמד העם במלחמה, בזכות גבורתכם ואמונתכם תזכה מדינת ישראל בביטחון ובשלום.

דוד אלעזר, רביאלוף
ראש המטה הכללי

כ"ז תשרי תשל"ד
(27 אוקטובר 73)

מוגר האויב עד תום

הרקע

מלחמת יום הכיפורים פרצה ב־6 באוקטובר 1973 במתקפה של צבאות מצרים וסוריה. עם פתיחת המלחמה גויסו כוחות המילואים, ובכללם יחידות אוגדה 162, ואלה נעו דרומה לעבר תעלת סואץ. האוגדה, שמפקדה היה גם מפקד גייסות השריון, השתתפה בקרבות הבלימה והמגננה בפיקוד הדרום, ויחידותיה חצו את התעלה וכיתרו את הארמייה השלישית המצרית.

ניתוח הדף

מאו"ג 162, תא"ל אדן, פותח בהכרזה שפסקה האש ושהחלה המערכה המדינית, אך יש להיות מוכנים להתלקחות מחודשת: **"עלינו להערך ולהתכונן לבאות"**. זהו מוטיב החוזר בכלל הדפים הקרביים בסיום לחימה. לאחר מכן אלוף אדן מתאר בקצרה את קרבות האוגדה ואת המחיר הכבד הכרוך בכך. הוא מסביר שאף שהלחימה הסתיימה בטרם **"מוגר האויב עד תום"**, המכה שספג היא מכרעת. המאו"ג מביע את הערכתו ל"חברי הלוחמים" ומדגיש: **"לצה"ל מסורת גבורה מפוארת, אך הדף שרשמתם אתם במערכה זו לא נכתב כדוגמתו"**, ולכן **"אין בכוחי לספרו. יכול אני לבטא רק רגשות עמוקים הערצה וכבוד"**.

תותחנים בפעולה במלחמת יום הכיפורים
ארכיון צה"ל ומערכת הביטחון

עוצבת הפלדה

מקור ד י ו ם

עם כניסת הפסקת האש לחוקפה ביום 25.10.73

לאחר 19 ימי לחימה רצופה ועקשנית חדלה האש. אנו עומדים בפני מערכה מדינית קשה הצומחת בחובה התלקחיות מחודשות.

עלינו להערך ולהתכונן לבאות.

ב-19 ימי הקרב חשה האוגדה להגנה על הצורה הצפונית של מרחב סיני, בלמה התקפות אויב בגזרה המרכזית, השתתפה ביצירת ראש הגשר בצפון אגם המר הגדול, הכניעה אל אדמת מצרים, סהרה את אזור התעלה ממערב, סגרה על הכוחות המצריים בסואץ, כהרה את שרידי הארמיה ה-3 בחוף העיר הנצורה ובגדה המזרחית, השמידה עשרות בסיסי טילים והקנתה לחיל האויר את חופש הפעולה הנמנע ממנו בראשית המערכה.

האוגדה התמידה במשימתה ברצף אחד. לא היתה שהות להתארגנות. אך למרות האבידות הקשות באנשים ובציוד נבנינו חוף כרי לחימה ונתעצמנו. הישג זה יש לזקוף לזכות כל הכוחות הפועלים באוגדה, מפקדים וחילים כאחד, צוותות הסנקים, החרמ"ש, חיל הרגלים, הסיירים, החותמים, ההנדסה, אנשי החימוש והתחזוקה.

צברנו נסיון, רכשנו בסחון ונחלצנו להתקפות מחץ גדולות על אויב דרוך לקרב שהצלחותיו בשלב הראשון של הלחימה הלהיבוהו ועוררוהו להאמין בנצחונו.

אולם קרבות ההגנה שלנו וקרבות התנועה הגדולים שכרו את כוחו.

הפסקת האש נכנסה לחוקפה קודם שמוגר כוח האויב עד חום. אולם הכינו בו מכה עזה. יעידו על כך האבידות הכבדות שהוחזר בשדה הקרב, אליוי השבויים, מאוד כלי המלחמה הנסושים, ואדמת מצרים הנתונה לשליטה ישראלית.

חברי הלוחמים, לצה"ל מסורת גבורה מפוארת, אך הדף שישמחם אתם במערכה זו לא נכתב דוגמתו. אין בכוחי לספרו.

יכול אני לבטא רק רגשות עמוקים ה ע ר צ ה ו כ ב ו ד.

ל' תשרי התשל"ד
26 אוקטובר 1973

מפקד עוצבת הפלדה

נשאר מגויסים זמן רב

הרקע

מלחמת יום הכיפורים פרצה ב־6 באוקטובר 1973 במתקפה של צבאות מצרים וסוריה. בחזית הסורית הדפו כוחות צה"ל תוך ימים מספר את הכוחות הסוריים שחדרו לרמת הגולן ויצאו למתקפה לתוך סוריה. הקרבות במובלעת שכבש צה"ל נמשכו גם לאחר שסוכמה הפסקת אש. חטיבה 205 הייתה חלק מהאוגדה המטכ"לית 146 בפיקודו של תא"ל מוסה פלד. מ־8 באוקטובר לחמה החטיבה בהתקפת־נגד בדרום הרמה, ולאחר מכן היא השתתפה בקרבות במובלעת הסורית, בכלל זה כנגד כוח המשלוח העיראקי. ב־29 בחודש הועברה החטיבה לגזרת תעלת סואץ, ושם שהתה עד אפריל 1974.

ניתוח הדף

דף המפקד פורסם על רקע שירות המילואים המתארך של חיילי החטיבה. כפי שהמח"ט, אל"ם יוסי פלד, מציין, עבר חודש מאז שנכנסה הפסקת האש לתוקף, ובק"מ ה־101 מתקיימות שיחות ואין רואים את האופק. הוא כותב: "אינני יודע מה צופן העתיד...לא ידוע כמה תערך תקופה זו, בה כולנו מגויסים". לכן צריך להתאזר בסבלנות ולא להרפות למרות הקשיים. לדבריו, "השלום יבוא לישראל רק מתוך עוצמתנו ולא מחולשה".

כוחות צה"ל נעים לעבר רמת הגולן הסורית במלחמת יום הכיפורים
ארכיון צה"ל ומערכת הביטחון

ס ו ג ב ל

מפקדת העוצבה
לשכונ
ג' כסלו תשל"ד
28 נובמבר 73

(ה) (205)

דו קרבי

ל ו ח מ י ס

עומדים אנו היום כחודש מאז חוסכם על המסקת האש, אולם אויבינו מתכוננים וזוסמים לחדש את המלחמה נגידנו.

במ"מ ת-101 בכביש סואץ - קהיר מתקיימות חשיחות בין יגדאל ל- סצרים ואיל אינו יודע לאילו תוצאות יביאו שיחות אלה. עפ"י ידיעות אחרונות הן בפני משבר חסור.

מהעבר השני של הקו נשמעות קריאות לצאת לקרב, כדי להדפנו לאחור ולהכפיב לנו מהלכיו הנזחים לאויב.

איני יודע מה צופן העתיד הקרוב, ומשום כך שומע עלינו להתכונן לקראת מחר ואף לעוד שעות ספורות.

הוטלה עלינו המשימה למנוע הישגים מן האויב. מוטלת עלינו אחריות כבדה כלפי עם ישראל, כלפי חברינו הלוחמים מיתירות צה"ל אחרות, וכן אחריות כבדה כלפי משפחותינו ובחינו שבעורף.

לא יודע כמה זמן הארץ תקומה זו, בה כולנו סגוייסים, ועלינו כולנו להסתגל למחשבה כי כנראה נשאר סגוייסים לזמן רב. לכן יעשה כל אחד סכם את חשבון הנפש ויהיה מוכן לכך, משום שאויבינו שואפים ומתכוננים להשמידנו.

חובתנו כולנו להמציא בכוונות מהמדה ולא להרפות ממנה, כי בנפשינו חרבר להמשיך ולעשות בעבודה הכיצורים, לספל היטב בנשק האישי, בסנקים ובכל היתר.

תוך כסיחה וציפייה כנה לשלום נחיה סוכנים במלוא כובר תרצינות לחירוש המלחמה.

הוכחתם במלחמת "יום הביטורים" כי עוצבתנו סוכנת בלוחמים ובסמקרים | בורזים בכווננו ובכורשנו נחיה סוכנים למסיכות הבאות, כל זאת למרות ה מכעיות וחקטיים האישיים של כל אחד, ואני יודע היטב כי לא קל לכם | אין אנו עם חדש מלחמא - אך חית ריוסו אויבינו עוד מעט להלחם בנו נכח בהם חזק | תהצלחה תלויה בכל אחד ואחד סכם. משלום יכוא ל - ישראל רק מתוך עוממחנו ולא מחולשה.

חזקו ואמצו |

מ פ ק ד ה ע ו צ ב ת

מבחן אורך הרוח והסבלנות

הרקע

מבצע "שלום הגליל" (6 ביוני עד 29 בספטמבר 1982) הוא כינויה של המלחמה בין ישראל ובין ארגוני המחבלים וצבא סוריה. מ-6 ביוני עד הכרזת הפסקת האש ב-11 בחודש תקפו עוצבות את המחבלים ואת הכוחות הסוריים וכבשו את מרבית המרחב שמדרום לכביש ביירות-דמשק. אוגדה 880 לא יועדה להילחם בלבנון, ולכן לא תכננה מראש את מהלכיה במלחמה. היא גויסה בימים הראשונים של המלחמה, וכוחותיה החלו להילחם ביום האחרון שלפני הפסקת האש במרחב סולטאן יעקוב. לאחר מכן השתתפו ב"זחילה" לעבר כביש ביירות-דמשק.

ניתוח הדף

המא"ג, תא"ל תמיר, פונה לחייליו כאשר "הקרבות בגזרתנו נסתיימו בינתיים" ומסביר את פעולותם עד השלב הנוכחי ואת חשיבות המלחמה. הוא מתאר את השתתפות האוגדה בחילוץ "יחידת שריון מעוצבה אחרת" (גדוד 362 מחטיבה 399 בקרב סולטאן יעקוב). בעיקר נדרש תא"ל תמיר להסביר את המצב של הפסקת האש הלא יציבה, את הצורך להישאר ב"כוננות ועירנות מירביים". כמו כן הוא מדגיש את החובה לשמור על "ערכי המוסר" עקב שהייה בסביבה אזורית ולעמוד "במבחן אורך הרוח והסבלנות" של אנשי המילואים ה"רוצים לחזור הביתה".

מנצוריה - טנקי פלוגה כ' של גדוד 195 מחטיבה 500 על הגבעה המסולעת.
העשן ברקע עולה מנגמ"ש של חטיבת גולני שנפגע בהפגזת מרגמות
צילום: אברמי גדעון - חטיבה 500

דף קרב' מס' 1

חיילי העוצבה,

טבעה ימים מלאו למבצע שלום הגליל, הקרבות בגזרתנו נסתימו בינתיים, הגיעה שעת המאבק על הסדר מדיני להשיב שלום לישובי הצפון. היטב נלחמנו והשגיינו בקרב שהביאו אותנו לקו בו אנו מחזיקים הירטם הם המאפשרים לממשלתנו לנהל את המאבק מעמדת כוח. עוצבתינו נלחמה בגזרה המזרחית וסייעה להדוף את המחבלים והטורים למרחק של כארבעים קילומטרים מגבולינו הצפוני, כך הוטר איום התותחים והקטיושות מישובינו. עוצבתינו היתה כח עתודה, לכן הוחלט על תכנית הפעלתה וגזרת לחימתה רק ימים אחדים לאחר תחילת המבצע ובהתאם להתפתחותו, כך נוצרו קשיים בהובלת כוחותינו וכניסתם לחימה. לא קלה היתה הלחימה, היה עלינו להכנס להתקפה מיידית נגד אויב מאורגן להגנה ומחופר היטב ובתנאי קרקע קשים ביותר. עוצבתינו נקראה לחלץ יחידת שריון מעוצבה אחרת שנותקה משאר היחידות ועמדה בקרב קשה, יחידה זו היתה מכותרת ולא יכלה להחלץ ללא עזרה, יחידות עוצבתינו הוזעקו לפעולת הצלה מהירה, החלטית ונועזת. כך עשינו נלחמנו בכוחות אויב גדולים ומחופרים היטב, אשר שלטו בנתיב הגישה ליחידה המכותרת ושהיו מצוידים בנשק נ.ט, טנקים וטילים. את ההתקפה הובילה אחת מיחידותינו שנשאה בחלק ניכר מעול המלחמה, יחד עמה לחמו יחידות נוספות מעוצבתינו שתרמו את חלקן החשוב בלחימה ובסיוע. בלחימה מהירה ונועזת ובמסירות נפש עמדנו במשימה, חילצנו את החברים במצוקה. עתה יש הפסקת אש לא יציבה והאש עלולה להתחדש בכל רגע. עדיין נותרו מחבלים חמושים בשטח, כולנו נדרשים לגלות כוננות ועירנות מירביים, אל נרשה לעצמנו את המותרות של אדישות, זלזול וכוננות לקויה. אנו מוקפים באוכלוסיה אזרחית, ברכוש ובשבועים וביחסנו אליהם אנו נבחנו. ערכי המוסר שלנו הם חלק חשוב מעוצמתו של צה"ל, במבחן זה אנו מצויים לעמוד. גם במבחן אורך הרוח והטבלנות עלינו לעמוד, כולנו רוצים לחזור הביתה אולם עלינו להחזיק בעמדותינו כדי שהשגיינו בקרב יתורגמו להשגים מדיניים. בקרב זה אבדנו אחדים מחברינו, חברים אחרים נפצעו ופוננו, אנו מרכינים ראש על קברם של הנופלים ומאחלים החלמה מהירה לפצועים.

מפקד העוצבה.

15.6.82

לא הכל עשינו נכון

הרקע

מלחמת לבנון השנייה (12 ביולי - 14 באוגוסט 2006) פרצה לאחר שחזבאללה פגע בכוח סיור שנע על ציר הגבול, וחטף שניים מאנשיו. חטיבת גולני, בפיקוד אל"ם תמיר ידעי, הייתה בין הכוחות הרבים שהשתתפו בלחימה הממושכת בדרום לבנון, לאחר שפעלה ברצועת עזה בטרם עלתה לפיקוד הצפון. הדף פורסם בשוך הקרבות.

ניתוח הדף

מח"ט גולני, אל"ם ידעי, מביא לידיעת פקודיו את תובנותיו מהמלחמה, לאחר חודשיים שבהם היו נתונים בלחימה. המח"ט עוסק לא רק בדברים הקבועים, בהם רעות, אובדן, תמיכה וגבורה, אלא גם בעניינים שנויים במחלוקת שהתעוררו במלחמה - הוויכוח הציבורי על מידת ההצלחה במלחמה ועל הביקורת המופנה כלפי הנוער הישראלי. הוא מנצל זאת להבדיל את חטיבת גולני מהתדמית שנוצרה. בהמשך הוא מציג את ציפיותיו מפקודיו באשר לפעולותיהם ולהתנהגותם בזמן הקרוב. בחלק האחרון, בקריאה כנגד רוח הפילוג שחוה הצבא במלחמה, אל"ם ידעי חוזר לבסיס המוכר והחיוני של הרעות ושל אחדות השורות שנלמדו בטירונות: "אם לא נהיה תלויים אחד בשני, נהיה תלויים אחד ליד השני". לכן הוא מבקש "מכל אחד מכם לשאר רוח, לסבלנות ולנכונות לתת אחד עבור השני, זה לא הזמן לפנקסנות ולחשבונאות, זה הזמן לתרום, לתת, לחרוק שיניים ולהמשיך עד הסוף". מח"ט גולני מסיים ברגשי גאווה על היותו איש החטיבה ועל הגאווה והתודה על כך שזכה להיות מפקדה בעת מלחמה:

① לא בחרתי בכך אבל אם כבר להיקלע למלחמה אין טוב יותר מאשר להיות במחיצת המפקדים והלוחמים של החטיבה מספר 1. אני גאה ומודה על הזכות להיות מפקדם של לוחמים ומפקדים כמוכם.

אגרת למפקדים - מלחמת לבנון השנייה

ב- 25/6/06 נחטף החייל, גלעד שליט, במהלך פיגוע במרחב החטיבה הדרומית בעזה. מאז ועד היום נמצאת החטיבה בלחימה רצופה אשר תחילתה בעזה והמשכה בלבנון. בימים אלה של הפסקת אש, בשעה שכל התפתחות אפשרית בין אם למימוש ההסכם ובין אם להמשך המלחמה, מצאתי לנכון לסכם באופן ראשוני את הבנותיי.

ראשית, חטיבת גולני נמצאת בלחימה כחדשיים ימים בהם נדרשה למגוון משימות קשות ומורכבות בהן עמדה בהצלחה רבה, על כך תעיד העובדה כי אנו החטיבה שהגיעה לקו הקדמי ביותר של כוחות צה"ל בלבנון. כמו תמיד גם הפעם היינו ראשונים להיכנס למלחמה וכפי הנראה נהיה האחרונים לצאת ממנה.

שנית, אני מודע כמובן לדיון הציבורי סביב המלחמה ותוצאותיה. ניצחנו, הפסדנו, מחדלים, כשלים ועוד פולמוסים שאיני רוצה להיכנס אליהם באגרת זו. חשוב להבהיר ולהעביר את המסר עד אחרון החיילים שבכל המפגשים של כוחות החטיבה עם אויב, בין אם בעזה ובוודאי בלבנון, הייתה ידם של לוחמי החטיבה על העליונה גם במקומות בהם שילמנו מחיר כבד.

שלישית, רבות מדובר בנוער הגדל בישראל. מפונק, אינדובדואליסט, נהנתן ועוד תיאורים לא לגמרי מחמיאים שגורים בפי חלק מהציבור הישראלי. אני סבור כי לוחמי החטיבה, הנמנים על נוער זה, הוכיחו מעל לכל ספק את נכונותם להקריב עצמם עבור העם והמדינה. הרעות אשר הופגנה בתוך היחידות ובין היחידות, בעיקר סביב אירועים מורכבים הייתה מצמררת בגבורתה (תראו אחרי המלחמה את סרט החילוץ מבינת ג'בל). המלחמה האחרונה מספקת לנו לא מעט סיפורי גבורה של לוחמים צעירים אשר עומדת בשורה אחת עם גבורתם של לוחמי החרמון, הבומר, תל באחר ועוד.

רביעית, למרות החשש ועל אף הפחד שבכניסה למלחמה היו לוחמינו איתנים, בעלי מוטיבציה גבוהה ונכונות רבה להיכנס ללחימה. זוהי עובדה אשר אינה מובנית מאליה בוודאי לא לאחר האירועים הקשים שחווינו אנו, כמו גם יחידות אחרות.

חמישית, יש בחטיבה שדרת מפקדים מעולה הן בהיבט המקצועי והן בהיבט הערכי. לא יכולתי לבקש חבורת מפקדים יותר טובה מזו אשר הובילה את החטיבה במלחמה האחרונה. אתם ראויים לכל שבח על פעילותכם במהלך המלחמה.

שישית, לא הכל עשינו נכון, וכמו בכל מלחמה גם כאן טעינו לא פעם. החוכמה בעת היא ללמוד את שניתן ולהשתפר תוך כדי הלחימה ולקראת העימות הבא.

במלחמה הנוכחית איבדנו את טובי מפקדינו ולוחמינו. למרות הקושי והתנאים האובייקטיביים המקשים על טיפול במשפחות החללים ובפצועים, אני מבקש מכל אחד מכם למצוא את הזמן והדרך על מנת להקל ולו במעט על כאבם הנורא.

מה בהמשך ?

- חשוב להבהיר לכל הלוחמים כי אנו נמצאים במצב תודעתי ומבצעי מורכב מאוד בו מצד אחד נראה כי המלחמה נגמרה ומצד שני לכולם ברור כי היא יכולה לפרוץ בכל רגע נתון. ואולי נכון יותר לומר כי עתה מתחיל השלב הארוך והמתיש וזה יכול להימשך על פני חודשים. מהכרזתנו את ארגון הטרור הנרצב מולנו הוא לא יפספס הזדמנות לנסות לפגוע בנו. מכאן שעלינו להקפיד עם מפקדים ולוחמים הקפדה יתירה בנושא המשמעת והשגרה המבצעית.
- לשוחח עם לוחמים ומפקדים בכל עת ולוודא היטב כי המשימות ברורות ונהירות, אסור להגיע למצב בו לחיילים לא ברורה משימתם, ללוחמים שאלות קשות ומורכבות ועלינו לספק עבורם את התשובות.
- חובה לנצל את הזמן לביצוע תחקירים ולמידה תוך כדי על מנת לשפר את ביצוענו בהמשך בין אם לטווח הקרוב ובין אם לעימות הבא.
- יחזמה ויצירתיות בכל נקודת זמן תוביל לכך שאפשרות הפגיעה בנו במהלך השהייה תהיה קשה עד בלתי אפשרית, סטגנציה, שגרה ומהלכים צפויים עשויה להביא עלינו אסונות כבדים.
- שגרה מבצעית, תרגולות, נה"ק, כוננות, טיפול בלוחמים, מסדרים, גלח"צ ועוד צריכים לחזור ולהיות חלק משגרת יומנו. זה הזמן להגדיר את שיעון הלחימה מחדש ולוודא כי אנו לא מאבדים בשם הלחימה שנה של עשייה קשה בה עסקנו בדברים תוך תשלום מחיר כבד על הזנחה רבת שנים.
- די לקרוא את עיתוני סוף השבוע על מנת לראות כי "אנשים טובים" קיימים לרוב במחוזותינו. אני מבקש מכולם, לוחמים ומפקדים כאחד, להימנע מלחזות דעה ולהתבטא על מפקדים, יחידות וניתוחים "מעמיקים" על המלחמה בוודאי בטרם ביצענו תחקירים מקצועיים ומקיפים ברמת החטיבה. את שיש לנו לומר נאמר במסגרת התחקירים המקצועיים.

לפני סיכום אגרת זו, דבר אחרון וחשוב. לכולנו הסיטואציה אינה קלה, אנו נמצאים חודשיים בלחימה, מבלי שעות רבות במחיצת נשים וילדים, חברות, הורים ובני משפחה ועם מערכת לחצים לא פשוטה בה אנו נתונים. דווקא בשעות אלו חשוב שנשמור אחד על השני. נעזור, נגבה, נתגבר נתמוך ונעודד איש את רעהו ולא נקשה את הקשה ממילא. זוהי העת בה נמדיים מפקדים ויחידות. זכרו את המשפט אותו אנו משננים לטירונים: "אם לא נהיה תלויים אחד בשני, נהיה תלויים אחד ליד השני". אני מצפה מכל אחד מכם לשאר רוח, לסבלנות ולנכונות לתת אחד עבור השני, זה לא הזמן לפנקסנות ולחשבונאות, זה הזמן לתרום, לתת, לחרוק שיניים ולהמשיך עד הסוף. חשוב שתדעו, החטיבה עשתה את המוטל עליה ללא כחל וסרק, נצחה כל מבגש עם אויב, הובילה את הלחימה ושמה את צה"ל בנקודה הכי צפונית ומשמעותית אליה הגיעו הכוחות. החטיבה זוכה להערכה רבה מכל דרגי הפיקוד ומהכוחות אשר סייעו לה בלחימה. כעת כל שנותר הוא להביט קדימה ולעשות הכל על מנת להמשיך את הלחימה בצורה הכי מקצועית ואיכותית. לא בחרתי בכך אבל אם כבר להיקלע למלחמה אין טוב יותר מאשר להיות במחיצת המפקדים והלוחמים של החטיבה מספר 1.

אני גאה ומודה על הזכות להיות מפקדם של לוחמים ומפקדים כמותכם. יישר כוח,

תמיר ידעי, אל"מ
מפקד החטיבה

מראות הלחימה בלבנון
באדיבות עמית לידור

בוטחים בכוחנו וצדקתנו

הרקע

מבצע "עופרת יצוקה" ברצועת עזה (27 בדצמבר 2008 - 18 בינואר 2009) הוא תוצאה של ירי רקטות מהרצועה על אזרחים ועל יישובים במערב הנגב. מטרתו הייתה "לפגוע קשה בממשלת חמאס על מנת לגרום למציאות ביטחונית טובה יותר לאורך זמן סביב רצועת עזה, תוך חיזוק ההרתעה וצמצום ירי הרקטות ככל שניתן". ב־17 בינואר, לאחר 22 ימי לחימה, הכריזה ישראל על הפסקת אש חד־צדדית, והיא נכנסה לתוקפה למחרת בשעה 02:00 לפנות בוקר. בעקבות זאת כוחות צה"ל יצאו מהרצועה בהדרגה, ונסוגו ממנה כליל ב־21 בינואר.

ניתוח הדף

בסיום המבצע הרמטכ"ל, רא"ל אשכנזי, כותב לחיילי צה"ל, אך גם עבור הציבור, כי מטרת מערכה זו הייתה "להגן על בתינו ועל אזרחינו ולהסיר את איום הטרור מעל תושבי הדרום". הרמטכ"ל משבח את הלוחמים ואת המפקדים ומדגיש כי הודות לנחישותם, לאומץ ליבם ולרוח לחימתם הושגו היעדים: מערכי החמאס ותשתיותיו הושמדו ונוצרה הזדמנות לשינוי המציאות הביטחונית. כמו כן מוסיף כי חוסנם האזרחי של תושבי הדרום תרם לניצחון. רא"ל אשכנזי מביע את כאבו על נפילת הלוחמים והמפקדים ומכריז: "פועל חייהם ומופת לחימתם הם צוואת חיים ודרך עבורנו".

חיילי צה"ל יוצאים מרצועת עזה בתום המבצע
ארכיון דובר צה"ל

בלתי-מסווג 2

ראש המטה הכללי

דף קרבי מספר 3 מטעם ראש המטה הכללי - מבצע 'עופרת יצוקה'

לוחמי צה"ל ומפקדיו, בסדיר ובמילואים,

בעקבות החלטת ממשלת ישראל על הפסקת אש, צה"ל נוצר את נשקו בתום 22 ימי לחימה.

היעדים שהוצבו בראשית המבצע הושגו במלואם. מערכי החמאס ותשתיות הטרור הוכו מכה קשה ונוצרו התנאים לשינוי מהותי במציאות הביטחונית בדרומה של מדינת ישראל. צה"ל נערך מחדש לקדם כל התפתחות ולהבטיח מיצוי והעמקת ההישגים.

המבצע טרם הסתיים. הימים הבאים מחייבים אותנו לשמור על היערכות, על דריכות ועל מוכנות עד שישב השקט ליישובינו ולערינו ויושלמו התנאים להבטחת האינטרסים הביטחוניים בדרום.

עניינם רבות בכל רחבי המזרח-התיכון ומחוצה לו עקבו אחר כושר הלחימה ואחר נחישות הביצוע שהפגין צה"ל על כל מערכיו. היכולת המבצעית והמודיעינית המרשימה, החתירה למגע שהפגינו לוחמי צה"ל ומפקדיו - ביבשה, באוויר ובים, בסיוע גורמי הביטחון האחרים, ואיתנות הרוח שהפגינו תושבי הדרום - העמיקו בקרב כל אויבנו את ההכרה בעוצמתו של צה"ל ובנחישותו להציב חומת מגן לשמירה על ריבונותה ועל ביטחונה של מדינת ישראל.

יצאנו למבצע לאחר שנים של איפוק והבלגה, כשאנו נחושים להגן על בתינו ועל אזרחינו ולהסיר את איום הטרור מעל תושבי הדרום. מבקשי חיים אנו ולא מקדשי מוות, וגם לבנו לא גס בסבל הרב שנגרם לאוכלוסייה האזרחית. אין לנו מלחמה עם תושבי עזה. אויבנו הם החמאס וגורמי הטרור האחרים שהפכו את בני עמם למגן אנושי ולבנו ערובה, ושיגרו אש ומוות מבתיהם מבתי-ספר, מבתי-חולים וממסגדים. החמאס הוא הגושא באחריות לתוצאות ולסבל הרב שהמיט על בני עמו.

אחיי הלוחמים,

היכולת המבצעית, נחישות הרצון והביצוע, אומץ הלב ורוח הלחימה שהפגנתם הם שהביאו להישגים המרשימים. עם ישראל כולו מוקיר לכם אהבה ותודה ויודע כי יש על מי לסמוך ביום פקודה.

בלחימה איבדנו מטובי לוחמינו ומפקדיו. אנו כואבים את נפילתם ונוצרים זכרם בלבנו. פועל חייהם ומופת לחימתם הם צוואת חיים ודרך עבורנו. נאמץ אל לבנו את בני המשפחות השכולות, ונישא יחד איתם תפילה לרפואה שלמה לכל לוחמינו הפצועים.

בוטחים בכוחנו ובצדקתנו - נעמוד, נחושים וערוכים לקדם כל התפתחות עד אשר נביא ביטחון ושלווה לתושבי הדרום.

גבי אשכנזי, רב-אלוף

ראש המטה הכללי

כ"ב בטבת התשס"ט

18 בינואר 2009

בעמוד ענן ידבר אליהם

הרקע

מבצע "עמוד ענן" ברצועת עזה החל ב־14 בנובמבר 2012 ונמשך עד 21 בו. עם תחילתו חוסל אחמד ג'עברי, מפקדה בפועל של הזרוע הצבאית של חמאס. המבצע לא כלל תמרון קרקעי, אלא בעיקרו פעל חיל האוויר, ובאופן מצומצם נעזרו באש של חיל הים, של חיל התותחנים ושל יחידות נוספות. במבצע נורו כ־1,500 רקטות מרצועת עזה לעבר יישובי הדרום ולראשונה גם לעבר ערי המרכז, בהן ראשון לציון, תל אביב וירושלים. כעבור שבוע הסתיים המבצע בהכרזה על הפסקת אש.

ניתוח הדף

אף שאין זו הפעם הראשונה שצה"ל ניהל מערכה באש בלבד, הדבר בלט על רקע מבצעים קודמים בעזה. לכן הרמטכ"ל, רא"ל גנץ, מסביר את השתלשלות המבצע ואת הסיבות לאי־הכניסה לרצועה. הרמטכ"ל מדגיש את מרכזיות העורף במערכה ואת תרומת פיקוד העורף להצלחה. כמו כן יעדיו של המבצע הושגו הודות לעוצמת חיל האוויר וליתרונותיו הטכנולוגיים, ובכלל זאת מערכת "כיפת ברזל".

שקיעה בגבול עזה
ארכיון דובר צה"ל

בלמ"ס
2

מפקדי צה"ל וחיליו, בסדיר ובמילואים,

בהתאם להחלטות ממשלת ישראל על הפסקת האש, צה"ל נצר את משקו לאחר שמונה ימי לחימה נגד ארגוני הטרור ברצועת עזה.

מבצע "עמוד ענן" החל במכת פתיחה שסמך ארגון הטרור חמאס – סיכולו של מפקד הזרוע הצבאית, אחמד ג'עברי. זיהוי הזדמנות מבצעית זו ומידע מודיעיני מדויק ואמין בשילוב עם יכולות אש מן הקרקע, האוויר והים אפשרו פגיעה אנושה בהנהגה הצבאית של החמאס, ביכולות השיגור לטווח ארוך ובתשתיות המבצעיות של הארגון.

לצד מאמץ התקיפה, ולאור המציאות המורכבת והייחודית באזורנו, גייסנו את מערך המילואים באופן שאפשר רציפות התקפות הכרחיות במבצע שכוה. לצד החיילים והמפקדים באוגדות ובחטיבות בסדיר, אשר מנו לשטחי הכינוס מיד עם פקודה, פגשנו את חילי מערך המילואים ומפקדיהם, שעזבו את בתיהם בעורף, את שולחן השבת, את משפחותיהם העסקיהם והתניצבו בהיקפים מרשימים, נכונים לבצע את המשימה ומחויבים להגנה על הבית.

עמדנו איתן מול האש שמוגד באמצעות פריסתו הנרחבת של פיקוד העורף, אשר נערך לתמוך בפעילות צה"ל ולתת מענה לאוכלוסייה האזרחית. השריון שפרס חיל האוויר בדמותה של מערכת "כיפת ברזל" הוכיח פעם נוספת את יתרונו הטכנולוגי המוחלט, וסיפק הגנה לאזרחים וחופש פעולה למקבלי ההחלטות. את ההישגים המבצעיים ליווה מאמץ הסברה ותודעה שהביא אל המרקעים את התמונות והקולות דקה אחר דקה בישר, באמינות וברלוונטיות.

התכנית המבצעית התממשה במלואה – מכת האש שפגעה בארגוני הטרור ובתשתיותיהם הובילה לגיון יכולותיהם הצבאיות, לירידה בהיקפי הירי ולשיפור כושר ההרתעה של מדינת ישראל. אויבנו טעו באופן שבו פירשו את האפקט בו נקטנו בתקופה שקדמה למבצע זה, והדרך בה פעלנו במהלך המבצע לא תשאיר מקום לשפקות באשר לרציפות סבלנותנו להבא.

על אף התמודדותו האיתנה של הציבור והקשב להנחיות פיקוד העורף, קופחו חייהם של שישה אזרחים וחיילים. אנו מחבקים את משפחותיהם ושולחים איחולי החלמה מהירה לפצועים.

בכל שלב במבצע שאבנו כוח לבציע משימתנו עת הבטנו אחר – אל הבית.

"בעמוד ענן ידבר אליהם" נאמר בתהילים צ"ט ואנו דיברנו בקול רם וברור: מעמוד איתן מול כל אויב וגון על ביתנו כחומה בצורה – כך עשינו וכך נמשיך ונפעל. במבצע זה הפגנתם פעם נוספת דבקות במשימה, רמת מוכנות וכשירות גבוהה ודריכות מבצעית ראויה. בכך הוכחתם כי נמשיך ומעמוד מול אויבנו ונוכל להם בכל קרב ואתגר.

אני גאה בכם, בעוז רוחכם ובאיתנות שהפגנתם. היום, כתמיד, אנו נציבים מאוחדים במחויבותנו להגן על מדינת ישראל, על ריבונותה ועל שלום אזרחיה.

בנימין (בני) גנץ, רב-אלוף
ראש המטה הכללי

כסלו
טובמר
ה'תשע"ג
2012

יעדי המבצע הושגו

הרקע

מבצע "עמוד ענן" ברצועת עזה החל ב־14 בנובמבר 2012 עד 21 בו. עם תחילתו חוסל אחמד ג'עברי, מפקדה בפועל של הזרוע הצבאית של חמאס. המבצע לא כלל תמרון קרקעי, אלא בעיקרו פעל חיל האוויר, ובאופן מצומצם נעזרו באש של חיל הים, של חיל התותחנים ושל יחידות נוספות. במבצע נורו כ־1,500 רקטות מרצועת עזה לעבר יישובי הדרום ולראשונה גם לעבר ערי המרכז, בהן ראשון לציון, תל אביב וירושלים. כעבור שבוע הסתיים המבצע בהכרזה על הפסקת אש. בלחימה שבה הפך העורף לחזית, התגברה חשיבותו של פיקוד העורף, ומשקלו במערך פעולות צה"ל היה רב.

ניתוח הדף

לאחר הסבר קצר על הפסקת האש בתום שמונה ימי לחימה, מפקד פיקוד העורף, אלוף איל איזנברג, מקדיש את דבריו לפעולות הפיקוד, ולתרומתו בשגרה ובחירום, בייחוד במבצע זה. הוא משבח את אנשי הפיקוד על הירתמותם לסייע לרשויות המקומיות ולגורמי חירום שונים ועל אופן שיתוף הפעולה עימם. אלוף איזנברג מביע את הערכתו לאנשי המילואים ומדגיש את היותם מרכיב חשוב ביחידות הפיקוד. בסיום דבריו האלוף מדגיש את הצורך לתחקר את המבצע ולהפיק ממנו לקחים כדי ללמוד ולהשתפר לבאות.

חיילי פיקוד העורף במבצע "שומר החומות"
ארכיון דובר צה"ל

"עמוד ענן" איגרת מפקד פיקוד העורף

סיכום משימה

למפקדי וחיילי פיקוד העורף בסדיר ומיל' וכן הכוחות המסייעים

לפני 8 ימים החליטה ממשלת ישראל לצאת למבצע לאור פגיעה מתמשכת וקשה באזרחי מדינת ישראל. היום, ביום ה-8 למבצע הוחלט על הפסקת אש.

יעדי המבצע הושגו. ארגוני הטרור ברצועת עזה ספגו מכה קשה. פעילי טרור, ביניהם בכירים- חוסלו. מאגרי אמל"ח ומתקנים הופצצו ונפגעה יכולתם של הארגונים השונים לשגר טילים לעבר ישראל. מדינת ישראל הוכיחה עליונות אווירית וחודשנות טכנולוגיות והעורף הישראלי, בזכות עבודתכם בשגרה ובאירוס, הפגין חוסן ויכולת עמידה איתנה אל מול התקפות האויב.

תכלית ייעודו של צה"ל היא "להגן על קיומה של מדינת ישראל, על עצמאותה ועל ביטחון אזרחיה ותושביה". במבצע זה צה"ל ופיקוד העורף פעלו עפ"י ערכי "רוח צה"ל" תוך שמירה על עקרונות של שליחות וערך חי אדם. חלונותו וחשיבותו של הפיקוד שוב הוכיחה עצמה בפועל. פעילויותיכם הרבות והמגוונות בשיגור ובאירוס כדוגמת תדריך והסברה לאוכלוסייה, מתן מענה מידי לעזרה, סיוע אזרחי, מיגון הערים וכו', הוכיחו עצמם ברעמים קשים ובא לידי ביטוי בחוסן האזרחי ובהקפדתם על ההנחיות למען הצלת חיים.

הצלחת הפיקוד הייתה משמעותית גם לאור שיתוף הפעולה עם ארגוני החירום והרשויות המקומיות. הנכונות וההירתמות של חיילי המילואים מחזקת את חוסנה של החברה ואת היותו של צה"ל, צבא העם. גם במצבים בהם הדאגה לשלום קרוביו ומשפחתו לא נחה זכרתם תמיד כי עיני האזרחים נשאות אליכם בתקווה ובנאווה והדגשתם את ערך השליחות במעשיכם.

במבצע זה פעלתם בנחישות רבה, מקצועיות ושליחות תוך דבקות במשימה ורעות. הוכחתם כי אנשי פיקוד העורף מוכנים לכל משימה בכל מקום ובכל זמן.

עלינו לזכור כי גם במבצע זה, כמו כל פעולת צה"ל, עלינו להפיק לקחים וללמוד כדי להשתפר ולהיות ערוכים ומוכנים לקראת העתיד.

נמשיך יחד לחזק את האוכלוסייה, נחבק את משפחות הנופלים גם בשגרה ונמסור איחולי החלמה מהירה לפצועים.

בהערכה רבה על מועלכם,

איל
מפקד
איל
מפקד
איל
מפקד

עוצמת האנשים והרוח

הרקע

מ-8 ביולי עד 26 באוגוסט 2014, במשך חמישים ימי לחימה, ברצועת עזה נערך מבצע "צוק איתן" בין ישראל ובין חמאס וארגוני טרור נוספים. המבצע התחיל בעקבות הסלמה שכללה ירי תלול מסלול מרצועת עזה לשטח ישראל. המניע העיקרי להסלמה היה אירוע הטרור שבו ב-12 ביוני 2014 נחטפו ונרצחו הנערים נפתלי פרנקל, גיל-עד שער ואייל יפרח ז"ל בגוש עציון (מבצע "שובו בנים"). חטיבת השריון 401 הייתה חלק מהסד"כ הנרחב שהשתתף במבצע (שלוש אוגדות, תשע חטיבות ויחידות סיוע קרבי ומנהלתי רבות).

ניתוח הדף

הגם שמבצע "צוק איתן" נמשך עד 26 באוגוסט 2014, הדף הקרבי שפרסם מח"ט 401, אל"ם צור, ב-7 באוגוסט נועד לסכם את סיום השתתפות החטיבה בלחימה הקרקעית במבצע וכן את סיום תפקידו כמפקדה. צור מתאר את הרקע למבצע, את מטרתו ואת משימות החטיבה. הוא מציין שהחטיבה עמדה בכל משימותיה, ומדגיש את האדם: "עוצמת הטנק והטכנולוגיה היא חשובה, אך עוצמת האנשים והרוח חשובים הרבה יותר". בסיום דבריו אל"ם צור מביע את גאוותו במפקדי החטיבה ובחייליה ו"מצדיע לכם חברי לנשק [...] יודע אני כי [אם נידרש להילחם שוב] נעמוד שוב כולנו כצוק איתן אל מול כל איום, בזכותכם, אנשי עקבות הברזל".

אנשי השריון מתארגנים לפעולה
ארכיון דובר צה"ל

- שמור -
1

חטיבה 401
לשכת המפקד
סימוכין 201
7 באוגוסט 2014

דף מפקד החטיבה לסיום מלחמת 'צוק איתן'

מפקדים, לוחמים, תומכי לחימה במילואים ובסדיר שלום:

מדינת ישראל יצאה למבצע 'צוק איתן' בתחילת חודש יולי. עבורנו הלוחמים, אין מדובר במבצע אלא במלחמה של ממש. מרמת החטיבה ועד רמת החייל הבודד היינו במלחמה. הפעלנו סד"כ רב מאוד של כוחות, הפעלנו כמות רבה מאוד של אש ותמרנו לתוך השטח. עד לפני שבועות ספורים היו תושבי מדינת ישראל ככלל ותושבי הדרום בפרט, תחת איום ממשי של רקטות וטרור על בסיס יומיומי.

מדינת ישראל החליטה להסיר את איום הטרור הזה ופתחה במבצע. ראשונים פעלו טייסי חיל האוויר אשר ניסו להשמיד את מאגרי התחמושת והאמל"ח של האויב. אחריהם פעלו אנו, לוחמי היבשה. התמרנו היבשתי לתוך שטח רצועת עזה איננו לשם התמרון בלבד, הציבו בפנינו שתי מטרות חשובות מאוד – האחת, השמדת תשתית המנהרות ההתקפיות של החמאס (תשתית אסטרטגית ראשונה במעלה של ארגון הטרור) והשנייה היא השמדת גודד חמאס בית חנוך. מטרת העל של המבצע הייתה כמובן הסרת האיום על מדינת ישראל והחזרת השקט, השלווה והשגרה לאזרחים.

חטיבת עקבות הברזל עמדה בכל משימותיה באופן מלא. החטיבה השמידה תשתיות מנהור התקפי אשר איימו על ישובי עוטף עזה, השמידה מחבלים רבים ותשתיות מבצעיות תוך הצבת רף מקצועי, מבצעי, ערכי ומוטרי מהגבוהים שראיתי.

עוצמת הטנק והטכנולוגיה היא חשובה, אך עוצמת האנשים והרוח חשובים הרבה יותר. ראיתי אתכם בשטחי הכיטס טרם הכניסה לשטח, ראיתי אתכם בתוך השטח במהלך הלחימה וראיתי אתכם בשטחי הכינוס ביציאה מהשטח.

המורל הגבוה, רוח הלחימה, האחוזה, הרעות, מנהיגות המפקדים וגבורת החיילים הינם דברים שזר לא יבין. ראיתי חטיבה לוחמת, מקצועית ומנצחת.

ראיתי גם את העורף שחיבק את חיילינו ועשה רבות עבורם, ראיתי את האחדות בעם, את ההערכה הרבה וההערצה ללוחמים שלנו. מי ייתן והאחדות הזו תמשך, שנפסיק לריב בתוכנו, שנחיה מאוחדים לעד.

בימים אלו מסיים אני קצת יותר משנתיים ימים כמפקד החטיבה. ראיתי את חטיבת עקבות הברזל באחד מרגעי השיא שלה, ורציתי לומר כי זכיתי להילחם לצד החיילים והמפקדים הטובים ביותר שיש לעם ישראל ועל כך אני גאה עד מאוד.

מצדיע לכם חברי לנשק, מי ייתן ונמשיך רק להתאמן, לחגן על הגבולות ולא נדרש לחלחם יותר. אך באם נדרש לכך, יודע אני כי נעמד שוב כולנו כצוק איתן אל מול כל איום, בזכותכם, אנשי עקבות הברזל.

שער צור, אלי"ם
מח"ט 401

שער שני

המקצוע הצבאי

המקצוע הצבאי הוא מסועף ורחב,
והידע הנדרש ממפקדים הוא רב ומתחדש כל הזמן.
הקפידו על היסודות הפשוטים והברורים.
הקפידו על תחקיר לאחר כל פעילות,
השתמשו בשפה משותפת מקצועית ופשוטה,
המנעו מ"המשגה" מיותרת כשאין בכך הכרח,
כבדו את המילה הכתובה,
הקפידו לקרוא יותר ממה שאתם כותבים,
ולהקשיב יותר ממה שאתם אומרים...

תא"ל גור שרייבמן, דף שהופץ בסיום תפקידו ובעת פרישתו מצה"ל, 2020

| שער שני – תוכן העניינים

110 הגעת צוללת "תנין" | מפקד חיל הים

112 כובד האחריות | מג"ד 906

114 לא פורש... | מאו"ג 80

120 לקראת תרגיל חטיבתי | מח"ט 205

124 מסרים לפני תרגיל חטיבתי | מח"ט 35

126 מוכנות למלחמה במילואים | מח"ט 188

128 האמת שמצמיחה | מאו"ג איו"ש

130 מצוינות... בפרטים הקטנים! | מח"ט 35

134 המפקד הקורא | מפקד בה"ד 11

הגעת צוללת "תנין"

הרקע

ב־1930 הצטרף אלוף טנקוס לפלוגה הימית של הפועל ושל "ההגנה", השתתף בפעולות העפלה ובפעולות ימיות אחרות בדרך למדינה והיה ממקימי חיל הים. הוא שימש מפקד חיל הים בשנים 1954-1960. בריאיון פרישתו אמר ל"מערכות ים": "המשיכו במסירות ובמחשבה הפוריה שהייתה נחלתכם תמיד. הגבירו את הידע, נצלו את הזמן העומד לרשותכם, כי כל שעה שתחלוף לא תחזור. ראו את השירות בחיל הים כדרך חיים ולא כאפיזודה חולפת".

ניתוח הדף

לרגל הגעת הצוללת הראשונה לחיל הים מפקד החיל מברך את אנשיו על התוספת לעוצמת החיל ומשבח את העושים במלאכה ואת פורצי הדרך. נוסף על כך מדגיש את חשיבות הצוללת ואת ערכה הרב, ומאחר שבידי החיל הופקד "נכס יקר ורב עוצמה", ולפיכך הוא מציע לשמור עליו ולטפחו.

הצוללת אח"י "רהב" אחות לאח"י "תנין"
מוזאון ההעפלה וחיל הים

פקודת־יום לבוא אח"י „תנין”

של

אלוף שמואל טנקוס

מפקד חיל הים

קציני וחיילי חיל־הים,

היום הופך חלום הצוללות למציאות מוחשית אותה אנו יכולים לראות ולהרגיש. היום אנו קוטפים את פרי ההלולים של עץ אשר גידלנו וטיפחנו בעמל רב, מסירות ואהבה.

הצורה והדרך בה בוצעה המשימה עוררו התפעלות והערכה בקרב כל אלה שעקבו מקרוב אחר המעשה ונוטעים בנו את הבטחון שבבוא היום יפנו כלים אלו את עוקצם אל מול האויב ביעילות והחלטיות.

לצוות תנין ולכל העושים במלאכה — ידועים לנו המאמצים הגדולים והעבודה ללא לאות אשר השקעתם כדי שנוכל להגיע עד הלום, כדי שנוכל לראות צוללת ישראלית מופעלת על ידי צוות ישראלי. חיל־הים מעריך זאת ומודה לכם על כך. מאידך זכות גדולה היא לכם להיות הראשונים אשר למדו להכיר ולהפעיל את הצוללת הראשונה של העם בישראל המחדש נעוריו ובונה את צבאו.

נכס יקר ורב עוצמה הופקד בידיכם. המשיכו לגדלו ולטפחו באהבה ומסירות למען יהיה במלוא כוחו ועצמתו בבוא יום הקרב. נשלח מכאן ברכת עדוד לבחורינו באנגליה ולצוות אח"י רהב הממשיכים להכין הצוללת השניה. לבנו אתכם ולהתראות בקרוב בחופי הארץ.

ש. טנקוס אלוף

מפקד חיל־הים

ט"ו כסלו תש"ך

16 דצמבר 1959

כובד האחריות

הרקע

לחטיבת בית הספר למקצועות חי"ר (ביסל"ח) שני כובעים. היא מכשירה את מפקדי הכיתות של חיל הרגלים לתפקידם ואת חיילי החי"ר במקצועות הייחודים שלהם נדרשים; וכן היא משמשת חטיבת חי"ר סדירה. מהקמתה לאחר מלחמת יום הכיפורים היא השתתפה במרבית מלחמות ומבצעי צה"ל. סא"ל סימסולו החל לשמש מג"ד 906 בביסלמ"ח כשבוע לפני הוצאת דף המפקד.

ניתוח הדף

מעבר לתודות לקודמו ולהבנת האחריות הנובעת מהתפקיד, המג"ד מסביר לפקודיו את מורכבות הגדוד שנועד להכשיר את חייליו-חניכיו לתפקיד מפקדי כיתות ובו בעת משמש גם גדוד מבצעי שיכול להיקרא לחימה בכל רגע. נוסף על כך הוא מדגיש את שלושת ערכי רוח צה"ל החשובים לו: אחריות, מקצועיות ודוגמה אישית.

חיילים בתרגיל אש בשטח פתוח
ארכיון דובר צה"ל

גדוד 906
ל ש כ ה
סימבולי: דף מספר 001
10 יולי 2018

- שמור -

אל: סמגיד, מ"פ, נגדים, קצינים עוזרים, מפקדים, סמלים, מ"כים.
דע: מחיט 828.

דף מפקד מספר 1 – כניסה לתפקיד

בשבוע שעבר, ביום שלישי 24 במרץ 2018, קיבלתי פיקוד על גדוד 906. הריני מודע לכובד האחריות ולחשיבות המשימה שניתנה לי.

גדוד 906 בהובלתו של סא"ל נתאי עוקשי הינו גדוד מקצועי, הישגי ומלוכד, על כך תודתי נתונה לו.

תקופת חילוף מפקד הינה תקופה מאתגרת ומורכבת לכולם. אנחנו נמצאים בתקופה של שינוי ארגוני במסגרות ההכשרה ויצירת מומחיות לכל גדוד בהכשרת המפקדים ליחידות מחד, ומאידך אנחנו נמצאים באמצע קורס מעיל.

אני מצפה בתקופה זאת למעורבות של כלל המפקדים ובעלי התפקידים להצלחת הקורס ולקידום הגדוד בכל התחומים.

ישנו מתח מובנה בין שתי המשימות המרכזיות שלנו: **הכשרת מ"כים ליחידות המיוחדות ולחרידים ומוכנות לגדוד מתמרן ביום בפקודה**. מתח זה מלווה וילווה אותי בכל משימה ונתיב שאליו אוביל את הגדוד, בדגש לתקופה מורכבת ורגישה זאת, על פי הערכת המצב שמתקיימת כיום בצה"ל. המתיחות בגבול אל מול רצועת עזה ששיאה צמיו לנו באמצע מאי לקראת ימי הנכבה והנכסה, יחד עם האירועים האחרונים שהתרחשו ומתרחשים בזמן זה בחזית הצפונית מול איראן וחזבאללה, מתייבים אותנו להיות מוכנים בכל עת, והמתח אשר הזכרתי קודם לכן בא לידי ביטוי ביתר שאת בזמן זה.

ברצוני להדגיש שלושה ערכים שמובילים אותי לאורך שנים בעשייתי הצבאית ואשר מהווים מצפן ערכי ומקצועי בפיקודי על הגדוד:

- **אחריות** - הבנת מהות המשימה, הבנת האחריות על אנשים, להיות שלם שגדול מסכום חלקיו לאור הבנת האחריות שקיבלנו כפרטים וכמסגרת בהגנה על חבית.
- **מקצועיות** - שדה הקרב כיום כמו לפני 2000 שנה משלב את התנאים הקשים ביותר הקיימים לאדם. התפתחות הטכנולוגיה ואמצעי הלחימה שקיימים כיום יחד עם אלפי שנות היסטוריה של מלחמה הופכים את אומנות המלחמה למאתגרת, מורכבת וקשה. למעשה המקצועיות היא הרצון ללמוד ולהשתפר בכל תחום ועיסוק כגזרת מהבנת האתגר בעשיית מלחמה.
- **דוגמה אישית** - להיות מופת בהתנהגות, בנראות, בשית, ביכולות ובכשירות האישית תוך ייצוג הגדוד וצה"ל בכל מקום וזמן.

אחזור פה על דברי מתוך כתביו של נתן אלתרמן מנאום הכניסה שלי לתפקיד:

"אשרי העם אשר בהיות החרב מגנו, לבו היטב יודע, כי אין עמו דמויות עזות ונפלאות מאלו שהושמו שולמיה ושומריה"

מבטיח שאעשה כל שביכולתי להכשיר מפקדים אשר ידעו לשמור על החרב, ברגע שיצטרכו לשלוף אותה, יעשו בה שימוש ראוי, מקצועי וערכי כדי לנצח כל אויב ולהישאר בני אדם.

מאמין בכם ובטוח שנצליח בכל המשימות שיוטלו עלינו.

בהצלחה לכולנו.

ירון סימסולו, סא"ל

מג"ד 906

לא פורש...

הרקע

קצין צה"ל המשרת שנים רבות והמגיע לתפקידים בכירים צובר ניסיון רב במנהיגות, בפקוד ובניהול. ניסיון זה נלמד בשדה הקרב, בהפעלת הכוח ובבנינו. תא"ל שרייבמן צמח בתפקידי פיקוד בחיל הים ובחטיבת גבעתי, שימש מפקד בה"ד 1 בטרם מונה למפקד אוגדת אילת. זה היה תפקידו האחרון בצה"ל. הדף הופץ לקראת סיום תפקידו באוגדה ופרישתו מצה"ל.

ניתוח הדף

תא"ל שרייבמן מסכם את שירותו הצבאי, ומציין את שלמד במהלך שנותיו בצה"ל, כיצד נתרם מתפקידיו ואת המחיר הכבד של השירות ושל הלחימה. הוא מבקש להעביר למפקדים ארבעה מסרים: שליחות אך גם חיים אישיים; מקצועיות או המקצוע הצבאי; צניעות וענווה בפיתוח האנשים; ואמונה באנשים ובפקודים.

לוחמות מגדוד קרקל בפעילות מבצעית
ארכיון דובר צה"ל

דף מפקד, אחרון.

"לא פורש...לא פורש...אני לא פורש...."

זכרון צבאי ראשון, גיבוש לשייטת 13, חורף 1993, שעת בוקר מוקדמת. טבלנו כבר בים מוקדם יותר לפנות בוקר ועכשיו אנחנו בערוץ נחל "החותרים". רצים / הולכים ומתאמצים להישאר בקצב המהיר של המסע. אני שונא את הקצב הזה. הוא מהיר, מהיר מדי, והדופק כל הזמן גבוה. אני לא חושש שאפסיק, אני חושש מהמדריך שהולך מאחור. הוא עובר בין הנשרים, ומדי פעם טופח למישהו על הכתף, מעלה אותו ל"נ". שנוסע מאחורינו, ומפסיק בעבורו את הסיוט הזה. אני חש שהוא עוד רגע מגיע אליי, ומתחיל להשלים עם רוע הגזרה. גם כך אני כבר סחרחר, הראייה מתחילה להיטשטש והרגליים עוד רגע מסרבות פקודה. "אולי פשוט זה לא בשבילי..." עד שמבין הערפילים במקום טפיחה מושטת יד, אני רואה שהיא מחוברת לבחור חסון עם ראש מרובע. שמו הוא אופיר מימון, הספקנו להכיר קצת ביומיים האחרונים של הגיבוש. לא חשבתי שנתחבר, הוא נראה לי רעשן כזה, היה לו חבר שכבר עשה גיבוש אז הוא תמיד ידע, או חשב שהוא יודע מה הולך לקרות. אבל באותו הבוקר...היד שלו מצאה את היד שלי ומשכה אותי לראש הטור. משם ואילך נשארתי צמוד למוביל המסע עד לסוף המיוחל.

"אם יהיה זה שנית אל יהיה זה אחרת...." (כמעט)

זכיתי לשירות הצבאי המשמעותי ביותר שיכולתי לבקש, הייתי במקומות עליהם לא חלמתי, חוויתי חוויות אותן לא אשכח, הרגשתי משמעותי ותורם בכל תפקידי ובעיקר זכיתי לשרת עם אנשים נפלאים שאל רובם אני חש רגשות עזים של חיבור ואהבה. אילו הייתי מתגייס בשנית לא הייתי משנה שום דבר.

כמעט...

במהלך שירותי איבדתי עשרות חברים, מכרים, מפקדים ופקודים. מתוכם אזכיר שמונה.

צבי גרוסמן, אריה אברמסון ורז טבי זכרם לברכה, הם שלושה בני מחזור שלי שנהרגו במבצע "שירת הצפצפה" בלבנון. לאבד בן מחזור, בן צוות, זה לקבל פרופורציה לכל החיים על מה חשוב יותר ומה פחות, זה ללמוד להעריך רגעים קטנים ואת משמעותם, זה ללמוד להסתכל על הצד המלא של הכוס. הם חסרים לי מאד.

חמישה לוחמים איבדתי תחת פיקודי הישיר: ניר קריצ'מן ז"ל נהרג במבצע ליד שכם, הראל מרמלשטיין ז"ל נהרג במבצע ליד טול כרם, ארז אשכנזי ז"ל נהרג במבצע בעזה, אהרון צרפתי ז"ל נפטר בזמן גיבוש לשיטת ודורון אסולין ז"ל שנהרג במבצע בעזה. הם מגש הכסף הפרטי שלי. בלכתם, הפכתי למפקד שכול ואבדנם, חידד לי את חשיבות המקצוע הצבאי, את האחריות האינסופית על המפקד, ואת גודל השליחות שבחרתי בה. אני זוכר היום גם חברים ופקודים שנפצעו בגופם ובנפשם, ההוא שחטף כדור בראש ואיבד עין, ההוא שעלה על מטען ואיבד רגל, זוכר גם את אלו שפציעתם אינה גלויה לעין אך נפשם מצולקת וכואבת וכל אותם לוחמים ולוחמות יקרים שמסע חייהם השתנה לבלי הכר. זו הזדמנות להודות להם, יש ביניהם גיבורים וגיבורות נסתרים המהווים דוגמא לרוח האדם.

ארבע עצות אליכם רעיי ירוקיי המדים

1. בחרתם בשליחות שהיא תובענית ודורשת, הרי אתם: "המחנה אשר דינו, להיות שופך דם האדם, ומגינו" (נתן אלתרמן, ליל חניה), זוהי אחריות שרובצת על כתפיהם יום יום, שעה שעה וקל לאבד את הזהות האישית בתוך המערכת הצבאית. בכל שירותי הקפדתי למצוא לעצמי את ה"נקזים" שעזרו לי לשמור על עצמי ועל זהותי: התייעצו עם בן/בת הזוג, שתפו חבר או חברה, הורה, אח, רב, או כל אדם שאתם סומכים עליו, אל תלכו במסע הזה לבד. לא פחות חשוב, מצאו והקדישו את הזמן לעצמכם במקומות אחרים, בהם אתם מוצאים את עצמכם ולא רק כאנשי צבא: כתבו, נגנו, ריקדו, טיילו, שירו, פסלו, ציירו, עשו כל דבר שאתם אוהבים.

2. המקצוע הצבאי הוא מסועף ורחב, והידע הנדרש ממפקדים הוא רב ומתחדש כל הזמן. הקפידו על היסודות הפשוטים והברורים. הקפידו על תחקיר לאחר כל פעילות, השתמשו בשפה משותפת מקצועית ופשוטה, המנעו מ"המשגה" מיותרת כאשר אין בכך הכרח, כבדו את המילה הכתובה, הקפידו לקרוא יותר משאתם כותבים, ולהקשיב יותר מאשר אתם מדברים. אל תנסו לאלתר לפני שאתם יודעים לקרוא תוים.

3. בבואכם לפתח אנשים: היו צנועים וענווים, האדם רואה רק לעיניים. ראיתי לא פעם "תותחים" שכשלו ברגע האמת וכאלו שהפתיעו ובניגוד גמור לתדמיתם הצילו את המצב. עם זאת, משתף כמה אמירות כלליות ששירתו אותי בבואי לדון בפיתוח אנשים. זיכרו כי מפקד עם יכולת גבוהה ומוטיבציה גבוהה הוא נכס חיוני, מפקד עם יכולת גבוהה ומוטיבציה נמוכה הוא פרויקט, מפקד עם יכולת נמוכה ומוטיבציה גבוהה הוא סכנה, לא פחות חשוב מפיתוח המתאימים הוא בלימת אלו שאינם מתאימים.

בדיוני השיבוטים היו אמיתיים וחפים מאינטריגות. המנעו מ"מחנאות", המנעו מרכילות ומחנופה. באשר אליכם, המנעו משיקולי קריירה בבואכם להתמודד על תפקיד- זה לעולם לא עובד, בחרו בתפקיד המתאגר אתכם, משמעותי ותורם.

4. האמינו באנשיכם- אפשרו להם לטעות, חזקו וחשלו את רוחם ואת יכולותיהם. אמנו אותם בקבלת החלטות. הם אלו אשר יכריעו את הקרב, הם ולא כלי המלחמה שבידהם, משוכללים ככל שיהיו! דבקו במשימה, רמת המשמעת שלהם, האחריות שלהם, הרעות שלהם. רוח הלחימה וכושרם המוסרי, כל אלו הם שיקבעו את התוצאה. אתם מפקדים ומחנכים ואינכם יכולים להתחמק מהאחריות גם מעיסוק בשאלות קשות, שאלות של אמונה ושל מוסר, שאלות של ערכים ושל מהות, שאלות הנוגעות בלב השליחות שבה אתם עוסקים.

“ עד מתי מרץ 4?? ”

אני מסיים את שירי הצבאי כקצין לוחם בצבא הגנה לישראל. אני גאה בזוהות הזו, היא חלק ממני ותלווה אותי כל חיי. אני גאה במדים, על אף שהם לא תמיד כ"כ נוחים, אני גאה בסמלים, אבל אני בעיקר גאה בעשייה. זהו צבא העם, צבא של נערות ונערים צעירים בשנות העשרים אשר נדרשים להגן על המדינה המאויימת ביותר בשכונה ועושים זאת בצורה יוצאת מן הכלל כבר שנים רבות. הם מאיישים את תא הצוות של טנק ה"מרכבה" ואת תא הטייס של מטוס ה"אדיר", הם מנהגים צוללת מתחת למים, הם מתגנבים בעורף האויב ומסתערות מתוך הסיוור. הנערות האלו מפעילות לווינים, הנערים האלו הם מומחי סייבר, החבורה הזו, היא צבא העם שלי. אינני מרכיב משקפיים וורודים, אני רואה בקלות את החסרונות של צבא העם, אני רואה את חסרונות היעדר המשמעת הצבאית והשגרה, אני רואה את חוסר המקצועיות של המפקדים הכ"כ צעירים, את תרבות ה"סמוך" שדיבר עליה יצחק רבין, ואת תרבות המצגות השטחית שאנו לוקים בה לעתים, ואף על פי כן, נפעם כל פעם מחדש מהעשיה המבצעית, מהתעוזה, מהשליחות ומהחוצפה הישראלית. אני חש גאווה ענקית שהייתי חלק מכל זה. אני גאה במפקדים שממשיכים ללכת בדרך הזו, בחבורת קצינים ונגדים מדהימה ששירתה איתי שנים רבות והם כולם היום בתפקידים משמעותיים ומשפיעים בצבא, אני שמח וגאה להעביר את מטה הפיקוד על אוגדה 80 לאיציק.

אני פורש משירותי הצבאי כשתרמילי גדוש בחוויות, בזכרונות, בפרצופים, בשמות וכלים שרכשתי בשירות. אני פורש שבע רצון, שמח, שלם, נרגש, סקרן ומלא מוטיבציה להתחיל את המסע הבא שלי. אהבו את אנשיכם, המשיכו ללמוד ולהתפתח, קבלו את ההחלטות הנכונות בזמן הנכון והכי חשוב, שמרו על עצמכם, צאו בשלום ושובו בשלום.

מגור,

סוף

חיבוק המפקד
ארכיון דובר צה"ל

לקראת תרגיל חטיבתי

מפקדים נוהגים להפיץ דף מפקד על נושאים מקצועיים, טכניקות ושיטות לחימה במהלך תפקידם וגם לפני אימונים מרכזיים, ובחיי חטיבה זהו התרגיל החטיבתי (התרח"ט). הדף שכתב אל"ם ברעם בעת שפיקד על חטיבת הצנחנים הסדירה, הופץ לקראת תרח"ט. התרגיל כלל צניחת יחידות החטיבה, תנועה ממושכת ולחימה במתארים מורכבים.

בדף המח"ט, אל"ם ברעם, שם דגש מקצועי בייחודה של חטיבת הצנחנים, המתבטאת בצניחה ובפעולה מבודדת מכוחות נוספים, ובמשמעותה המקצועית והמנטלית. כמו כן הוא מדגיש את חשיבות חיזוק השפה המקצועית בחטיבה - "ביצרון". כינוי זה העניקה החטיבה לשיטת לחימה בעומק שטח האויב.

הרקע

ניתוח הדף

לקראת נחיתה
ארכיון דובר צה"ל

בלמ"ס

חטיבת הצנחנים
ינואר 2012

"שובו לבצרון"

דף קרבי- 'מהצנחן הבודד ועד לחטיבה המכונקסת'

צנחנים!

תמורות היסטוריות קרות גורל ומשמעות אסטרטגית מתרחשות באזורינו בימים אלו ממש ויתכן כי בעשתיין נדרש לפעולות שעל דומות להן קראנו רק בספרים.

רבות הן היחידות הקרביות בצה"ל ולכל אחת מהן פרקי מורשת, עשייה ותרומה לביטחון ישראל. אך מן הצנחנים תמיד דרשו יותר, לא רק במלחמות ובמבצעים שבין המלחמות, אלא גם בהצבת רף גבוה של תעוזה ויכולת מקצועית הפורצת דרך בשגרה ובאימונים. תרגיל ההצנחה החטיבתי הינו תרגיל משולב, החוצה זרועות ומקרגים. לתרגיל משמעות רבה בהיבט הקשירות של צה"ל בכלל ושל הצנחנים בפרט, לצורך לחימה במתארים מיוחדים בגזרות השונות.

התרגיל אמנם קצר, אך הוא מעמיד בפני המפקדים והלוחמים דרישות מנטאליות מיוחדות. המעבר החד והחריף של הצנחן משלבי ההכנות השליוניים בפסיס העורפי אל תוך 'הלילה השחור משחור' ועומס התרגיל בבת אחת, הוא הדבר הקרוב ביותר למצב האמיתי מבחינת הלחץ המופעל על הלוחם הבודד בעומק השטח ועל כן מושקט על כל צנחן האחריות האישית להיות מומחה במשימתו ובעל ידע. ידע המונע פחד!

אין המדובר בתקגול טכני של פעולות ההצנחה בקורס צניחה, אלא בתרגיל מבצעי: התרגיל אמנם מתחיל בלוחם הבודד 'העומד בפתח הדלת לבדו', אך עליו להסתיים בחטיבה מכונקסת, היוצאת יחדיו להתקפה!

למדו המשימה האישית והיחידתית, גלו סקרנות, התמצאות והבנת השטח בלילה באמצעות העזרים שחולקו לכם והפנימו; כי הכנה מקצועית ויסודית, באמצעות מודלים, תרגול סדר הפעולות ברמת הלוחם ותשאול המפקדים - לא רק שתתפוך את המצב המבצעי המורכב לנוכחמאלי, אלא אף עשויה לחזק את הזהות המקצועית שלנו הלוחמים וגאוותינו המקצועית כצנחנים!

היכולת המקצועית ונחישות הרצון והביצוע של כל מחלקה, פלוגה וגדוד, ייבחנו גם בחלק השני של התרח"ט, אשר נועד לחזק את הקשירות החטיבתית ולקדם כל התפתחות ביטחונית מכיוון רצועת עזה.

בהצלחה!

אמיר ברעם, אל"מ
מפקד חטיבת הצנחנים

בָּצָרוֹן:

בָּצָרוֹן - ציטוט מתוך זכריה, פרק ט', פסוק י"ב:

"שׁוּבוּ לְבָצָרוֹן אֲסִירֵי הַתְּקִנָּה"

הפרשנות המקראית: שובו לירושלים עירכם המבוצרת והמוגנת, אתם האסירים בתְּקִנָּה. הַתְּקִנָּה המדוברת, היא תְּקִנָּה גולי ציון לצאת מְגָלוֹת לְגָאוֹלָה.

הפרשנות המבצעית: משויכת ל'ידיד', צ'ארלס אורד וינגייט, ציוני גדול, אשר תבע את המושג 'בָּצָרוֹן' (בָּצָרוֹנִים – 'STRONGHOLDS'), כמרחב מוגן ומאובטח בעומק שטח האויב, לצרכי צבירת סד"כ המגיע מן העורף.

ספרו של וינגייט:

"אסירי התקווה: בעקבות וינגייט במסע בורמה"

הוא הבסיס העיוני החשוב ביותר לתורה ולטכניקות של האיגוף האנכי המודרני.

בדרך לבטן המטוס לקראת צניחה
ארכיון דובר צה"ל

מסרים לפני תרגיל חטיבתי

חטיבה היא למעשה צוות קרב חטיבתי משולב המורכב מכלל חילות היבשה - המתמרנים והמסייעים, הגם שבשגרה קיימת עדיפות חילית. מאחר שחטיבה סדירה אינה יכולה להתבסס רק על כוח אדם סדיר - קבע וחובה, היא זקוקה לאנשי מילואים רבים בשורותיה. מפקדים נוהגים להפיץ דף מפקד גם לפני אימונים מרכזיים, ובחיי חטיבה זהו התרגיל החטיבתי. כזה הוא דף המפקד של מח"ט 188.

הרקע

מח"ט 188, אל"ם שוחמי, מעביר באמצעות הדף מסר על אודות הצורך לשפר את המוכנות "המבצעית, הפיזית והמנטאלית" של החטיבה ושל אנשיה בשדה הקרב. הוא מחבר את אנשי הסדיר והמילואים ואת כלל צוות הקרב המשולב - "שריון, חי"ר, הנדסה, אש, מנהלה ורבים אחרים" - לפעולה משותפת באמצעות "טקטיקה מצוינת". המח"ט מציב עצמו בראש הנדרשים להקפדה בעשייה המקצועית. נוסף על כך הוא משבח את אנשי המילואים של החטיבה ושל גדודיה, ומדגיש את הצורך במשמעת ובהקפדה על כללי הבטיחות.

ניתוח הדף

כוחות שריון וחיל הרגלים מתכוננים לפעולה
ארכיון דובר צה"ל

צוות קרב חטיבתי "ברק"

אנו נמצאים בתחילתו של תרגיל מאתגר, מחשל ומלמד עבור כולנו, חיילים ומפקדים כאחד.

תרגיל זה הינו **צעד נוסף ומשמעותי בשיפור מוכנותנו המבצעית, הפיזית והמנטאלית**, מתוך הכרה, שכלל שניטיב להבין את העומד בפנינו ונתרגל זאת, כך נהיה ערוכים יותר להתמודדות בשדה הקרב, היכן שלא יהיה ובכל עת שנדרש לכך.

התאספנו לתרגיל כוחות צק"ח 188 בסדיר ובמילואים, כוחות שריון, חי"ר, הנדסה אש, מנהלה ורבים נוספים. לתרגיל בוצעו הכנות רבות, הושקעו משאבים עצומים וריכזנו את מיטב הטכנולוגיה והחידושים. **כל אלה לא יבואו לידי ביטוי ללא פעולה טקטית מצוינת המופעלת בידינו המיומנות ומובלות על ידי חשיבה יצירתית ותחבולנית !**

אני דורש מעצמי ומכל משתתף להקפיד על עשייה מקצועית בכל אחד מהתחומים, ומעבר לכך, לשלב את כל אלה יחדיו למאמץ משותף, מתואם וקטלני. החיבור בין כוחות השריון, ההנדסה, החי"ר, האיסוף והאש, השילוב בין מאמצי התמרון, האש והמודיעין, ההישענות על יכולות התקשוב והתמיכה של תחומי הלוגיסטיקה השונים הם אלו שיאפשרו לממש את יעודנו ומשימתנו בתרגיל ובשדות הקרב.

מצפה מכולנו לגלות יוזמה, מקצועיות, אחריות והשקעה לאורך התרגיל. זכרו כי הציווי "מחר מלחמה" משמעו שאימון זה יכול ואפשר שיהיה האחרון לפני מצב המבחן האמיתי – שדה הקרב. **ציווי שמתחדד בעיקר בתקופה מתוחה זו.**

אני מבקש לשבח את הירתמות אנשי המילואים המתגייסים למשימה זו ומתרגלים אתנו, כתף אל כתף. אתם אנשי המילואים מהווים ביטוי עמוק לערך השליחות ומחזקים את חוסנה של החברה הישראלית ואת היותו של צה"ל צבא העם.

עלינו לתרגל עד הקצה, אך באותה נשימה להקפיד הקפדה יתרה על כללי המשמעת והבטיחות ולפעול בתבונה ובזהירות על מנת לשמור על ביטחוננו וביטחון הסובבים אותנו. זהו קרב שממנו כולם חוזרים בריאים לביתם!

זו היא זכות גדולה לפקד על נבחרת שכזו. מאמין בכם וביכולתנו יחדיו לנצח כל אתגר ומאחל לכולנו תרגיל מוצלח ומשמעותי.

גל שוחמי, אל"ם

מפקד חטיבת "ברק"

מוכנות למלחמה במילואים

הרקע

מערך המילואים הוא מרכיב חיוני ביכולת מדינת ישראל להגן על עצמה וביכולת צה"ל לעמוד במשימותיו במצבי חירום ומלחמה. לאחר שהגיע לשיא בשנות ה-80, חלקן של יחידות המילואים הצטמצם, וגם מספר ימי המילואים שאליהם נקראים חיילי המילואים צומצם באופן ניכר. עניינים אלה ונוספים מקשים לשמור על כשירות המילואים וגם מערערים את האמון החיוני בין אנשי המילואים ובין המערכת הצבאית ומפקדיהם הישירים.

ניתוח הדף

בעקבות כתבה בעיתונות העוסקת במוכנות האוגדה למלחמה, פרסם מח"ט 205 איגרת לחיילי החטיבה במילואים, ובה פירט את הביקורת שהופנתה באשר למוכנות אוגדה 319 למלחמה. מנגד, סקר את כל המשאבים הרבים שהושקעו לשיפור המוכנות והכשירות למלחמה, בין השאר, ברק"ם ובכוח אדם. בהמשך מבקש המח"ט מפקודיו לשמור על האמון בו ובמפקדיו ולשמר את השיח הישיר.

חיילי מילואים לקראת תרגיל ארכיון דובר צה"ל

- בלמ"ס -

מפקדת חטיבה 205
עוצבת אגרוף
משרד - המפקד
מחט - 001-20
19/01/2020
כ"ב טבת, תש"פ

הנדון: דף מפקד מס' 2 – מוכנות למלחמה

מפקדים ולוחמים שלום,

ביום שבת, 18.1.2020, פורסמה באתר YNET כתבה של יואב זייתון שעסקה במוכנות אוגדה 319 למלחמה. הכתבה עסקה בביקורת שנערכה לפני יותר משנתיים (!) בשנת 2017, כאשר הדו"ח המדובר פורסם באוגוסט 2018. בשנתיים האחרונות השקיעו האוגדה והחטיבה רבות על מנת לשפר את המוכנות והכשירות וכיום האוגדה והחטיבה מוכנה וכשירה למלחמה!

כשירות הרק"ם היא גבוהה ביותר – מעל 90% בטנקים, 95% נגמ"שוט, 90% נגמ"שים. בנושא המשאיות התבצעה עבודה מאומצת וגם פה תמונת המצב השתפרה לאין שיעור – 80% כשירות משאיות הדלק, 85% ריו חץ ומנופים לסוגיהם וכ-70% משאיות פלטה. נכון, ישנם פערים שעדיין בטיפול כגון חוסר במשאיות מים ובאמבולנסים, אולם עד שיושלם הפער אנחנו נותנים מענה חלופי כדוגמת גיריקנים של מים ע"ג משאיות.

מצב המחסנים החטיבתיים נמצא גם הוא ברמה גבוהה. הרוב המוחלט של הקצינים ראה את המחסנים במופעים האחרונים בשנת 2019 ויכול להעיד בעצמו על הרמה שהושגה. גם פה אין אנו נחים על זרי הדפנה וממשיכים לפעול ע"מ לארגן את המחסנים בצורה טובה יותר, ברמה פלוגתית כך שהגיוס יהיה פשוט ומהיר יותר. שמחתי לקבל הודעה ממפקד בכיר בחטיבה, בעל ניסיון של שנים בכשירות החטיבה, שאמר כי המצב אינו קודר, נהפוך הוא – המחסנים מסודרים, הכלים בכשירות, המחנה נראה טוב.

אין בכוונתי לטעון כי הכל ורוד והמצב מצויין. העבודה על כשירות ומוכנות החטיבה למלחמה אינה נגמרת לעולם. זו המשימה החשובה ביותר שיש לנו והיא משותפת לכולנו, סדיר ומילואים כאחד. אנשי הסדיר נדרשים לפעול יום יום ושעה לשעה להכשיר עוד רכב, להשלים פריט זיווד נוסף, להשלים את השבצ"ק ולסדר את תהליכי הגיוס. אחריות מפקדי המילואים הינה לשלוט בנעשה בימ"ח, לקבוע את ארגון היחידה לקרב, לוודא שהאנשים הנכונים משובצים במקום הנכון.

אל לנו לתת לשיח בתקשורת לפגוע באמון בינינו ובאמון שלנו במוכנות וביכולת החטיבה להיות מופעלת למלחמה. אנחנו המפקדים צריכים להסתכל נכוחה במציאות ולתווך אותה לפקודינו. אמון החיילים ביחידה הוא מהותי ליכולת לנצח. 4 הרגליים של בניין הכוח שהגדרנו בחטיבה היו ועודנה – אמון, אנשים, המוכנות לגיוס, אימונים איכותיים.

אנצל הזדמנות זו כדי להציג בקצרה את שנת העבודה 2020, שנה שטומנת בחובה הזדמנויות רבות להעלות את כשירות החטיבה ומוכנותה למלחמה, בדגש על הקצה המבצעי עד רמת המחלקה. בשנת 2020 כל גדודי החש"ן יבצעו תע"ם; כל מחלקות הטנקים יתאמנו ע"ג רק"ם; נקיים אימונים לחרמ"שים, למחלקות התקשוב; אימונים למפקדי הגדחה"ן ושת"פ ע"ג רק"ם בבוחן פצ"ן. סומך על כולכם שנדע למצות את הזמן והמשאבים שניתנו לנו בצורה המיטבית ונהיה מוכנים ונכונים ליום פקודה.

זיכרו שגם עם מחסנים מלאים וכשירות מלאה בכל הכלים, לא ניתן לנצל ללא רוח הלחימה של היחידה. זיכרו – עוצבת אגרוף הברזל – הרוח מפלדה!

אל"ם, עידן מורג
מח"ט 205
עוצבת אגרוף הברזל

עוצבת אגרוף הברזל – הרוח מפלדה!

האמת שמצמיחה

הרקע

אוגדת איו"ש היא האוגדה המרחבית ובפיקודה מספר היחידות הרב ביותר בעת שגרה וחירום. פעילותה מתאפיינת בהגנה על מרחבה ובלחימה במחבלים ובפעילי טרור, לצד האתגר לשמור על מרקם החיים של האוכלוסיות בו. בהתאם לכך כוחותיה מתמודדים עם אתגרים מבצעיים וערכיים. באוקטובר 2021 מונה תא"ל בלוט למפקדה, ובכל חודש הפיץ דף מפקד כדי להעביר את מסריו ואת עקרונותיו למפקדיו ולחייליו.

ניתוח הדף

במוקד הדף תא"ל בלוט מדגיש את החיוניות הערכית והמבצעית של אמירת אמת במהלך תחקיר כדי לאפשר את היכולת ללמוד ולהשתפר. על פי הפסוק מתהילים פ"ה, "אֱמֶת מֵאֲרֶץ תִּצְמַח", הוא מבטא את השקפתו זו באומרו: "האמת היא הקרקע הבטוחה שממנה צומחים", ורק "על קרקע יציבה של תחקיר אמת - אפשר ללמוד, להפיק לקחים ולהתקדם".

לוחמים בעת פעילות באיו"ש
ארכיון דובר צה"ל

נובמבר 2021

דף מפקד מס' 2 – האמת שמצמיחה

בתהילים פרק פ"ה כתוב: "אמת מארץ תצמח", ומתברר שיש קשר הדוק בין האמת לבין הצמיחה.

כל יחידה צבאית שואפת להתקדם, לצמוח ולשפר את ביצועיה - והדרך הטובה ביותר להשיג זאת היא בעזרת **ביצוע תחקיר**. אין זה משנה אם הביצוע היה מוצלח או שמדובר היה בכישלון, בסיומו על היחידה לבצע תחקיר. בנוסף, ככל שהתחקיר יהיה נוקב ומעמיק יותר כך הפוטנציאל להפיק ממנו לקחים ולהתקדם גדל. באם חלילה התחקיר ישען על דברים שאינם אמת, הרי שאין סיכוי להגיע למסקנות הנכונות וממילא אף לא ללקחים שיקדמו ויצמיחו את המסגרת.

"אמת מארץ תצמח" - כי האמת היא הקרקע הבטוחה שממנה צומחים דברים. היחידה תצליח להתקדם רק כאשר היא תעמוד על קרקע יציבה של אמת - **המהווה מקפצה ומדרגה לעלייה לשלב הבא**.

על קרקע יציבה של תחקיר אמת – אפשר ללמוד, להפיק לקחים ולהתקדם.

על קרקע יציבה של תחקיר אמת – אפשר לעמוד איתן ולגבות את הפקודים שיתכן וטעו בשיקול הדעת או שגו מקצועית.

על קרקע יציבה של תחקיר אמת – אפשר לבנות יחידה מלוכדת כשהאמת והיושרה נר לרגלי כולם.

רוב היחידות הלוחמות של צה"ל מבצעות תעסוקה מבצעית באוגדת איז"ש, והאוגדה נשענת במידה רבה על הלמידה המתקיימת ביחידות על אירועים מוצלחים וכושלים כאחד. **למידה** זו נשענת על האמת והאמת היא תנאי הכרחי לקיומה.

כמפקדים נוודא כי האמת היא נר לרגלינו, ללא פשרות, ויחד נצמח ונתקדם.

בברכה,

אבי בלום,
מפקד אוגדת איז"ש
א. בלום

מצויינות... בפרטים הקטנים!

הרקע

מספטמבר 2000 החל צה"ל להתמודד עם הטרור הפלסטיני באיו"ש ובאזח"ע. חטיבה 35 השתתפה במבצעים רבים טרם מבצע "חומת מגן" ולאחריו, בהם המבצע המתמשך, "דרך נחושה". מפקד חטיבת הצנחנים, אל"ם אביב כוכבי, פרסם דפי מפקד בשיטתיות, ובהם העביר מסרים ערכיים ומקצועיים.

ניתוח הדף

מח"ט 35, אל"ם כוכבי, מדגיש כי יש לשאוף למצוינות ולמיצוי היכולת, ולדבריו, תרבות זו "אחת מאבני היסוד של רוח הצנחנים". משמעות המצוינות בעיניו היא "לחשוב באופן מערכתי וכולל, לתכנן לטווח ארוך (כ"א, אימונים ופעילות מבצעית), לעצב תכנית מבצעית תחבולנית ומותאמת, לפעול באופן מקצועי, לפעול בשיטתיות, להיות יצירתי והחשוב מכל, לבצע את המשימה ולנצח!!!" לצד כל אלה, הוא מסביר כי המפתח למצוינות מצוי בפרטים הקטנים, ולכן הוא מציג את הפרטים המצריכים הקפדה מתמשכת על סטנדרט מוכנות ועל ביצוע איכותי. כוכבי מסיים בציווי "לחשוב כל הזמן מה עוד לא מתואם, מה עוד לא סגור, מה ניתן לעשות טוב יותר, ומה עוד ניתן לשפר" כדי להגיע למצוינות.

כוח צנחנים בפעילות בבית ג'אלא
ארכיון דובר צה"ל

דף מפקד מס' 30

עוצבת
חטיבת
תמוז
יולי

הצנחנים
35
תשס"ב
2002

הנדון: מצוינות... בפרטים הקטנים!

קבענו את המצוינות כאחת מאבני היסוד של רוח הצנחנים. מצוינות איננה יעד. מצוינות היא דרך. מצוינות איננה דבר שצריך להשיג, אלא תרבות ודרך פעולה.

מצוינות היא כמו הצפון: תלך ככל שתלך לא תגיע לשם, אבל תוכל לדעת שאתה צועד בכיוון הנכון. למצוינות רבדים רבים וביטויים לרוב:

לחשוב באופן מערכתי וכולל,

לתכנן לטווח ארוך (כ"א, אימונים ופעילות מבצעית),

לעצב תכנית מבצעית תחבולנית ומתואמת,

לפעול באופן מקצועי,

לפעול בשיטתיות,

להיות יצירתי,

והחשוב מכל, לבצע את המשימה ולנצח!!!

אבל לפני כל אלו, לפני המשפטים הכללים הנ"ל (גם אם הם נכונים), ראוי לזכור כי מצוינות נמצאת בפרטים הקטנים. הרשימה הבאה היא בחזקת מספר דוגמאות למה נדרש מאיתנו, ומהי מצוינות ביום יום:

עמידה ב"ש" למבצע או לשיבה,
לא איחור אפילו של דקה.

שכפ"צ וחגורת בי נקיים,
לא כתובות וללא קישקושים.

כיתת כוננות המוקפצת תוך 6 דקות,
ולא ב - 7 דקות.

להתגנב בפטרול בשי"ב באופן מאובטח,
ולא הליכה בטור צפוף.

שלטים מסודרים וצבועים ברחבת הפלוגה,
ולא שלטים שצבעם מתקלף ודהוי.

נגמ"ש חונה שפנימו מסודר וקסדות הגינטקס תלויות,
ולא צרור קסדות ורוקות על ספסל הנגמ"ש.

שילוח משימה וביצוע תדריך, תחקיר, מסדר ומודל,
מבלי לדלג על אף אחד מהשלבים.

סימון טקטי משורטט ונקי על הקסדה והפק"ל,
ולא כזה שלא ניתן לזהותו.

צחצוח נעליים מושלם כולל החריצים העליונים של הסוליה,
ולא צחצוח כללי ורשלני.

ביצוע מעבר מיום ללילה במוצב, במחסום ובנגמ"ש,
ולא השארת משקפות ללילה ולהיפך.

אבטוח כל פריט באפוד ובשכפ"צ,

רכבים צבועים (וכרזנטים נקיים ברכבים חומים)
ולא צביעה מתקלפת וכתובות דהויות על הרכב.

דגל נקי ושלם המתנוסס בכל מאהל ובמוצב,
ולא דגל קרוע ומלוכלך.

טיפול אחרי תנועה אחרי כל תנועת נגמ"ש,
ולא פעם ביום (אם בכלל...).

לראיון חייל במחלקה אחת לשלושה חודשים,
ולא לשכוח שגם "הם" חושבים ומרגישים...

לקפוץ לאירוע מבצעי בגזרה השכנה גם אם לא פקדו עליך לעשות כך,
ולא להישאר אדיש לירי בגזרה השכנה...

לתדרך נהג לפני כל משימה,
ולבחון את חיוניותה ואם הנהג כשיר לבצעה.

לבצע תכנון שבועי ברמת המחלקה והפלוגה,
ולא לחיות מהיום למחר, כי ממילא יש שינויים כל הזמן.

להחזיק פינת סמל מסודרת,
כשתחמושת אסורה ובתפוזרת לא נמצאת שם.

ספירת פגיעות במטרות בסיום כל תרגיל,
ולא לסיים תחקיר מבלי לנתח הצלחה או כישלון בפגיעות.

חדרי חיילים מסודרים, שק"שים מגולגלים,
ללא מגבות תלויות, וציוד זרוק במעברים...

חדרי סגל מסודרים!!!

ניקוי ואימס נשקי מוצב ורק"מ מדי תקופה,
ולא השארתם מאובקים וללא קנים רוזבים.

להבטיח לחייל שיצא לבת - המצווה של אחותו ולקיים,
ולא לומר "שכחתי, עכשיו אי אפשר!"

לשרוך שולחן ולכלול בו סכינים ומלחיות,
ולא רק מזלנות.

להתפקד בציר תנועה בדיוק כל 1/2 שעה,
ולא פעם בארבע שעות (אם בכלל).

לנוע ברווחים מבצעיים בתנ"מ,
ולא בצפימות.

שירותים נקיים, שמצוי בהם נייר טואלט וסבון,
ולא עיתונים זרוקים על הרצפה, לכלוך וסתימות.

לעשות מסע ולהקפיד באופן מדויק על קצב ההליכה ואורך החפסקות,
ולא לזלזל בכך.

להשחים ולהשחיר כל אמצעי מבריק,
ולא להשלים עם ידיעות האלונקה המוכספות.

"לסגור" בית במעצר, ולתפוס מחסות באופן שרק העין והקנה מציצים,
ולא לעמוד חשוף ומנוע.

לוודא כי קיימים כלי נהג בכל רכב,
ולא מברג בלבד או פטיש לשני רכבים.

להחזיק מחברת מטלות ומשימות שנמחקות ונוספות בה משימות ע"פ העניין,
ולא אוסף דפים ופתקים מפורזים.

חזרה על תרגולת פעם אחד פעם עד להשגת התוצאה הרצויה,
ולא להסתפק בתירגול אחד בינוני.

לקרוא ספרות מקצועית רלוונטית לפני ביצוע
אימון בנושא מסויים,
ולא להסתמך על "מה שאני זוכר"...

ומצויינות...

**זה לחשוב כל הזמן מה עוד לא מתואם,
מה עוד לא סגור, מה ניתן לעשות טוב יותר,
ומה עוד ניתן לשפר...**

אביב כוכבי, אלי"מ

מח"ט 35

המפקד הקורא

גנרל הנחתים, ומי שהיה מזכיר ההגנה האמריקני, ג'ים מאטיס, כתב: "כל מפקד שיטען שהוא עסוק מכדי לקרוא, ימלא שקים בגופות של חייליו". מפקדים נוהגים לעודד את פקודיהם להמשיך ללמוד במהלך שירותם הצבאי, ומשום כך רואים בקריאה כלי חשוב לפיתוח הידע ולהעשרתו. הדף פורסם כחלק מדפי מפקד של מפקד הבה"ד העוסקים במקצוע הצבאי ובקריאה.

הרקע

מפקד בה"ד 11, אל"ם רביבו, מורה למפקדים להרבות בקריאה כחלק מהיותם גם מחנכים, ולפיכך "מוטלת" [עלינו] האחריות והחובה להעשיר את חיילנו ולהוות עבורם גורם המתווכ ידע". הדף נועד להיות ראשון מבין נוספים שיעסקו בספרים, ומפקד הבה"ד צירף אליו קטע מספר הרלוונטי לתפקיד המפקד.

ניתוח הדף

חיילים בתנועה במהלך תרגיל ארכיון דובר צה"ל

בה"ד
לשכת
11
המפקד

בה"ד 11 – תפוצת מפקדים

דף מפקד מס 4 – "המפקד הקורא" תפיסת המפקד בנושא המפקד כמחנך וכאיש אקדמיה

למה לי לקרוא עכשיו?

מפקדים יקרים,
מטרת המסמך הינה לפתוח בפניכם צוהר אל עולם הקריאה. לתפיסתי, על כתפי המחנך מוטלות אחריות רבות וכובעים שונים. דמויות משמעותיות, רגישה, הורית לעיתים, מנטור, מחנך ועוד. אני רוצה להתמקד בכובע האחרון. כחלק מתפקידנו כמפקדים מחנכים עלינו מוטלת **האחריות והחובה להעשיר את חיילנו ולהוות עבורם גורם המתווך ידע** ככלי ערכי משמעותי שאינו מתחיל ונגמר בתוכן המקצועי אותו אנו מעבירים להם בהכשרות.

מאיפה אנו שואבים ידע? חדשות, עיתונים, ספרים, סרטים תיעודיים והשמיעים הם הגבול. אני רוצה להזמין אתכם לקרוא, להתעניין ולהציף בפני כל סגל המפקדים תכנים מעניינים שקראתם ושאתם חושבים שיוכלו להעשיר את כולנו.

הקריאה לא שייכת רק לאקדמיה והלמידה לא שייכת רק לבית הספר. היא נמצאת כאן בינו, סביבנו כל יום ומחובתנו להנגיש אותה ולהעשיר את פקודינו.

מסמך זה מהווה דוגמא ראשונה לדף 'המפקד הקורא' אשר יופץ אחת לחודש בו אני מזמין אתכם, מפקדים, מפקדי קורסים, קציני מטה, מפקדי מגמות ורע"ינים לשלוח ולהעשיר את כולנו בתכנים אשר יסייעו למפקדים בגיבוש דמותם כמפקד ככלל ו"מפקד מחנך" כפרט. יתרה מזאת, כל מאמר כזה יכול לפתח את החניכים ולקדם שיח משמעותי בהכשרות.

כבה"ד שעיסוקו הוא אנשים ומאמין **באנשים מטפלים באנשים** חלק מהאחריות שלנו היא להעשירם ולסייע להם להרחיב אופקים, ללמוד ולצאת מכאן עם יותר ידע מאשר בתחילת הדרך.

ראיתי לנכון לשתף אתכם בקטע מתוך ספר שקראתי הרלוונטי אלינו כמפקדים. בתפקידים אלו יש המון שחיקה וחשוב שנקפיד לפתח את עצמנו ולמצוא את האיוון המתאים לנו. אני מזמין אתכם לקרוא את ההמלצות הכתובות בספר ולחשוב מה רלוונטי אליכם והייתם רוצים ליישם.

לסיכום,

אתם כבר מנהיגים, היו מנהיגים שאינם רק מוציאים לפועל אלא כאלה המוסיפים ערך. היו בעבודה אישית מתמדת ופתחו את עצמכם ע"י (1) יציאה מאזור הנוחות והתנסות בחוויות חדשות (2) יחסו חשיבות למשוב אותנטי וכנה מהקרובים אליכם (3) למדו מניסיונם האישי ומניסיונם של אחרים (4) חזרו אל השורשים (5) מצאו מקום ניטרלי בו תוכלו ליצור קשרים ולפתח תחושה עצמית.

צחי רביבו, אלי"מ

מפקד בה"ד 11

שמור

שער שלישי

ערכים, משמעת ושגרה

כִּי־תֵצֵא מִחֲנֶה עַל־אִי־בִיךָ
וְנִשְׁמַרְתָּ מִכָּל דְּבַר רָע

דברים כ"ג, י'

שער שלישי – תוכן העניינים

140 פקודת יום ההשבעה לצה"ל | הרמטכ"ל

142 גדוד 22 – ערכים ומשמעת בלחימה | גדוד 22

144 דגל על מג'דל – משמעת ומניעת ביזה | מח"ט גבעתי

146 רוח חטיבת גולני עד הניצחון | מח"ט גולני

148 "גסות רוח? בשום פנים ואופן לא!" | מח"ט 35

152 על אלימות וכבוד האדם | מפקד מרום

154 הזכות לצאת הביתה | מאו"ג אזח"ע

156 אלימות בין חיילים | מפקד פיקוד הדרום

158 לקראת הכרעה | מח"ט גולני

162 לו להשיב ניתן | רע"נית המפקדים בבה"ד 11

164 יום הזיכרון ליצחק רבין ז"ל | מפקד מרכז ההובלה

166 ממלכת (אי-) הוודאות | מג"ד תקשוב 376

168 רעות וכשרות | הרב הצבאי הראשי

פקודת יום ההשבעה לצה"ל

הרקע

טקסי ההשבעה לצה"ל נערכו בזמן ההפוגה הראשונה במלחמה, ב-29 ביוני 1948. פקודת היום הכילה את נוסח השבועה ואת דבריו של הרמטכ"ל לחיילים (טוראים) ולמפקדים.

צבא ההגנה לישראל הוקם כשבועיים לאחר ההכרזה על הקמת מדינת ישראל, תוך כדי קרבות מלחמת העצמאות. הממשלה הזמנית החליטה על הקמתו, וב-26 במאי 1948 חתם ראש הממשלה דוד בן-גוריון על "פקודת צבא-ההגנה לישראל, תש"ח-1948".

ניתוח הדף

בהתאם לפקודת ההקמה ולפקודת היום של בן-גוריון, רא"ל דורי מצביע על סיום תקופת המחטות והפיצול, ומכריז כי כעת יש גוף אחד שנועד להגן על המדינה:

04 ביום זה נחתמת פרשה מפוארת בדברי ימי ההגנה העברית – צבא המחטות של העם היהודי במאבקיו לשחרור ועצמאות מדינית, ונפתח פרק ראשון לדברי הימים לצבא-ההגנה לישראל.

לסיום, רא"ל דורי מציין כי הערכים שצריכים להוביל את צה"ל, את מפקדיו ואת חייליו הם טוהר הנשק, מסירות למדינה ודבקות במוסר הישראלי, והוא מדגיש זאת על ידי שימוש בדימוי המקראי של "עמוד האש" (שמות, י"ג, כ"א-כ"ב):

05 יהיו טוהר הנשק, הנאמנות והמסירות לענייני האומה, הדבקות הקנאית במוסר הישראלי – של ההגנה העברית, עמוד האש, ההולך לפני מחנות צבא-ההגנה לישראל.

הרמטכ"ל, רא"ל דורי פותח בהצגת השבועה למדינת ישראל כעומדת על כתפי הדורות הקודמים, ששאפו להקמתה והקריבו עצמם למענה.

01 במורא אחריות וברטט קדושה נעמוד ביום זה להשבע שבועת אמונים למדינת ישראל, אשר קמה ונתכוננה בימי חלדנו, על קדושת דמם של רבבות מבני עמנו ועל כסופיהם של דורות עתיקי ימים – צמאי חופש, גאולה ופדות.

הרמטכ"ל כואב את דמם של אלה שהקריבו את חייהם למען עצמאות המדינה טרם הקמתה ובמהלך המלחמה עד כה:

02 נזכור ברגע זה את אלה מתוכנו אשר לא חסכו את חייהם היקרים והצעירים למען הותיר לנו ולבנינו אחרינו, חיי חופש ועצמאות במולדת המשחוררת.

רא"ל דורי דורש מהנשבעים לקחת דוגמה מהקרבתם העצמית של הנופלים ומגבורתם בהמשך המאבק לביסוס המדינה שנועדה להיות מקלט לעם ישראל.

03 יהי דמם הטהור זכרון-עד לכלנו, שופע רוח הקרבה עצמית ומורשת גבורה מופלאה, ללכת בדרכיהם עד התבסס מדינתנו והיותה מבצר איתנים ומקלט מבטחים לעם ישראל במולדתו.

שבועה לצבא-הגנה לישראל

הנני (נשבע(ת) ומתחייב(ת) בהן צדקי לשמור אמונים למדינת ישראל, לחוקתה ולשלטונותיה המוסמכים, לקבל על עצמי ללא תנאי וללא סייג עול משמעתו של צבא-הגנה לישראל, לציית לכל הפקודות וההוראות הניתנות עליידי המפקדים המוסמכים ולהקדיש כל כחתי ואף להקריב את חיי להגנת המולדת ולחרות ישראל.

פקודת-יום

ליום ההשבעה של צבא-הגנה לישראל כ"א סיון תש"ח

טוראים ומפקדים:

במורא אחריות וכרמט קדושה נעמוד ביום זה להשבע שבועת אמונים למדינת ישראל, אשר קמה ונתכוננה בימי ה'דנו, על קדושת דמם של רבבות מבני עמנו ועל כסופיהם של דורות עתיקי ימים – צמאי הופש, גאולה ופדות. נזכור ברנע זה את אלה מתוכנו אשר לא חסכו את חייהם היקרים והצעירים למען הותיר לנו ולבנינו אחרינו, חיי הופש ועצמאות במולדת המשוחררת. יהי דמם המהור זכרון-עד לכלנו, שופע רוח הקרבה עצמית ומורשת גבורה מופלאה, ללכת בדרכיהם עד התכנס מדינתנו והיותה מכצר איתנים ומקלט מכטחים לעם ישראל במולדתו. עם שבועתנו הנאמנה למדינתנו, נכריז ביום זה קבל עם, עולם ומלואו – כי נשבענו לא להניח את נשקנו, לא לחסוך מעצמנו כל עמל ותלאה, לא להרתע מכל קרבן שידרש, עד אם ימוגר האויב הזדוני ויושכן שלום עדי עד לעמנו בארצו-מולדתו. ביום זה נחתמת פרשה מפוארת בדברי ימי ההגנה העברית – צבא המחתרת של העם היהודי במאבקיו לשחרור ועצמאות מדינית, ונפתח פרק ראשון לדברי הימים של צבא-הגנה לישראל. יהיו טוהר הנשק, הנאמנות והמסירות לעניני האומה, הדבקות הקנאית במסור הישראלי – של ההגנה העברית, עמוד האש, החולץ לפני מחנות צבא-הגנה לישראל.

תהילת נצח להגנה העברית:

יהי צבא-הגנה לישראל:

היה חזק!

יעקב דוסטרוכבסקי

ראש המטה הכללי

01

02

03

04

05

גדוד 22 – ערכים ומשמעת בלחימה

הרקע

בתחילת מלחמת העצמאות הופקדה חטיבת כרמלי על מרחב חיפה ועל מערב הגליל. בהקמת כללה החטיבה שלושה גדודים מבני חיפה והסביבה. גרעין גדוד 22 התבסס על אנשי חי"ש, רובם מהטכניון ("פלוגת הסטודנטים"), ועל מגויסים מהעיר חיפה. בפקודה היומית מג"ד 22 מתייחס לאירועים במבצע "בן-עמי" שנועד לכבוש את רצועת החוף המערבית. במבצע זה כבש הגדוד את בסה (בצת) ואת עכו (16-17 במאי 1948).

ניתוח הדף

מג"ד 22, רס"ן פלד, משבח את המפקדים ואת החיילים שהתנהגו למופת בקרבות ושהפגינו משמעת תחת מחסור במזון ובמים. מנגד הוא מוקיע את אלה ש"עטו על השלל, שברו את משמעת היחידות" ו"העטו חרפה על עצמם ועל יחידותיהם", ולכן מציין שהם יועמדו לדין וייענשו. המג"ד מדגיש באוזני חייליו כי התנהגותם היא שתקבע את גורל המלחמה, ולכן אחריותם וחובתם של מפקדיהם להטמיע בקרב פקודיהם משמעת קפדנית. הוא מבליט מסר זה באומרו: "שימו לנגד עיניכם את הפתגם 'חושך שבטו - שונא בנו'" (משלי י"ג, כ"ד).

כוחות כרמלי בדרך לראש הנקרה
צילום: אוניברסיטת חיפה – ספריית יונס וסוראיה נזריאן, אוסף: רוני קינגסברג

34

פ ק ו ד ו ת . י ו ם
ג ד ו ד 22 - כרמלי

פקודות ליום 21.5.48

71

א. תפקידים:

- 1. קצין תורני : אריה גפל
- 2. סמל תורני : ד"ר קליין
- 3. קשר תורני : כפי שנקבע ע"י מפקד פלמ"ס
- 4. נהג תורני : מרס גדליהו
- 5. פקיד תורני : נחום גרסטל
- 6. הובש תורני : כפי שנקבע ע"י הרופא הגדודי

ב. סמאעים:

אל כל אנשי גדוד 22.
לאחר פעולות הגדוד בכסה ועכו בראוני לצין לשבח
אח כל המפקדים והטוראים שהשתתפו בפעולות הנ"ל
תוך משמעת למופת ומסירות ללא גכשל. יצוינו
לשבת האנשים שהורו סבל ומחסור כמדון ומיס מלאו
כאמורה את תפקידם! כמו כן, ולאערי הרב, עלי
להוקיע את ההכחגות הפרועה של מספר אנשים, אשר :
בעוד הקרב נמשך-בקר עשו על השלל, שברו את משמעת
היחידות והעשו חרפה על עצמם וכל יחידותיהם.
הפושעים יעמדו למשפט ויענשו קשה.
טוראים - זכרו את המלחמה שלפנינו. ההכחגותכם
תקבע את גורלת.
מפקדים - זכרו את אחריותכם. שימו לב לנגד עיניכם
את הפתגם "חושך שכסו - שונה בנו".
איוני שבת: מ"פ זאב שיפר, על עבונם ללא לאות
להבטחת סרות הקשר בגדוד. על מלוי
הפקידו בהריצות ללא גול.
סמל אפסנאי חייס כוירזקי - על
מאמץ ועמל למען הספקת האוכל ללוחמים

ג. מנויים:

מאיר בן-אבי מהמנה בזאת כקצין מודיעין גדודי.

מג"ד

20.5.48

מז/מ

דגל על מג'דל – משמעת ומניעת ביזה

הרקע

הדפים הקרביים שפרסמה חטיבת גבעתי בשנות מלחמת העצמאות (1948-1949) נכתבו בידי אבא קובנר, איש מחתרת גטו וילנה, פרטיזן ומשורר, ששימש קצין התרבות של החטיבה. סגנונו ומסריו החדים עוררו רגשות ותגובות אצל קוראי הדפים. את הדף הקרבי הוציא מח"ט גבעתי, אבידן, בעקבות כיבוש מג'דל (אשקלון) במבצע "יואב" (15-22 באוקטובר 1948). הדף עוסק בהתנהגות הנדרשת מאנשי החטיבה בגמר הלחימה.

ניתוח הדף

מח"ט גבעתי פותח בכיבוש העיירה ומציג את מטרת המבצע ואת השגתה. המח"ט מעודד את רוח הלחימה ומדגיש את ההתנהגות הנדרשת מאנשי גבעתי. הוא פוקד עליהם להימנע מביזה ושוד. הדף, בסגנונו של קובנר, מוקיע את הבוזה ו"דינו כדין בוגד ולא יחד מקומו בין לוחמי גבעתי" ומוסיף: "אנשי גבעתי לא יכתימו את מסורתם הקרבית!"

סיור בכפר שועות
אוצר תמונות הפלמ"ח

רוח חטיבת גולני עד הניצחון

הפעילות בשגרה המבצעית מתאפיינת במעבר מרגיעה ללחימה באופן מיידי ובלתי צפוי. תוצאות ההתנגשות והלחימה תלויים במפקדים הזוטרים ובחיילים הנמצאים בנקודת המגע עם האויב. הדף נכתב בעקבות אירוע מבצעי בגבול רצועת עזה שבו לא פעלו סמל ושני לוחמים כמצופה. בעקבות התחקיר הדיח המח"ט את השלושה מתפקידי לחימה.

הרקע

מח"ט גולני פונה למפקדים ולחיילים בחטיבה ומדגיש את החובה לחתור למגע ולניצחון. הוא מסביר את הכישלון הערכי והמבצעי שבעקבותיו הודחו הלוחמים, ומנצל את האירוע לקבוע את המצופה מאנשי החטיבה – "אל תרפה – עד השגת השמדה ועמידה במשימה. בכל תנאי, בכל מצב – עד הניצחון!"

ניתוח הדף

כוחות גולני נערכים למבצע
ארכיון דובר צה"ל

-שמו-
"עד הניצחון"

חטיבת
לשכת
גולני
המפקד

דף מפקד - 'רוח גולני', עד הניצחון!

מפקדי ולוחמי החטיבה,

לאחרונה אירעו מספר אירועים מבצעיים שבהם נתקלנו חזיתית אל מול האויב. במרבית האירועים **כוחותינו חתרו**, ועשו כל שביכולתם על מנת ליצור מגע עם האויב ולהשמידו.

יחד עם זאת, בחלקם - הכוחות חתרו למגע אך **לא להשמדה**, ניצחון, נטרול והריגה. בין אם על ידי הסתערות ובין על ידי כל פעולה אחרת. באחד האירועים הגיע כוח לאזור ההתקלות בהרכב של סמל ושני לוחמים כאשר עם הגעתם הכוח ניתק מגע מהמרחב המאויס ללא כל ביצוע פעולה אקטיבית לניצחון באירוע.

הסמל ושני הלוחמים הודחו מלחימה לאור כשל ערכי של ניתוק מגע תחת אש – כך לא פועלים בחטיבת גולני .

לוחמי גולני,

המבחן העליון שלנו כלוחמים ומפקדים הוא **מבחן האש**, על פיו אנחנו נמדדים, ואליו אנחנו מכוונים ומתכוונים. **בגולני חותרים לניצחון**, הכרעה והשמדה.

משמרים מגע עם האויב תוך איתורו וריתוקו **עד להשמדתו**. זהו הסטנדרט והנורמה החטיבתית, לא סנטימטר פחות מכך. אל תוותר, אל תרפה - עד שהשגת השמדה **ועמידה במשימה**. **בכל תנאי, בכל מצב - עד הניצחון!**

באירועים האחרונים היו מפקדים שחתרו למגע והסתערו תוך עמידה במשימה לאור המטרה **כפי שמצופה מחיילי ולוחמי חטיבת גולני**. אלו שלא פעלו כך לא ראויים להיות לוחמים בחטיבה.

שי קלפר, אל"ם
מח"ט גולני

גסות רוח? בשום פנים ואופן לא!

ביוני 2001 החל אל"ם אביב כוכבי לכהן בתפקיד מפקד חטיבת הצנחנים. בכהונתו הקפיד לפרסם דפי מפקד, ובהם העביר מסרים ערכיים ומקצועיים.

אל"ם כוכבי שם את הדגש בתופעות לא ערכיות "וגסות רוח" שיש לעקור מן השורש. הוא ביקש להבחין בין מורל ורוח יחידה ובין גסות רוח ושימוש במילים ובביטויים פוגעניים. לפיכך באופן חד וברור הגדיר את הקווים האדומים:

① "שירים מתחת לחגורה" – אסורים!

סמלים (על שלטים, חולצות, רכבים וכו') שיש בהם אלמנטים מיניים – אסורים!

כינויים גסי רוח – אסורים!

המח"ט מצפה ממפקדיו שינחו את חייליהם להתנהג על מדים כמו שהם מתנהגים בבית ליד הוריהם, ומדגיש שהתנהגותם זו אינה נובעת מחשש לעונש אלא מרצון לכבדם. הוא מסיים בציווי: "טפחו את המורל, הגבירו את הלכידות... בזכות היותם בני אדם ולוחמים מקצועיים ותרבות".

חוליית פיקוד קדמית בתרגיל
ארכיון דבר צה"ל

הרקע

ניתוח הדף

דף מפקד מס' 4

עוצבת
חטיבה
35
יו"ת שרי תשס"ב
11 באוקטובר 2001

הנדון: מדי צבא וגשות רוח

בשנים האחרונות הלכה והעצימה בחטיבה תופעה מביכה במיוחד: שימוש באלמנטים מיניים, באופן ויזואלי או מילולי, על שלטי פלגות, על חולצות, בשירים ובכינויים של חיילים. דוגמאות לכך ניתן למצוא בסמלי פלוגות המשלבים לדוגמא, בחורות שאומנם הצמיחו כנפיים, אך השילו את בגדיהן... או שירים גסי רוח, שנראה שלא מצליחים לעשות שימוש, אלא באוצר מילים שבדיכ שמור רק לשופטי כדורגל ומאמנים פרובלמטיים... וכ"ז בשילוב אלמנטים מן השפה הערבית!

חברים, לא זו דרכנו!!!

מוראלו כן

לכידותו כן

סמלים כן

גשות רוח! בשום פנים ואופן לא!

עידוד סמלים ושירים מסוג זה הוא בבחינת יצירת מוראל והתלהבות על בסיס המכנת המשותף הנמוך והרדוד ביותר, מכנה משותף שיתפורר ברגע האמת. האווירה שיוצרים שירים וסמלים מסוג זה, היא אווירה מתלהמת, אווירה של גשות ותוקפנות, אווירה של אלימות (לא פלא שמכאן קצרה הדרך לתקיפת חיילת ב-ג. בית-ליד תוך כדי קריאות מיניות אלימות...).

עיון קצר ברשימת הנהלים הקיימים בצבא בכלל ובחטיבה בפרט, מגלה שהנהלים מכוונים באופן עקיף וישיך לריסון תחיל והיחידה, מפני אלימות ותוקפנות: הופעה אחידה, מסדרים, הצדעות, דיוק בלוחות זמנים, הוראות מתיחה באש... שלא להזכיר את דיני לחימה:

לכל אלו תכלית מקצועית ותכלית נורמטיבית. התכלית המקצועית ברורה וידועה, התכלית הנורמטיבית מוכרת מפות.

הערך הנורמטיבי המגולם בנהלים, שרק את חלקם הזכרתי, מעביר שני מסרים ברורים. האחד יש חוקים, יש כללים יש משמעת, אשר בלעדיהם איננו יותר מאשר עדר וכנופיה. תכלית מעשינו בשילוב עם חוקים ונורמות התנהגות המקובלות בחברה, הם שהופכים אותנו לארגון לנייטימי, הנשלח מטעם העם לבצע את משימותיו.

המסר האחר נועד ליצירת ריסון! ביחידה צבאית, שממילא עושה שימוש לנייטימי בכח ובנשק, יש מוטנציאל רב לאיבוד הרסן, וממילא קיימים פיתויים רבים הקורצים לפרט ולקבוצה לאבד את

צלמם, ולאבד את שיקול דעתם. יחידה צבאית תוכל לשרוד לאורך זמן רב, רק אם יונחו על מפתניה ועל פרצות אפשריות חישוקים מרסנים. חישוקים אלו חייבים להיות על בסיס מקצועי מבצעי אחד גיסא, ומאידך גיסא יש לקבוע חוקים מורמלים להתנהגות החברתית.

מכיוון שבן אדם הוא בן אדם... הוא בן אדם, מכיוון שיש לו לחייל יצרים, תסכולים, הרגשות ולחצים... ומכיוון שממילא אנו מציבים את החייל בסיטואציה קשה באופן אישי וקבוצתי (הגיוס, השימוש בכוח והעשייה הצבאית), אין לנו דרך אלא לחזור ולהסביר לחיילים מהי הנורמה המצופה, להפגין דוגמא אישית, ובה בעת לקבוע חוקים וכללים מקצועיים ונורמטיביים, המגדירים בבהירות מוחלטת מהי התנהגות מקצועית חברתית ונורמטיבית ראויה, ומהי התנהגות מגונה:

כך עלינו לעשות: להגדיר בבהירות ובקול רם מה ראוי ומה פסול!! הגדרות אלו יעשו בצורה ישירה ע"י נוהלי פל' יחידה כתגובה נמרצת לאירועים חיוביים או שליליים, ובראש ובראשונה ע"י דוגמא אישית!!

- "שירים מתחת לחגורה"- אסורים:
- סמלים (על שלטים, חולצות, רכבים וכו') שיש בהם אלמנטים מיניים- אסורים!
- כינויים גסי רוח- אסורים!

הרחור נוסף...

מה קורה שם לחייל, האדם, ברגע שהוא לובש מדים??!

מה הופך אותו, את אותו אדם מנומס ואיש תרבות, למחות באופן ממוצע, למשהו אחר? מה הופך את אותו אדם שבמהלך השישי-שבת האחרונים, כשהיה בביתו, התנהג בחיק משפחתו או ליד חברתו באופן אחד, ובטיולית של הפל', 8 שעות מאוחר יותר, להתנהג באופן שונה?

תחושת העדר?

המרקן?

ואולי הלגיטימציה והעלמת העין שמפקדים ממגינים?

אולי חוסר רספקט של חיילים כלפי מפקדים מסוימים?

ואולי חוסר הדוגמא האישית?

לתדהמת, מצאתי שבמקרים מסוימים מפקדים וקצינים משתתפים בשירה צעקנית ובהתנהגות וולגרית. ולעניין הרספקט, החייל הצעקן והאלים מתנהג בבית באופן שונה, הוא מתנהג כך ולא בגלל שהוא חושש "לחטוף" שבת! הוא מתנהג כך כי הוא מכבד את הוריו! כי יש לו רספקט כלפיהם!

01

02

זהו אגב הביטוי הנכון של "דיסטנס". לא ריחוק, לא ניכור... אלא רספקט. החייל יכול לדבר עם הוריו באופן חופשי ופתוח, ובכ"ז יש מילים והתנהגויות שמפאת כבוד ההורים לא יופגנו כלפיהם או לידם.

חיילים המרשים לעצמם להתנהג כך ליד מפקדיהם, אינם מכבדים את מפקדיהם:

כך או כך, התנהגות מסוג זה, על כל ביטוייה, הוויזואלים והמילוליים פסולה ואינה ראויה! אנו הצנחנים לא נקבל קיומה של התנהגות כזו, ונגיב בחומרה כל אימת שהיא תרים את ראשה!!!

טפחו את המוראל, הגבירו את לכידות המחלקה והפלוגה, והפכו את החיילים גאים...

גאים...

בזכות הישגיהם המקצועיים,

בזכות פעולה מבצעית איכותית,

בזכות רמת החיילות בפל',

בזכות האופן שבו מאורגן הציד בפל',

בזכות יחסם זה כלפי זה,

בזכות האופן שבו הם מתנהגים במחסום כלפי הפלשתינים,

בזכות היותם חיילים מקצועיים בעלי אמות מידה!

בזכות היותם בני אדם ולוחמים מקצועיים ותרבות

שנה טובה,

אביב כוכבי, אל"מ

מח"ט 35

על אלימות ועל כבוד האדם

הרקע

בנאומו האחרון אמר ראש הממשלה יצחק רבין: "אלימות היא כרסום יסוד הדמוקרטיה הישראלית. יש לגנות אותה, להוקיע אותה, לבודד אותה. זו לא דרכה של מדינת ישראל". לא רק אלימות פוליטית פוגעת בחברה הישראלית אלא גם אלימות בין חברים, עמיתים, מפקדים ופקודים. אלימות בתוך יחידה צבאית פוגעת באמון בין אלה אשר אמורים לפעול יחדיו ולהילחם שכם אל שכם.

ניתוח הדף

בעקבות אירוע של אלימות פיזית ומילולית בין מפקדים ביחידה אל"ם לרר כותב לפקודיו על האחריות האישית של כל אחד מאנשיו להימנע מאלימות ולמנוע אותה בעת התרחשותה. לאחר הקביעות הנחרצות ולאחר הגדרת הגבולות בהקשר של האלימות בכלל ובתוך היחידה בפרט, הוא מסיים בפנייה אישית, ובה מציין את אמונו באנשיו:

① יש לי אמונה גדולה בכם – המפקדים, שתובילו את אנשיכם ותחנכו אותם קודם כל להיות בני אדם ובהמשך לוחמים וחיילים מצוינים.

חיילים באימון כושר קרבי
ארכיון דובר צה"ל

מ	ר	ס
מפקדת הטסה ומיוחדים		
לשכת	מרום	
31	בדצמבר	2020

-בלמ"ס-

מפקדת הטסה ומיוחדים - פתרונות מבצעיים

דף מפקד מרום על אלימות וכבוד האדם

בשבוע שעבר חווינו אירוע של אלימות פיזית ומילולית בין מפקדים.

אנו כמפקדים **אחראים** לתרבות, אווירה וערכים של כבוד האדם, ערכות הדדית ומשמעת עצמית. באירוע זה **נכשלנו**. אלימות מכל סוג שהיא הינה ביטוי לתת תרבות ונורמה פסולה בתכלית. זהו קו אדום!

המציאות בה אנו מצויים הינה מורכבת ולעיתים רבות רוויה במתחים. ויכוח הינו אפשרי ובריא כל עוד הוא מתנהל בצורה ראויה ומתורבתת.

אלימות לשלל סוגיה, פיזית או מילולית היא **אסורה**! תחום זה הוא שחור או לבן, ללא שום גוון ביניהם ועלינו לפעול באופן חד וברור להוקיעה.

אני מצפה מכל חייל, מפקד ובוודאי ממפקדים בכירים, לנקוט עמדה **ברורה**, **להתערב** באופן מידי, **למנוע ולעצור** כל אירוע של אלימות.

מקרה זה מסמן שעלינו להמשיך ולהתאמץ **יותר**, להכשיר **ולחנך** את אנשינו לפעול לאור **ערכי צה"ל**.

יש לי אמונה גדולה בכם - המפקדים, שתובילו את אנשיכם ותחנכו אותם להיות קודם כל בני אדם ובהמשך חיילים ולוחמים מצוינים.

אבירן לרר, אל"מ
מפקד מרום

01

הזכות לצאת הביתה

האוגדה המופקדת על מרחב רצועת עזה ועל הגנת היישובים הסמוכים אליה, היא מהיחידות העסוקות בצה"ל. השירות בה וביחידות הפועלות תחתיה דורש מסירות, השקעה אישית ושעות עבודה רבות. בנסיבות כאלה "קל" למשרתים בה לשכוח את חייהם הפרטיים ואת בני משפחותיהם. מפקד האוגדה, תא"ל אליעזר טולדנו, פרסם כמה דפי מפקד העוסקים בעניינים מבצעיים, אך גם בשגרת קיום האוגדה וניהולה.

הרקע

מאו"ג 146 קורא למפקדים "לשמור על הבית הפרטי" ולהיות מחויבים לבת הזוג או לבן הזוג ולמשפחתם כחלק מהשלם שלהם. תא"ל טולדנו משתף את פקודיו בדבריה של רעייתו - "בא כשאתה יכול, לך כשאתה צריך". על ידי מתן דוגמה אישית זו ועל ידי אמון בפקודיו הוא מעביר להם את מסרו - לשמור על איזון בחיים. הודות לכך יוכלו לפעול לאורך זמן בתנאי הבט"ש הקשים של האוגדה.

ניתוח הדף

אני סומך עליכם שתדעו
מתי אתם יכולים לצאת
ומתי אתם צריכים לשוב...

חיילים בפעילות בגבול עזה
ארכיון דובר צה"ל

בלוח"ט

דף חפיקד | מס' 4

מפרקים

יש לנו חנוכה מצונית להסן על הביט
 באומי בעיניו עם רחוק צע
 אין מליץ ליקרוב העצומה של משפחות כים
 ואלכס. במו כל עם ישיבא אין מליץ אונס.
 בבדי לשמו על הביט האומי, צדיק לשמו
 על הביט הפיסי.
 נצית לימדה אונס מקריון מאב
 "ביט בשלש יבול, לך בשלש צדיק"
 מפרק וקצין מטה במיגב אינך צדיק מצוי
 פתח לבאמיו".
 אין מפרק לשלש בשמוך תציל לביט
 בזמן האכסר לכך לאילן להסן.
 לקבל כביס ולשבת לאומי ערב
 משפחות.
 אין סומך אילכס לגעו
 אין אדם יבול לציל
 ואת אדם צדיק לשב.
 ללא אכסר לקיוול לכך בשל כים!
 בשל אונס הצבא אין יוצר
 להיז - בן חיים
 אבא
 ומפרק
 על קל אגד מליה לילי היט מליה!
 ולי. מליה
 מקד האני

אלימות בין חיילים

הדף נכתב בעקבות אירוע אלימות בין שתי פלוגות הכשרה בבא"ח חטיבת גבעתי שבו נפצעו חיילים, ולאחר שהמח"ט הציג את התחקיר למפקד הפיקוד. התברר כי התגרה הייתה בין חיילים מאחד מגדודי גבעתי ובין חיילי היחס"ר הבדואי.

הרקע

הדף מיועד למפקדים בפיקוד הדרום שאלוף הלוי רואה בהם כמי שאחראים לכלל החיילים ולכישלון במניעת התגרה. לדבריו, אירוע חמור זה נבע מכישלון המפקדים בחינוך החיילים ומאופן התערבותם בו. על רקע אלימות זו הוא מדגיש את היחסים בין היהודים לבדואים המגינים על המדינה יחדיו, ולכן מסיים במסר שבו דורש לחזק את ערכי הרעות, האחוה, ההיכרות והקשר עם בני העדה הבדואית.

ניתוח הדף

אחוות לוחמים
ארכיון דובר צה"ל

הדרום המפקד 00235 01210-01-6871 תשפ"א 2020	פיקוד לשכת ת"ת שיטת כ 18	בלמ"ס	
---	---	--------------	---

דף מפקד: על אלימות ואחווה בתוכנו

מפקדים,

בשבוע שעבר חוונו אירוע של אלימות בבא"ח "גבעתי", שהביא לפציעת חיילים כתוצאה מתגרה אלימה.

אנו מחנכים בשירות הצבאי לדבקות במשימה, מלמדים קרב מגע ומתאמנים בשימוש בנשק. כל אלה נועדו לשימוש מול אויב. **תגרה בתוכנו היא כישלון.**

מפקדים נדרשים להוביל את חייליהם ללחימה מול סכונים גדולים. בשגרה, תפקידנו לאמן ולהכין את חיילנו, לשמור עליהם מתאונות דרכים, משימוש בסמים, ממגפת הקורונה – **אנחנו אחראים לחיי חיילינו. המשפט הזה אמור לדרוך אותנו באופן תמידי.**

מתח בין אנשים, בין חיילים, אלימות מילולית ולעיתים אף אלימות פיזית, כל אלה, למרבה הצער, הן תופעות הקיימות במקומותינו. אחד המושגים החשובים ביותר בעולם הפיקוד הוא נקודת ההתערבות. כשמפקד רואה תחילתה של מתיחות, אלימות מילולית ואיומים, הוא חייב להתערב בטרם יהפכו האיומים למעשים. זהו מימוש אחריותנו לחיי חיילנו.

לא הצלחנו במקרה הזה. כשלנו במעגל האבטחה הראשון: בחינוך חיילים שאין להגיע לאלימות בשל ויכוח על התור לחדר האוכל, או בשל כל סיבה אחרת. זהו קו אדום!

כשלנו גם במעגל האבטחה השני – המפקדים. אנו מצפים להתערבות נחושה ומיידית של המפקדים, על מנת למנוע מקרים מסוג זה. התחקיר הראשוני הוצג, התמונה ברורה ואנו נטפל משמעתית בכל מי שנקט באלימות, כמו גם במפקדים שלא מימשו את תפקידם למנוע אירוע מסוג זה.

יש באירוע הזה היבט נוסף ומטריד מאוד. אנו רואים כל אזרח בישראל וכל חייל בצה"ל כשווה למשרתים עימו, אך לא ניתן להתעלם מכך שהאירוע פרץ בין חיילים בדואים לבין חיילים יהודים. אלה ואלה גדלו במקומות שונים והמפגש ביניהם נועד לחזק ולא לייצר קווי מתח בתוכנו. לא נוכל לקבל כמסקנה שאיננו יודעים לשרת ביחד. אנו מגנים על הדרום כתף לכתף עם חיילי יחסי"ר 585, יחידה מצוינת המבצעת פעילות מבצעית איכותית ומסורה מאין כמוה; אנו ניגשים לכל אירוע בגבולותינו כשבראש הכוח צועדים גששים, שרובם בני העדה הבדואית וכך נמשיך גם בעתיד. חטיבת "גבעתי", אשר חרטת על דגלה את ערכי הרעות, המקצועיות וההננה על יישובי הדרום, תמשיך להכשיר את בני העדה הבדואית כדי שששתה בעשרים השנה האחרונות, מתוך שליחות ואחווה.

נצא מהאירוע הזה חזקים יותר בהבנה, שאלומות אינה הסתרון; מפקדים נדרשים להתערב בזמן, בכל מצב בו המציאות מתמתחת בכיוון בעייתי – כך במבצע וכך בשגרה על כל גווניה. נצא מהאירוע הזה בידיעה ברורה שעלינו להתאמץ הרבה יותר על-מנת לחזק את ההכרות והקשר עם בני העדה הבדואית המשרתים עמנו שירות מסור ואיכותי, עליו הם ראויים להערכה רבה. נפעל על מנת שכל חיילי פיקוד הדרום ינהנו על-פי ערכי צה"ל, ללא יוצאים מן הכלל.

הרצי הלוי, אלוף
 מפקד פיקוד הדרום

לקראת הכרעה

הרקע

פרשת אלאור אזריה החלה ב־24 במרץ 2016, לאחר ששני מחבלים הגיעו לעמדת צה"ל בתל רומיידה ודקרו את אחד החיילים. השניים נורו בידי החייל ומפקדו. אחד מהם נהרג מהירי, והאחר נפצע קשה. כעבור כמה דקות ירה אלאור אזריה במחבל הפצוע. האירוע צולם במצלמה בידי תושב חברון ופורסם באתרי החדשות. אזריה הועמד לדין בראשית 2017 והורשע בהריגה ובהתנהגות שאינה הולמת. מעשהו, העמדתו לדין והרשעתו, כמו גם תגובות צה"ל והמערכת הפוליטית, עוררו ויכוח ציבורי נוקב בישראל.

ניתוח הדף

מח"ט גולני, אל"ם בינדר, רואה מחויבות לעסוק בפרשה זו שכן מדובר "בפרשה משמעותית מאוד עבור צה"ל כצבא העם והחברה הישראלית". לפיכך הנושאים הכרוכים בה מחייבים דיון ושיח בין מפקדים לפקודים. אל"ם בינדר מפרט לפקודיו את הסוגיות העולות מהאירוע, ובהן כבוד האדם, טוהר הנשק ומקצועיות. הוא מסביר את ההבדל ואת הקשר בין התהליך הפלילי לתהליך המבצעי, ומדגיש שנדרש לגבות את הלוחם בצה"ל כל עוד המעשה בתחום שיקול הדעת המבצעי עומד ברוח צה"ל ובמסגרת הפקודות. המח"ט מדגיש לחיילים כי אסור להם להיות מעורבים במחאה ברשתות החברתיות.

תדריך מפקד לפני פעילות מבצעית
ארכיון דובר צה"ל

גולני מפקד	חטיבת ל ש כ ת	שמו-	
	ט א פ		
הנדון: דף מפקד לקראת הכרעת הדין בעניינו של אלאור אזריה			
- מדובר בפרשה משמעותית מאוד עבור צה"ל כצבא העם והחברה הישראלית. הנושאים שעולים במסגרת התחקיר והמשפט דורשים התייחסות מפקדים ושיח מתמשך בין מפקדים לפקודים. - באירוע הנ"ל באים לידי ביטוי חריגה מהפקודות מערכי צה"ל ומהמקצוע הצבאי. - אי ביטוי ערכי "רוח צה"ל" באירוע חירי:			
א. ערך היסוד-כבוד האדם: הערך שמוטל מגבלות מוסריות על פעילויות הצבא ומשקף ערכים נוספים הקשורים לכבוד האדם כגון טוהר הנשק. ב. טוהר הנשק: החייל ישתמש בנשקו ובכוחו לשם הכרעת האויב במידת הנדרשת לכך. ג. מקצועיות: החייל יישאף להכיר ולחבין את עולם הידע של תפקידו הצבאי ואת המשימות שעליו לבצע. ד. המימד המקצועי שלנו נשען על המימד הערכי, הוא המבדיל אותנו מצבאות וארגונים אחרים (הפעלת אלימות מרוסנת ומבוקרת). ה. ברמה המקצועית מצופה מלוחם שנקלע לסיטואציה מעין זו להפעיל שיקול דעת מבצעי טרם ביצוע מעשה ולפעול במקצועיות (חיבור לזירה, מימוש חופ"א וכו') ובמידה והסיטואציה מובנת ועדיין פועל החייל כפי שפעל הרי שמדובר בכשל ערכי חמור. ו. אחריות מפקדים בשליטה ובניהול הזירה- יש לקחים לשיפור בסוגיה הזו כפי שלמדנו בתחקיר המבצעי. ז. יחד עם זאת, תאחריות לשמירה על הפקודות והנהלים מוטלת על כולנו.			
על התהליך הפלילי וההליך המבצעי:			
- חאירוע מתנהל ב2 צירים נפרדים: ציר פיקודי וציר משפטי. - מערכת המשפט הצבאית הינה גוף עצמאי, מקצועי וחסר פניות. בתי המשפט הצבאיים אינם כפופים לדרג פיקודי כזה או אחר. - התחקיר המבצעי קבע שהירי לא עלה בקנה אחד עם פקודות צה"ל והוא נערך ע"י מפקדים ואושר ע"י הרמטכ"ל.			

-שמור-

חטיבת
ל ש כ ת

גולני
מפקד
01
01
01

- **בנושא הניבוי:**
- לוחם בצה"ל הוא אדם בוגר הנושא באחריות למעשים שהוא מבצע.
- אין מקום לאמירות שמקבילות את האירוע לחייל שנשלח לקרב ולא שב ממנו (החשוואה לאורן שאול ז"ל אינה מוסיפת כבוד).
- **הפעלת שיקול דעת מקצועי בהלימה להוסיף** א תוכה לניבוי (היו מקרים דומים בעבר בחטיבת גולני שזכו לניבוי מלא).
- חטיבת גולני (כשאר הצבא) דואגת ומגבה את אנשיה (זה כבר הצלחנו לשנות, בשיח מפקדים, המלצה של הפרקליטות הצבאית להעמיד לדין חייל שירה בשונג בחברו במהלך תרגיל 51) **כל עוד המעשה בתחום שיקול הדעת המבצעי, עומד ברוח צה"ל ובמסגרת הפקודות הצה"ליות.**
- מעורבות חיילים בכל מחאה ברשת החברתית **אסורה** - בחטיבה מדברים על הנושאים שמטרידים מפקדים! יש לעודד שיח עם מפקדים וחיילים במחלקה.
- צה"ל הוא צבא ערכי ומוסרי ואני גאה להיות חלק ממנו!
- כמובן שניתן לחוסיף דגשים ותובנות שלכם כמפקדים.

בברכה,

שלומי בינדר, אלי"מ
מפקד חטיבת גולני

חיילים צה"ל באימונים ובפעילות
ארכיון דובר צה"ל

לו להשיב ניתן

הרקע

"משחקים" בנשק הם תופעה שכיחה, וראשיתה כנראה עם יצירת כלי הנשק הראשון. חוסר אחריות אישית והשימוש הבלתי נאות בנשק חם גבו מחיר כבד של חיי אדם גם בצה"ל. בעידן הרשתות החברתיות הצורך להתבלט מצרף את המשחק בכלי הנשק שנושאים החיילים לשורה של התנהגויות מסכנות חיים הממלאות תשוקה ל"תהילה".

ניתוח הדף

סא"ל משאלי מבקרת את תופעת המשחק בנשק ביחידתה. היא פותחת בדוגמה של חייל שנורה בשוגג כדי להמחיש את התוצאות האפשריות. היא כורכת את המשחק בנשק עם "האחריות לוודא כי התנהגותנו ברשתות החברתיות" היא בהתאם לרוח צה"ל, ובפרט לערך חיי אדם, ודורשת "לנקוט עמדה, להשפיע ולהוות דוגמה אישית".

אימון בנשק
ארכיון דובר צה"ל

חינוך - בה"ד 11

הנדון: דף מפקד - "לו להשיב ניתן, את מחוגי הזמן"

"סמל ראשון יונתן גרנות, בן 22 מקיבוץ עינת הסמוך לראש העין, לוחם בגדוד "בזלת" של הנח"ל שנורה בשוגג על ידי חייל אחר במחנה תבץ בבקעת הירדן- נפטר מפצעיו בבית החולים הדסה עין כרם בירושלים, דובר צה"ל מסר ביום שישי בבוקר הודעה על מותו."

מפקדים וחיילים יקרים,

בשבוע האחרון נתקלנו ביחידתנו במקרה חמור של משחק בנשק אשר הועלה לרשתות החברתיות. כמפקדים בצבא ניתנה לנו הזכות וכמובן האחריות להגן על מדינתנו, עלינו לדעת להשתמש באחריות זו בצורה הנכונה.

רבים מהמקרים בהם נפגעים חיילי צה"ל אינם מתרחשים בשדה הקרב או אל מול אויב. הם מתרחשים "בחדר האחורית" שלנו כתוצאה מהתנהגות לא אחראית: נהיגה שאינה זהירה, שתייה מופרזת של אלכוהול, צריכת סמים ומשחקים בנשק.

לעיתים משחקים אלו מתרחשים בהיסח דעת ולעיתים בכוונה תחילה. אך כולם מתבצעים מתוך קלות ראש ומבלי לחשוב על תוצאות והשלכות המעשה.

לעיתים המקרים נגמרים בפגיעות קלות ולעיתים בפגיעות חמורות עד כדי אובדן חיי אדם. כאשר כל פגיעה כזו הינה מיותרת והיה ניתן להמנע ממנה.

צה"ל, כארגון ששם לנגד עיניו את השמירה על חיי אדם וטוהר הנשק כערכים עליונים, נלחם בתופעת השימוש הבלתי חוקי בנשק והמשחקים בנשק, שהיא תופעה קשה, אסורה, המנוגדת לפקודות הצבא, ונוגדת את ערכי צה"ל ואת הוראות הבטיחות.

בעידן של טכנולוגיות משתנות, נוספה לנו אחריות חדשה- האחריות לוודא כי התנהגותנו ברשתות החברתיות הינה בהלימה מוחלטת לערכי רוח צה"ל, ובמקרים כאלו לערך חיי האדם בפרט.

חייל שתמונתו לבוש במדי צה"ל מתנוססת ברשת הינו מייצגו של צה"ל כולו ויחידתו בפרט, יש לזכור כי מה שאסור לנו כלובשי מדים ברחוב אסור עלינו כלובשי מדים גם ברשת.

היזמה והאחריות מחייבות אותנו לנקוט עמדה, להשפיע ולהוות דוגמה אישית, בכל פלטפורמה קיימת ובהלימה לערכי רוח צה"ל.

"החייל יפעל באופן מושכל ובטיחותי בכל פעולותיו, מתוך הכרה בחשיבותם העליונה של חיי אדם. בעת לחימה

יסכן את עצמו ואת רעיו במידה הנדרשת לביצוע המשימה." (מתוך רוח צה"ל)

סא"ל, דנה משאלי

ראש ענף מפקדים בה"ד 11

יום הזיכרון ליצחק רבין ז"ל

הרקע

יום הזיכרון ליצחק רבין ז"ל הוא יום זיכרון לאומי שקבעה הכנסת, והוא חל ב"ב במרחשוון, יום הירצחו של ראש ממשלת ישראל יצחק רבין לפי הלוח העברי. ביום זה נערכים טקסי זיכרון, ופקודת יום של הרמטכ"ל מוקראת במסדרים יחידתיים. מפקדים נוהגים להוסיף פקודות יום ודפי מפקד מטעמים לציון הרצח.

ניתוח הדף

מפקד מרכז ההובלה, אל"ם עזר, מציין שתולדות חייו של רבין שזורות בתולדות המדינה, ולפיכך חשוב לזכור את מורשתו ולשמרה. הדף יצא לאור לציון 25 שנים להירצחו, ומפקד מרכז ההובלה מדגיש שאף שרבים מהחיילים לא נולדו כאשר אירע הרצח, יש ללמוד את לקחי התקופה ואת הערכים שיש להנחיל בעקבות הרצח. לבסוף הוא מחבר את המסר עם היחידה, וקורא למפקדים: "טפחו ביחידתכם שיח בין המשרתים, הובילו השיח, הדגישו וחזקו את הסובלנות והלכידות ביחידתכם. זהו סוד עוצמתו של מרכז ההובלה!"

הרמטכ"ל, רא"ל יצחק רבין, נואם בטקס קבלת תואר ד"ר לשם כבוד בהר הצופים, 28 ביוני 1967
אוסף התמונות הלאומי, צילום: אילן ברונו

מרכז הובלה 6900 – לשכת המפקד

- שמואל -

מרכז לשכת בקרה	ההובלה	6900 הספקד ומעקב
29	באוקטובר	2020

רשימת חפצים

הגדון : דף מפקד בנושא יום רבי

היום אנחנו מציינים 25 שנה להירצחו של ראש הממשלה יצחק רבין. אירוע קשה בתולדות המדינה והחברה הישראלית אשר מע ברקמת החיים המשותפים במדינה ונתפס כמורשת דרכים. סיפור חייו של ראש הממשלה יצחק רבין ז"ל שזור בסיפור תקומתה של מדינת ישראל עם גיוסו לשורות הפלמ"ח, כפלמ"ח ביטא באורח חיי נכונות תמימה ואמינות שהייתה לו ולחבריו להקריב את עצמם למען העם". כך תיאר רבין את תחושותיו בהיותו חייל ומפקד בפלמ"ח. סיפורו של רבין שזור במורשת הקרב של צה"ל ובמלחמות העקובות מדם למען יצורנו שבתונוה של מדינת ישראל ואף כונה "רמטכ"ל הניצחון במלחמת ששת הימים.

רבין היה איש משפחה, בעל אדם טוב, מפקד ורמטכ"ל מדינאי. שר ביטחון ובתפקידו האחרון ראש הממשלה. זמרתו, מעלתו ותורמתו משמשים ללוחות אותנו עד היום ומתחילים את היסודות לחזקו של צה"ל עד היום.

מפקדים וחיילים,

חלקכם היו ילדים בלי מוצאי השבת של נובמבר '95 ויש שטלדו לאחר האירוע הקשה, אולם עלינו ללמוד ולהכיר את אירועי התקופה, להפיק לקחים ולשם בקרבת שירים של סבלנות וסובלנות כלפי האחר, להקשיב לדעות אחרות, לנהל משלוחות בצורה הרצויה את האחר באופן של אחד מאתנו היא רוצה שיאמרו אותו.

בביל הרצח נשא רבין את הנאום האחרון שלו ואלו היו מדבריו הבולטים: "האלימות היא כרסום יסוד הדמוקרטיה הישראלית. יש לנו את האחר, להקיע אותו, לבודד אותו. זו לא דרכה של מדינת ישראל". לאחר הרצח הן אלו שהפכו למסמך המדויק של הרצח הנתעב.

ראו שהמילים הללו ידהדו בקרבנו בכל עת, הן כאזרחים במדינה והן כחיילים ומפקדים. החברה הישראלית הנה יחידה מנוגת במכלל בתוכה דעות תפיסיות שונות ומתוכה מגיעים הבנים והבנות המתיישבים לבוא ההגנה לישראל. מועל אצל מפקד, צה"ל על יחידותיו השונות ומרכז הובל בפרט השונים מקום משמך מרכזי למנועו הקיים בחברה הישראלית. לחייל ומפקד צה"ל מכנה משותף, "שמירה על ביטחון המדינה והגנה על אזרחיה ותושביה", לשם מימוש מטרתו או אנו משרתים כתף אל כתף על אף השונות הקיימת בתפיסתנו ובאורח חינו האישיים. עליו למצוא את המאחד שיהיה זה להעמידו ככל שניתן.

בעת האחרונה מדינת ישראל שרויה במציאות מורכבת, התמודדות עם גיף הקורונה, מציאות כלכלית מורכבת לאחרי המדינה, מחלוקות ומאבקים שונים. לצד ההתמודדות של התקופה נכון שזכור את עוצמתה של התחרה האשראלי, העוהה הדידת בתקופה זו, התגייסות צה"ל למאבק בגיף הקורונה, לסיוע לבני העיה השלישי ועוד.

גם בתקופה זו צה"ל נדרש להמשיך להיות צבא עם ממשלתי - צבא העם, המועל למען העם. צה"ל נמצא מעל למחלוקות, ומפקדיו וחיליו וקוטיס ענהה מליטית, צה"ל משדר סובלנות לאחר, בטטס שותמת אמת ומאפשר לכל חיל וחילית להחיות כוהותם האישית עזר שמירה על ממשלתי!

מפקדים, ביום חשוב זה אני מצפה שתקיימו שיח עם מקדיכם על מנהיגותו ותומכתו של ראש הממשלה, שר הביטחון והרמטכ"ל יצחק רבין ז"ל. זכור, יעם שלא יודע את עברו ההווה שלו דל ותנידו לוט בערפל? ניטול אלון).
הדגישה את המצומצם מאתח כחייל ומפקדי צה"ל לנהוג בכבוד כלפי כל אדם ואדם ללא קשר למוצא, דת, לאום, מין, מעמד ותפקיד.

טפחו ביחידתכם שית בין המשרתים, הובילו השיח, הדגישו וחזקו את הסובלנות והלכידות ביחידתכם. זהו סוד עוצמתו של מרכז ההובלה!

בברכה,

עזר אלי אליים
חובלה טרכו טפקד

מרכז ההובלה - עוצמה בתנועה

ממלכת (אי-)הוודאות

הרקע

באמצע פברואר 2020 החל נגיף הקורונה להתפשט במהירות בכל רחבי העולם. עד מהרה הוכרז על מגפה עולמית (פנדמיה), מצב חירום הנובע מהתפשטות הנגיף. העולם בכללותו עמד בפני תופעה כמעט חסרת תקדים בעשורים האחרונים, מערכות החיים שותקו, ובמדינות רבות בעולם, בהן ישראל, הוכרז על סגר של האוכלוסייה. גם ביחידות צה"ל הייתה אי-ודאות לפעולות שימנעו את התפשטותה.

ניתוח הדף

מג"ד תקשוב 376, סא"ל דגני, מסביר שיש להיות מוכנים למלחמה ולהתכונן לפעולות בביטחון שוטף ובמערכה בין-המערכות. מגפת הקורונה הוסיפה אי-ודאות על המורכבות שבחיי היחידה. הוא מנחה את מפקדי המשנה להפחית את אי-הוודאות ואת הלחץ בקרב החיילים בדרכים שונות, בהן שיחות והקשבה למצוקותיהם וכן פעילות קבוצתית בזמנם הפנוי.

חיילות צה"ל בפעולות סיוע לאזרחים במהלך מגפת הקורונה
ארכיון דובר צה"ל

-בלמי"ס-

גדוד	תקשוב	ארצי	376
ל	ש	כ	ה
16	מרץ		2020

הנדון: דף מפקד מס' 6 – גדוד 376 – ממלכת (אי) הוודאות.

'מחר מלחמה', 'הערב הסלמה', בט"ש ומב"ם מ-10' ל 100'.
כל אלו מילים שגורות אותם אנו יודעים לדקלם ואל מולם אנו יודעים להיערך הכי טוב שניתן.
לכל אלו הצטרף לא מזמן אתגר חדש – ההתמודדות עם נגיף הקורונה.

לאתגר זה לא נערכנו, לא ביצענו לקראתו אינספור קפ"קים ואישורי תוכניות, אנו לומדים יום-יום שעה-שעה איך נכון לנהוג וכיצד לייצר שגרה ורציפות מבצעית ותפקודית ברמת היחידה לצד האתגרים האישיים והמשפחתיים.

התקופה – מאתגרת ודינאמית.

אנו נדרשים להיערך לנקודות הקיצון ובהן הנחיות ומגבלות נוספות במרחב הצבאי ובמרחב הפרטי.

עלינו המפקדים מוטלת האחריות בעת הזו להיות חדים וברורים, ליצור לפקודינו וודאות מרבית זאת למרות שאנו עצמנו במרחב של חוסר וודאות.

באחריותנו להקפיד על הפקודות וההנחיות הניתנות מעת לעת **בנחישות רבה** אך **בריגשות יתרה**.

מפקדים,

הערכתי שככל שיעבור הזמן הלחץ בקרב פקודיכם יגבר.
שוחחו עמם לעיתים תכופות יותר, היו קשובים לבעיותיהם, נסו לחפש פתרונות יצירתיים ובעיקר צקו תוכן לזמנים 'המתים' – חינוך, חוסן, העמקות מקצועיות ועוד.

סומך עליכם!

יחדיו נעבור את התקופה המורכבת הזו ונצא טובים ומחוזקים יותר.

'כשהגלים מתחזקים, החזקים מתגלים – היו חזקים!'

בברכה,

ארז דגני, סא"ל
מג"ד 376

רעות וכשרות

הרקע

הרבנים הצבאיים הראשיים לדורותיהם נהגו לפרסם דפי מפקד העוסקים בקשר שבין דת ובין ערכי צה"ל ועניינים הקשורים ולפעולותיו בלחימה ובשגרה. הרב הצבאי הראשי, תא"ל קרים, מציג מקרים שאף על פי שלא פגעו בפקודות צה"ל בעקבות אי-שמירה על הכשרות, הם פגעו בערך הרעות ביחידות צה"ל.

ניתוח הדף

הרב הצבאי הראשי מדגיש את חשיבות ערך הרעות ומשלבו עם הימים הנוראים. בהמשך הוא מסביר כי פקודות השמירה על הכשרות בצבא מעוגנות "בערך כבוד האדם, שהינו מערכי היסוד של צה"ל, והן בערך הרעות". תא"ל קרים מציג מקרים שבהם נפגעו ערכים אלה אף שלא עברו על פקודות צה"ל. לפיכך הוא מבקש מהמפקדים להגביר מודעותם לנושא ולפעול כהלכה מתוקף האחריות המוטלת על כתפיהם.

בימים אלה, המוקדשים לחשבון נפש [...] יש מקום לעצור ולהתבונן לרגע במשמעותה של האחדות ובחשיבותה של הרעות – בחברה הישראלית בכלל, ובצבא ההגנה לישראל בפרט.

נלחמים יחדיו – הכנות למבצע "צוק איתן"
ארכיון דובר צה"ל

-בלתי מסווג-

בס"ד, תשרי תש"ף
אוקטובר 2019

רעות וכשרות

מפקדים,

בין עשרת הערכים במסמך רוח צה"ל, נקבע גם ערך הרעות, המבהיר: "החייל יפעל מתוך אחוה ומסירות לחבריו לשירות". כאשר יצא עם ישראל ממצרים, וניצב למרגלות הר סיני, נאמר בתורה (שמות, כ' ב') "ויחן שם ישראל נגד ההר"; ופירשו חכמינו שהמילה "ויחן", בלשון יחיד, מלמדת שהיו ישראל באותה העת "כאיש אחד בלב אחד". במהלך אלפי השנים שחלפו מאז, לא תמיד השכלנו לשמר אחדות זו. בימים אלה, המוקדשים לחשבון נפש עם סיומה של שנה ותחילתה של שנה חדשה, יש מקום לעצור ולהתבונן לרגע במשמעותה של אחדות, ובחשיבותה של הרעות – בחברה הישראלית בכלל, ובצבא ההגנה לישראל בפרט. קול השופר שאותו שמענו בראש השנה נועד, בין היתר, לשחזר את מעמד הר סיני, וכאמור תנאי מהותי למעמד הר סיני הוא אחדות מלאה ושלמה של העם, "כאיש אחד בלב אחד". ברצוני להסב את תשומת הלב לפן אחד, ולדעתי לא מספיק מודגש, מתחום זה של הרעות בצה"ל. הרב הראשי הראשון לצה"ל, האלוף הרב שלמה גורן זכר צדיק לברכה, סיפר על התהוותן של פקודות הכשרות בראשית ימי צה"ל והמדינה, וכך תיאר (בספרו "בעוז ובתעצומות", עמוד 175):

"כפי שהבטיח בן גוריון, התקיימה ישיבה של ועדת השרים, והוא ישב בראשותה. בישיבה השתתפו נציגי כל המפלגות שהיו שותפות בקואליציה ... השרים תבעו, שייקבע בפקודה שחייל דתי ישובץ רק ביחידה דתית ... לאחר שנשמעו כל הטענות, התבקשתי אני לחוות את דעתי בעניין. אמרתי לנוכחים שאני מתנגד להצעה בכל חוק, ולא רק שאני מתנגד אלא במקרה שהממשלה תחליט לקבל את ההצעה הזאת, שכל חייל דתי ישחבץ ביחידה דתית, הם יכולים לראות אותי כמפוטר מן התפקיד ... אמרתי שאת החיילים צריכים לשבץ ביחידות על פי רקע מקצועי ולא לפי אמונתם והשתייכותם הדתית. לבסוף שבתי וטענתי שאנחנו חייבים לדאוג לכך שאורח החיים בצבא כולו יהיה מבוסס כך שכל חייל, דתי או לא דתי, יוכל לחיות שם ... לשמחתי הרבה, לאחר דבריי סיכם בן גוריון את הדיון ואמר: "יש לנו מדינה אחת וצבא אחד. לא נפצל את הצבא לצבאות של דתיים ושל לא דתיים". הוא אמר שהוא לא מסכים בשום פנים ואופן להפריד בין חייל לחייל ולהקים שני צבאות – דתי ולא דתי ... מיד לאחר מכן הגיש בן גוריון, לפי בקשתי, הצעת חוק למועצה הזמנית של המדינה, עוד לפני הכנסת הראשונה, בדבר החובה לספק מזון כשר לכל יחידות צה"ל ולכל החיילים בצבא".

מאז ועד היום, מחוייב צה"ל בהוראות פיקוד עליון ובפקודות מטכ"ל להגשת מזון כשר לחייליו בבסיסי הקבע, באימונים בשטח, בפעילויות מחוץ ליחידה ואף בעת יציאה לחו"ל. הפקודות אינן מתייחסות, כמובן, למזונו הפרטי של חייל, שאותו הוא רוכש מכספו ובו הוא רשאי לנהוג כרצונו, אלא לכשרות המזון המסופק למשרתים בצה"ל.

השמירה על הכשרות מעוגנת הן בערך כבוד האדם, שהינו מערכי היסוד של צה"ל, והן בערך הרעות. כפי שהסביר דוד בן גוריון, פגיעה בכשרות – בשוגג או במזיד – מובילה הלכה למעשה ליצירת "שני צבאות": האחד לשומרי כשרות, והאחר לאלה שאינם שומרים על הכשרות.

לאחרונה, פגשתי לצערי במספר תופעות שבעיניי יש בהן משום פגיעה בערך הרעות בתחום זה:

א. בעת נסיעה ארוכה של יחידה צפונית לצאלים, ביקש המפקד מנהג האוטובוס לעצור בדרך כדי שהחיילים החפצים בכך יוכלו לקנות משהו לאכול. הנהג עצר בסמוך לסניף "מקדונלדס", וחלק

מהחיילים ירדו ורכשו לעצמם כריכים, ללא כשרות. החיילים שומרי הכשרות, נותרו על האוטובוס בזמן שחבריהם נהנו מן הארוחה.

באירוע זה אין כל עבירה על פקודות צה"ל. חיילים רשאים לרכוש לעצמם כל מזון שיחפצו. **אך בעיניי, שגה המפקד במימוש ערך הרעות ביחידתו.** מעט מחשבה היתה מאפשרת לעצור בנסיעה במקום שבו יוכלו כלל החיילים לרכוש לעצמם מזון, איש איש לפי בחירתו ולפי אמונתו.

ב. מפקד ביחידה לוחמת העלה יוזמה מקורית – להזמין בהפתעה את הורי החיילים עם סיומו של מסע ארוך. ההורים התבקשו לערוך שולחן עבור הלוחמים. גם כאן, התעוררה שאלת כשרות המזון, והמפקד הציע פתרון פשוט: בסיום המסע יערכו במקביל שני שולחנות: האחד לשומרי כשרות, והשני לאלה שאינם שומרים כשרות.

גם כאן, מבלי להיכנס להיבטי פקודות והוראות (מתחומי תרומות מזון, בריאות הצבא וכשרות), לדעתי **שגה המפקד במימוש ערך הרעות.** כפי שאת האמון המפרך ביצעו כלל הלוחמים כתף אל כתף, "כאיש אחד בלב אחד", כך גם את הפריסה שאחריו צריכים היו לבצע יחד, ולא בהפרדה.

ג. במקרה אחר, מפקד צוות איפשר לחייליו לסעוד בחדר אוכל של קיבוץ שאין בו תעודת כשרות, ואף "הגדיל ראש" ווידא שאחד החיילים המקפיד על שמירת כשרות – יקבל חמגשית... קל לשער מהי תחושתו של אותו לוחם, כאשר באופן רשמי וממוסד, לכאורה, הוא סועד ב"חמגשית" מחוץ לחדר האוכל בזמן שחבריו סועדים בחדר האוכל בקיבוץ.

ד. ביחידה מובחרת החליט מפקד צוות לערוך ערב גיבוש לחייליו – בליל יום הכיפורים. כמובן, הערב הוגדר כרשות ולא היתה כל חובה להשתתף בו. בכך, לכאורה, אין כל הפרה של הפקודות. אך אילו אותו מפקד היה חושב עוד רגע אחד: האם הדרך לגבש את היחידה הינה בקביעת אירוע כזה, כאשר ברור שלוחמים שומרי מצוות לא יוכלו להשתתף בו? האם האירוע ישיג את מטרתו, או שמא ישיג מטרה הפוכה?

לדעתי, באף אחת מהדוגמאות לא היתה שגיאה מכוונת במזיד. **חוסר המודעות של המפקדים לנושא,** הוא שהוביל אותם לקבל החלטה שגויה, שפגעה בלכידות היחידה.

עלינו כמפקדים מוטלת האחריות והחובה לאפשר שירות משמעותי לכל חייל וחיילת, מבלי קשר לדתו ולאמונותיו. ככל שנעצים את ערך הרעות, כך נוכל להבטיח את חוסנו והצלחתו של צבא ההגנה לישראל.

שנה טובה ומבורכת!

תא"ל הרב איל קרין
הרב הראשי לצה"ל

יאמר יהודה נקל כי יסוגרו רבים בידי מעטים
ואין מעצור לפני שמים להושיע ברבים או במעטים.
כי לא ברוב חיל ניצחון המלחמה ומן השמים הגבורה.
הם באים אלינו ברב גאווה ופשע להשמיד אותנו
ואת נשינו ואת בנינו ולבוז אותנו,
ואנחנו נלחמים על נפשותינו ועל תורתנו,
והוא יגוף אותם לפנינו ואתם אל תיראו מפניהם.
וכאשר כלה לדבר נפל עליהם פתאום
וינגף סירון ומחנהו לפניו

מקבים א', ג', י"ח-כ"ג

נספחים

נספח 1:

סקירה היסטורית – דפים קרביים ממלחמת העצמאות עד ימינו

סמואל בומנדיל

ככלל, מרבית הדפים מכילים בעיקר מידע על התקדמות המערכה הצבאית, ובד בבד – עדכונים מהחזית המדינית. סגנונם ענייני ותיאורי, דוגמת "הלילה תפשו כוחותינו מוצב נוסף של האויב", ו"דובר הממשלה אמר אתמול". מדי פעם נכתב ציטוט קצר מ"אנשי פנפילוב" או פרפראות מהווי היחידה, אך לא מעבר לכך.

החטיבה המעניינת ביותר היא ללא ספק דפי "גבעתי" שנכתבו בידי אבא קובנר. הללו מעניינים משום שהם בוטים, חריפים וחדים. במילים אחרות הם מעניינים מכיוון שהם אומרים משהו, מעבירים מסר, מספרים סיפור ולא רק מתווכים מידע. עם זאת הסגנון הבוטה והחריף לא יחזור על עצמו לאחר מכן. קובנר כתב בסגנון שאינו תקין פוליטית, אולי כמי שאין לו מה להפסיד או להרוויח מלבד הניצחון. מעבר למידת התקינות הפוליטית של דפיו, ובלי להיגרר לניתוחם המעמיק, צריך לומר שמידת האפקטיביות של סגנון ההסברה שלו אינה מובנת מאליה. סגנונו כמעט מסתער עליך, ותובע את מלוא ההזדהות והריכוז ביחס לפתוס המרוכז שהוא מרעיף עליך.

לדפים הקרביים או מדויק יותר ל"פקודות יום מיוחדות" יש מקורות בשתי מלחמות העולם. מבחינתנו, מעניין יותר לבחון וללמוד את הדפים הקרביים בראשית ימיה של מדינת ישראל. במלחמת העצמאות הופצו כשמונים דפים קרביים, ואלה יצאו לאור בעיקר בעיצומה של הלחימה הסדירה – החל מאמצע מאי 1948 (פלישת צבאות ערב הסדירים) עד ראשית 1949 (מבצע "חורב"). ניתן לחלקם לשלוש חטיבות מרכזיות:

1. הדפים הקרביים של חטיבת גבעתי, קרוב לחמישים, הופצו ברובם מתחילת יוני 1948 עד לאמצע נובמבר 1948;
2. 15 עלוני שדה של חטיבת גולני ו-13 יומני מערכה של חטיבת הראל;
3. החטיבה הרביעית מורכבת ממספר דפים שבאופן לא שיטתי הוציאו אותם לאור יגאל אלון – מפקד חזית הדרום, מג"ד 33, מג"ד 22 ואחרים.

כך או אחרת, במובנים רבים קבעו דפי "גבעתי" את הטון להמשך. את השימוש במונח "דף קרבי", את הנחרצות בעיסוק בשאלות של מוסר ושל טוהר הנשק ואת הכותרת השמאלית העליונה "מוות לפולשים" אנו מוצאים מאוחר יותר גם בדפים משנות ה-50 וה-60, לכל אלו הניח קובנר מסד איתן. אפילו בעניין עיצובם הגרפי: הדפוס עושה שימוש בכל מניפולציה שניתן לעשות על טקסט מודפס בשחור לבן – מיקום הטקסט, גודל הפונט, מידת ההדגשה, סימני הפיסוק וכו'. כולם יוצרים מעין כרזה קטנה, ולא טקסט גרידא, כדי לוודא שהמסר יעבור, ויעבור בעוצמה הראויה. סגנון עיצובי זה נתן אותותיו גם על דפים שהופצו הרבה אחרי קובנר.

לאחר מלחמת העצמאות יצאו לאור כמה דפים קרביים בתרגילים גדולים, בהם דפי "גולני" שפורסמו בשלהי 1955 ובתחילת 1956 סביב מתיחות בגבולות הדרומיים והמזרחיים, ודף אחד של חטיבת גבעתי, שיצא במבצע

"הר געש" שבו השתתפה החטיבה בנובמבר 1955. במבצע "קדש" הפיצה חטיבת יפתח שמונה דפים קרביים, ועל כולם חתום המח"ט, אלוף (במיל') אהרון דורון ז"ל, אז אל"ם. סגנון הדפים, הן בעיצוב והן בתוכן, מזכיר את דפיו של קובנר מימי תש"ח.

מלחמת ששת הימים סיפקה כמות חסרת תקדים של דפים קרביים. לא פחות מ-104 דפים פורסמו: 40 בתקופת ההמתנה, 49 בששת ימי המלחמה והשאר בחודש שלאחריה. דפי "ששת הימים" מרתקים מכמה סיבות, בין השאר, מכיוון שניתן למצוא בהם רצפים ארוכים של דפים מאותו מפקד. כך למשל, ניתן לעקוב אחר דבריו של מפקד פיקוד המרכז, אלוף עוזי נרקיס, לאורך עשרה דפים קרביים, החל מתקופת ההמתנה וניסיונותיו להסביר לחיילים את מורכבות המצב המדיני וכו', עבור בימי הקרב וחדוות הניצחון וכלה בעיסוק אינטנסיבי בסוגיות של טוהר הנשק, של ביזה וכו', בשלבים המאוחרים יותר של הלחימה.

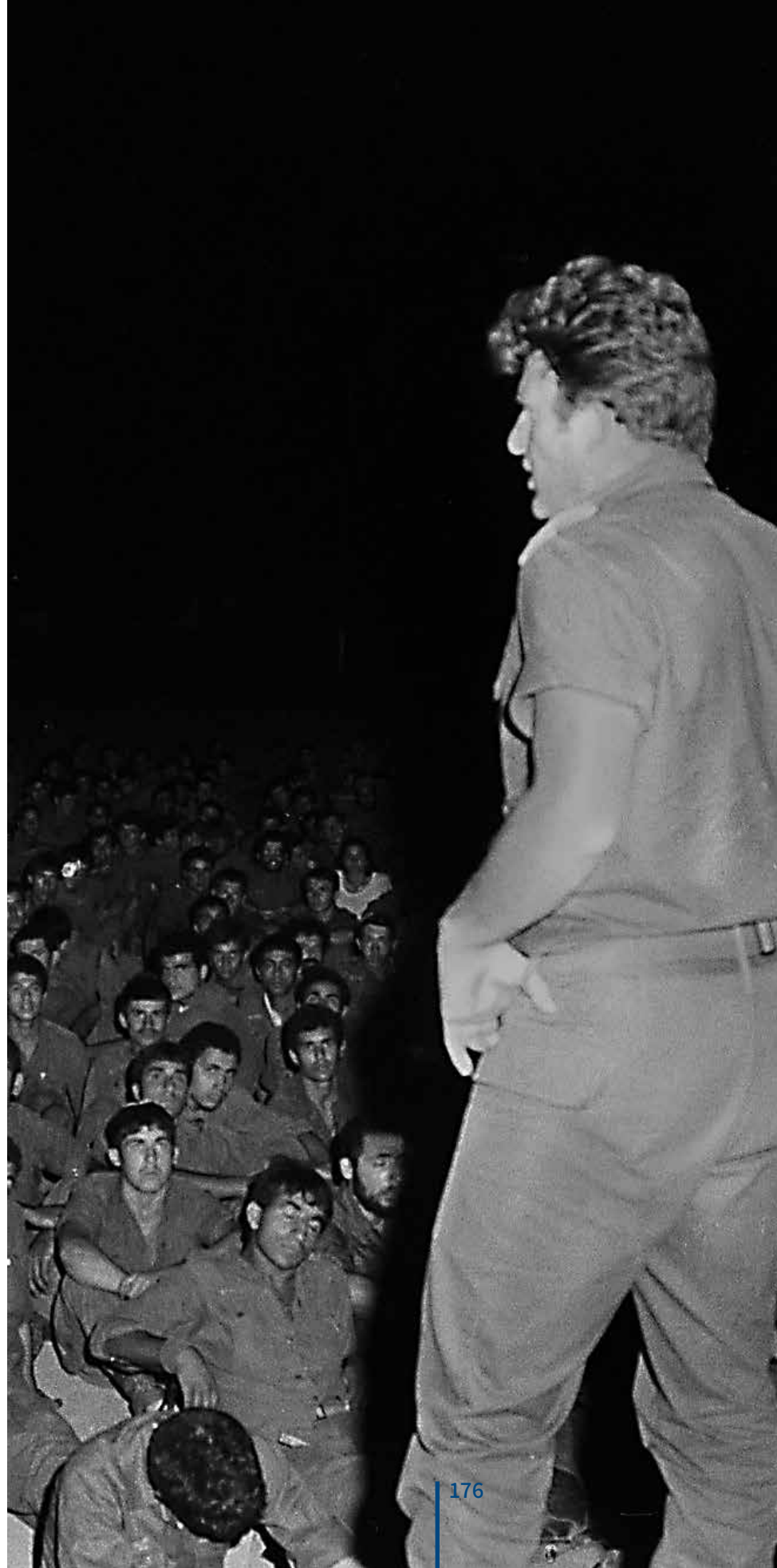
“הוי אנשים גיבורי־החיל! הן מני־אז קבלנו עלינו, לבלתי עבד את הרומאים, וגם לא אדונים אחרים, זולתי את אלוהים לבדו, כי רק הוא מושל האדם באמת ובצדק. והנה הגיעה השעה המצווה עלינו להשלים בפעל־כפינו את משאת־נפשנו, ואל נעטה בשעה הזאת קלון עלינו. ואחרי אשר בחלה נפשנו בעבדות שאין בה סכנה, לא נבחר לנו הפעם חיי־עבדות עם שפטים נוראים – והן זה יהיה חלקנו מאת הרומאים, אם נפל חיים בידם”

נאום אלעזר בן־יאיר לפני נצורי מצדה. יוסף בן מתתיהו, תולדות מלחמת היהודים ברומאים

מלחמת ההתשה הניבה מעט דפים יחסית, ולאחריה
אנו מוצאים את דפי מלחמת יום הכיפורים. כחמישים
דפים מתמודדים עם הצורך להסביר את המצוקה שאליה
נקלעו הכוחות בימי הקרב הראשונים, וקשה לתפוס
מהם את עוצמת ההפתעה והמכה. כיאה וכראוי לדפים
שנועדו בין השאר לעודד את רוח הלוחמים - הדפים כולם
דוברי אמת, אך לא בהכרח דוברים את כל האמת. יש
לציין שעצם הוצאתם כאקט של שגרה ושל רציפות היא
מרשימה כשלעצמה, לפחות בדיעבד. שלושת הפיקודים,
גם תוך כדי סערת הקרב, הוציאו כדף אחד ליום בשבוע
הקרבות הראשון.

ממלחמת לבנון הראשונה אנו כמעט לא מוצאים דפים.
ייתכן שהיו כאלה, אולם הם לא זכו להגיע לארכיונים
המרכזיים. אותרו אחדים שהוציאו בסיסי חיל האוויר,
ואחדים שכתבו העוצבות המתמרנות.

מח"ט הצנחנים, אל"ם יורם יאיר (ייה), נואם בפני הלוחמים
ארכיון צה"ל ומערכת הביטחון

האנתיפאדה הראשונה (1987 ואילך) הייתה שגרה מאתגרת וקשה, אך לא היה בה מקום לפתוס המאפיין דפים אלה, וכך גם לגבי השהייה ברצועת הביטחון בלבנון. מ"חומת מגן" לא שרדו דפים רבים, אם כי ניתן למצוא הדים לכמה מהם, ובעיקר לדף קרבי שאותו הוציא מח"ט הצנחנים ביום השואה שחל בעיצומה של הלחימה הקשה בשכם.

**“מסורת היחידה עשויה להיות גורם חזק
ביצירת רוח-איתנה. ככל שתגבר הרגשת
החייל בזהות שבינו לבין יחידתו, כן תעלה
רוחו. [...] אך יש לזכור שמסורות היחידה
בעבר אינה יכולה לבוא במקום המנהיגות
ומסירות החברים לנשק בהווה”**

אג"מ/מה"ד, מחלקת הרובאים, 1956

מלחמת לבנון השנייה הותירה לנו חמישה דפים של מפקד פיקוד הצפון ודף אחד של הרמטכ"ל. "עופרת יצוקה", "עמוד ענן" ואפילו תקופת המתיחות מול סוריה של ספטמבר 2013 – כל אלו סיפקו עוד כמה וכמה דפים קרביים. ראוי לציין בעיקר את הפצתם של שלושת הדפים הקרביים של הרמטכ"ל במבצע "עופרת יצוקה" ובסיומו – כמות שהיא יוצאת דופן בפרספקטיבה היסטורית ועשויה להצביע אולי על הרצון או על הצורך הייחודי להסביר ולבאר את מורכבות הלחימה ואת השיח "שינוי כללי המשחק" שאפיין את "עופרת יצוקה". במבצע "צוק איתן" היו לפחות 14 דפים קרביים, מספר שהוא חריג בהשוואה לעימותים מהעשור האחרון, ודאי משום שרובם של דפים אלו יצאו לאור במהלך אותם יומיים של ערב הכניסה הקרקעית.

נספח 2: גישות ומגמות בדפים הקרביים

סמואל בומנדיל

על אף המגוון והשוני הגדול בין הדפים השונים גם בחתך פנים-תקופתי, בהתבוננות על הרצף מתש"ח עד היום ניתן לזהות כמה מגמות. ראשית, ככל שהזמן עובר, ומ־1973 באופן ברור למדי, הדפים הקרביים נהיים "כלליים" יותר. הרזולוציה של העיסוק במלחמה היא נמוכה יותר, ועוסקת בסוגיות כלליות: אם מישהו ינסה לשחזר או להבין את מלחמת העצמאות, את מבצע "קדש" או את מלחמת ששת הימים מתוך הדפים הקרביים של כל מלחמה, הוא יצליח, ככל הנראה, לעשות זאת. אולם אותה פעולה על דפים משנים 1973, 1982, 2006 או 2014 תניב תוצאות חלקיות למדי.

ניתן למצוא בדפים הללו הד "מוקשים" האמיתיים שליוו את הלחימה והמוטמעים בין השורות. בדפי מפקד פיקוד הצפון במלחמת לבנון השנייה ניתן למצוא הד מסוים למצב בשטח ולאתגרים שליוו את הלחימה. בדף 2 (26 ביולי 2006) נכתב: "אני מצפה ממך המפקד להיות קשוב ולעשות למען חיזוק תפישת המסוגלות של הלוחמים ועידוד רוח הגיסות".

בהמשך (הדף יוצא בעיצומו של הקרב על בינת ג'בל) נכתב: "לצד ההצלחות, איבדנו חברים לנשק - לוחמים אשר חרפו נפשם בלחימה עיקשת. חיי אדם הנם ערך חשוב, אך מלחמה גובה חיים. נבכה את המתים, נאחל החלמה מהירה לפצועים ונעודד את הלוחמים להמשיך לחימה נחושה". כך גם בדף 4, בכנות מרשימה, שבין השאר נועדה להסביר את הצורך בכניסה קרקעית עולה הד זה: "על אף הצלחותינו לא הפסיק ירי הקטיושות אל עורף מדינת ישראל [...] מצב זה לא יכול להימשך".

אך אלו כאמור דוגמאות יוצאות דופן, וגם הן לא משנות את התמונה השלמה - לא ניתן להרכיב מתוכם תמונה מהימנה באופן סביר, ולו ברזולוציה נמוכה מאוד, של החצים הכחולים והאדומים. ייתכן שהדבר קשור לאקלים ביקורתי יותר שהתפתח כלפי צה"ל ממלחמת יום הכיפורים ועד היום. אפשרות נוספת היא שמקור הדברים באשליה כי החיילים אינם זקוקים לעדכוני שוטפים ממפקדיהם בעידן הדיגיטלי-וירטואלי. כך או אחרת, העובדה היא שניתן להחליף את המילים "עזה" ו"לבנון" בחלק מהדפים, או להזיז את התאריך שבוע, שבועיים, חודש קדימה לתוך מבצע כזה או אחר.

שינוי נוסף שניתן להבחין בו לאורך הזמן הוא שפחות דפים נכתבים. אם בימי לבנון הראשונה אנו מוצאים סדרות של דפים שהוציא אותו מפקד, לאחריה מדובר במקרים חריגים ביותר. יש לזכור כי באופן כללי המשיכו לצאת "דפי מפקד" לאורך השנים. מפקדים מסוימים, בכל הדרגים, נהגו ונוהגים להוציא "דפי מפקד" ביחידותיהם ולדון בהם בעניינים שונים מטקטיקה ותו"ל עד לערכי לחימה. אך לא מדובר ב"דף קרבי" היוצא לאור בשעת לחימה. במבצע "צוק איתן" למשל הוציאו רוב המפקדים דף אחד בלבד. מספר זעום של מפקדים בחרו להפיץ שני דפים - אחד בתחילת המבצע ואחד בסיומו, כאשר מדובר באחת המערכות הארוכות שצה"ל ידע בעשורים האחרונים. לצורך ההשוואה, בכל אחד מימי הלחימה במלחמת ששת הימים הפיצו מפקדי פיקוד המרכז, פיקוד הצפון ופיקוד הדרום דף קרבי, ללא קשר למניין הדפים של תקופת ההמתנה ולאלו שיצאו לאחר תום הקרבות. למעשה, ביום הרביעי ללחימה הפיצו חלק מהמפקדים שני דפים, אחד "רגיל" בשעות הבוקר ודף נוסף העוסק בשחרור ירושלים. בעידן של התארכות העימותים הצבאיים, כפי שעולה בבירור מניתוח ה"סבבים" האחרונים, ייתכן שיש מקום לשקול תדירות גבוהה יותר מזו שהנהגנו בשנים האחרונות.

חיילים המוצבים בדרום מקבלים חבילות ומכתבים במלחמת ששת הימים לשכת העיתונות הממשלתית

מנגנון הכתיבה

אחת השאלות הראשונות שעולה בנוגע לשלל הדפים הקרביים שהופצו במערכות השונות היא מי כתבם. ספק גדול אם כלל המפקדים, ברגעים הדרוכים והאינטנסיביים של היערכות לקרב או של ניהולו, מצאו זמן לשלוח ידם במלאכת הכתיבה. המקרה הגורף מכולם הוא ככל הנראה זה של גבעתי בתש"ח. לא רק שקצין החינוך קובנר כתב את הדף, אלא הוא גם חתם עליו בעצמו בראשי תיבות. עוצבת הפלדה מימי 1967 הוציאה לאור תשעה דפים קרביים, שברובם כתבו צוות כותבים מקצועי, ואלה הופצו לאורך תקופת ההמתנה וימי הקרבות עצמם. יורם טהרלב סיפר כי "במלחמת ששת הימים, בתקופת ההמתנה, גויסתי על ידי קצין החינוך של השריון והוצבתי במטה של אוגדת טל, מדרום לבאר שבע", וכי היה אחראי גם ל"הוצאת דפי הקרב שנועדו לעודד את החיילים בתקופת ההמתנה". בין השאר, בצוות היו חברים גם הסופר עמוס עוז והגרפיקאי איציק יורש.

מכתב הביתה במלחמת ששת הימים
ארכיון צה"ל ומערכת הביטחון

הדוגמה של עוצבת הפלדה ראויה לציון גם מפני שמעבר לתשעת הדפים הללו, שעליהם מתנוססת הכותרת המפורשת "דף קרבי", בתקופת המלחמה יצאו לאור שני דפים נוספים שעליהם חתום מפקד העוצבה (אלוף ישראל טל) בעצמו. לא ברור אם דפים אלו נכתבו גם הם בידי צוות הכותבים או בידי טל עצמו, אך הבדלי הסגנון מאפשרים להניח שהוא כתבם באופן אישי.

ניתן לומר כי כיום מפקדים הכותבים בעצמם את דפיהם אינם מהווים את הרוב. עם זאת לא בטוח שזה משנה משהו שכן אין בנמצא מפקד שייתן שדף יופץ בטרם עיין בו, מחק, תיקן או הוסיף כדאחרת. קצין חינוך הכותב דף זה ממילא יכתוב אותו כשהוא מכוון למפקדו, שאותו הוא מכיר ואת דגשיו הוא יודע. עובדה ידועה היא כי מרדכי (מורליה) בר-און, בהיותו קצין החינוך הראשי, כתב את הנאום שאותו נשא הרמטכ"ל יצחק רבין בהר הצופים. ובכל זאת, זה תמיד יישאר "נאום רבין", ובצדק. בנוגע לדפים מסוימים שאותם הפיץ מפקד בכיר באחד העימותים האחרונים, אמר לי הכותב בפועל, בהתייחס לעובדה שכתב בעצמו:

"זה כמובן סוד, איני רוצה שידעו שכתבתי אותם. והרי במובן מסוים, אלה באמת הדפים שלו [של המפקד]. כתבתי אותם מתוך הנחה שהוא יהיה חתום עליהם, והוא חתם עליהם מתוך הכרה בכך שאלה דבריו בעיני מי שיקרא אותם". השאלה החשובה כאן אינה בהכרח מי כתב את הדף, אלא מי מניע את כתיבתו, מי יוזם אותה, למי ברור שכעת, בשעה זו, יש דבר-מה שצריך לומר, דבר-מה הראוי להימסר באופן ברור וחד. משיחות עם מפקדים בהווה עולה כי המקרים שבהם יזם המפקד עצמו זאת מהווים מיעוט.

במלחמת ששת הימים, בתקופת ההמתנה, גויסתי על ידי קצין החינוך של השריון והוצבתי במטה של אוגדת טל, מדרום לבאר שבע... להוצאת דפי הקרב שנועדו לעודד את החיילים בתקופת ההמתנה //

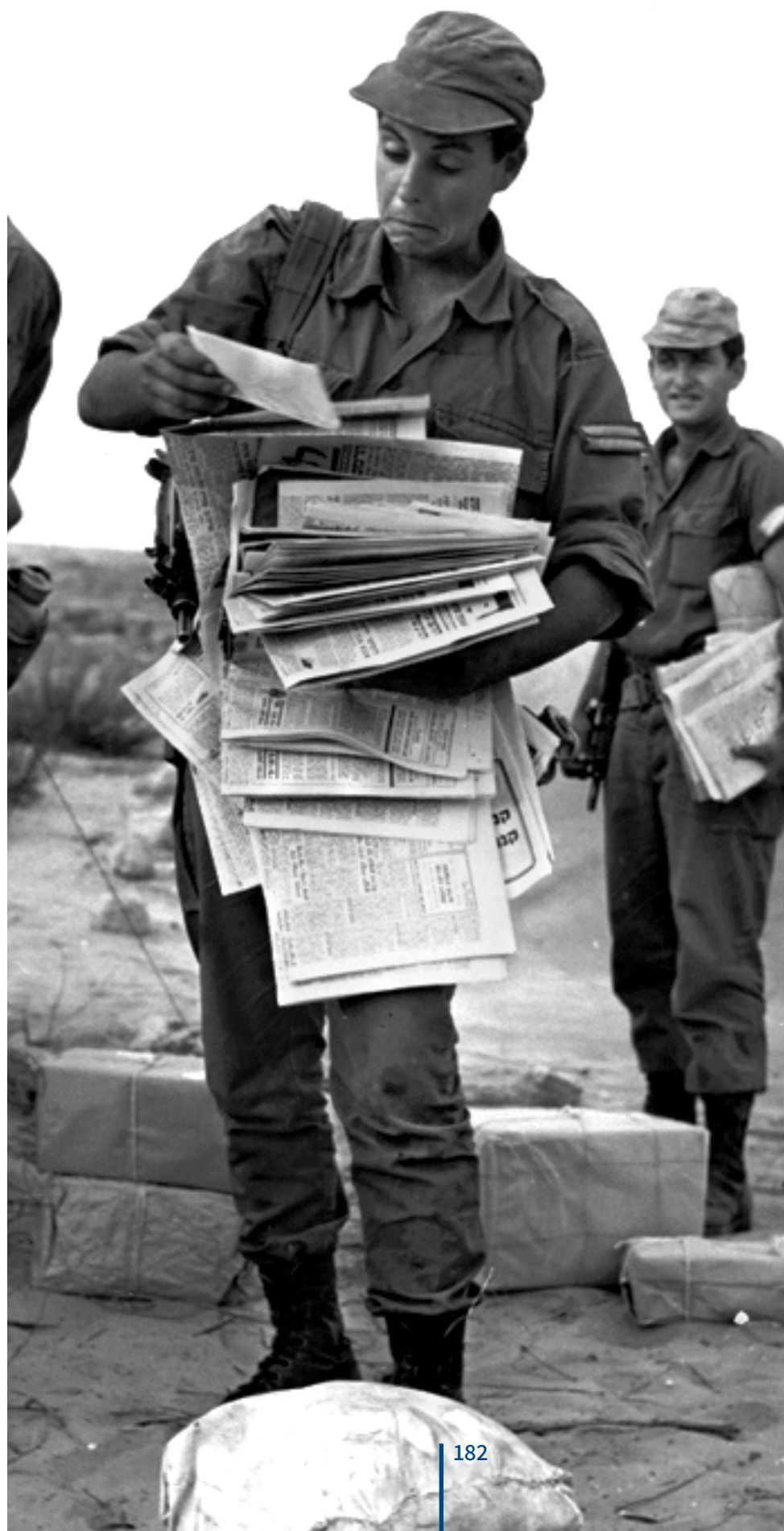
יורם טהרלב

מנגנון ההפצה

לאחר שסקרנו בתמצית היסטורית את עיקרי המגמות בנוגע לדפים קרביים ולאחר שדנו בזהות הכותב וביוזמת הכתיבה, יש מקום להתייחס בקצרה למנגנון ההפצה של אותם דפים. להבדיל מאותן פקודות יום "רגילות" שהופצו בדרך כלל במורד שרשרת הפיקוד לדרגים הרלוונטיים, פקודות היום המיוחדות נועדו להיות מחולקות, ולעיתים גם מוקראות, לכלל החיילים (כפי שנהוג כיום בצה"ל בנוגע לפקודות יום).

באשר לדפים קרביים נראה שהשיטה הרבה פחות ברורה. עיקר ההפצה היא פשוט על ידי חלוקה או הפצה שכיום היינו מכנים אותה נגיפית (וירלית). בחלק מהמקומות הנחו מפקדים כי הדפים יגיעו עד אחרון החיילים או המפקדים בדרג כזה או אחר, אך גם אז, לרוב, לא מובהר כיצד, אם בכלל, אמורים הדפים הללו להיות מתווכים.

סוגיית ביטחון המידע הכבדה אף היא על שיטת ההפצה, בדרכים שונות ומשתנות ממפקד למפקד. אילוצים אלו והיעדר הנחיות סדורות ברוב המקרים הולידו ערב רב של שיטות הפצה, וניתן למצוא לו סימנים מסוימים בשולי הדפים השונים. די אם נבחן כמה קובצי דפים מהעשורים

לא רק לעת לחימה, גם בחיי היום-יום בצבא הנחשבים "אפורים", מתחייבת דוגמה אישית מצד המפקד. מפקד הרוצה שחיי השגרה ביחידתו לא יהיו דלים ומשעממים, ידאג להיות צמוד אל חייליו ולשמש להם דוגמה בכל נושא, למען יחוש כי הוא חלק אורגני מחייהם

מאיר פעיל, המפקד, הקיבוץ המאוחד ומשרד הביטחון – ההוצאה לאור, 2003

של תקופת ההמתנה, ומוצא את דרכו ללפחות ארבעה דפים אחרים: דף של פיקוד הצפון (2 ביוני), דף של חיל הים (1 ביוני), דף עוצבת הפלדה ודף של חטיבת הצנחנים. בדף של עוצבת הפלדה, המתוארך ל-5 ביוני (יום פרוץ המלחמה), מופיעים דבריו של רבין שכמובן עדיין נאמרו בהקשר של תקופת ההמתנה. עורכי הדף של עוצבת הפלדה חתכו את דבריו, בין אם משיקולי רוחב הדף ובין אם מתוך שיקולי רלוונטיות, את החלק שבו הוא פונה ל"עורף":

לכם אנשי העורף, ההורים, בנות הזוג והילדים אשר יקריהם עזבו את בתיכם, התייצבו לדגל והם עומדים עתה על משמרתה של מדינת ישראל בכל הגזרות, אומר: רואה אני את בניכם, בעליכם, ואבותיכם יום יום בסיורי ביחידות. רוצה אני לשגר לכולכם דרישת שלום קיבוצית מכולם. רוחם איתנה, הם בטוחים בכוחם ועושים מלאכתם למופת. הנני משוכנע כי אין דומה לצה"ל וללישובי-הספר בגילויים הנהדרים של רוח צוות, אחוות לוחמים, ורוח לחימה. יכולים אתם לבטוח בהם ללא סייג וללא היסוס. הם יוכלו לכל אויב, יתגברו על כל משימה, יעמדו בכל מערכה.

הדף המקורי כלל שמונה פסקאות, אולם בחטיבת הצנחנים בחרו ארבע פסקאות שנראו רלוונטיות, ואת אלה בלבד הכניסו.

הראשונים למדינה: בדפים קרביים של חטיבת הראל ממלחמת השחרור, שיצאו במתכונת של "יומן המערכה", הדפים מסתיימים ב"קרא ומסור לחברך". "יומן החזית" של חזית הדרום ב-1948 נחתם ב"יומן החזית נועד לכל מפקד ולכל טוראי במחנה, במשלט, ובקו החזית!" דפים של גולני משנות ה-50, הנושאים את הכותרת "הניצחון", מסתיימים ב"השמד דף זה לאחר הקריאה". כך גם בדף קרבי של גבעתי מ-5 בנובמבר 1955 (מבצע "הר געש") ובדף קרבי ליחידות "אגרוף" (חטיבה 27) מ-30 באוקטובר 1956. ב"עלי קרב" 7 ממלחמת ששת הימים מופיע: "חייב להגיע לידי כל חייל!" עומס הדפים ש"נחתו" בצמתי חלוקה מסוימים במבצע "צוק איתן", בשילוב היעדר הנחיות ברורות, הביא לשלל יוזמות מקומיות – החל מ"ויסות" מועד החלוקה על פני ימים שונים, עבור בהפצה לדרג מפקדים כזה או אחר בקבוצת וטסאפ וכלה ב"גניזה" עצמאית של דפים מסוימים, למשל דף של מפקד מסגרת שאליה חבר כוח שאינו חלק מהותי וטבעי (אורגני) ממנה.

דוגמה שונה מעט להפצה וירלית היא לא על ידי "קרא ומסור לחברך" אלא על ידי הטמעה בדפים אחרים. שיטה זו רלוונטית כמובן למפקדים בכירים בלבד, כמו למשל בדוגמה של דף הרמטכ"ל מ-1967. דף זה מופץ בעיצומה

”כחלק מתפקידי במילואים הוצאנו, דן עם־שלם ואני, דפים קרביים שביטאו את האווירה ואת התקופה של לפני המלחמה ובמהלכה. דפי עיתון אלו חולקו לחיילי החטיבה ונמצאים כיום במוזיאון השריון בלטרון”

יוסף ג'קסון (ג'קסי)

הניצחון על האויב נתון בידיו של כל אחד מאיתנו. כולנו צוות אחד מלוכד: המפקד – הנוהג את לוחמיו בקרב, בתעוזה ובתבונה; הלוחמים בקו האש – הפועלים באומץ, בתושיה ובדבקות במשימה; הסיירים – אתם חוד המחץ של העוצבה, וראשונים תמיד בקרב; התותחנים – בידכם הידע, הכלים והניסיון להשמיד כל מטרת אויב; חיילי הקשר – השומרים על יכולת פעולת המתואמת של העוצבה; חיילי הסדנא – אשר יעמידו את כלי המלחמה תמיד כשירים לקרב – במהירות וביעילות; חיילי ההספקה – אשר יזרימו דלק, תחמושת, מזון וציוד, וישמרו את תנופת השיריון וכוננותו התמידית לקרב; חיילי החר"פ – המטפלים במסירות ובנאמנות בחיילי העוצבה, וחוסכים חיי אדם יקרים; חיילי המנהלה והשירותים – הדואגים לצרכים האישיים של הלוחם, בכל עת ובכל תנאי קרב; ... כל אחד מאיתנו חוליה מחושלת באגרוף הברזל.

ללא קשר לשיטת ההפצה ברור לכול שהחייל צריך לדעת לקרוא את הדף הקרבי המופץ. סוגיה זו נראית כמובנת מאליה היום, אך בהינתן ערב רב של גלויות שמצאו את דרכן לתוך חטיבות צה"ל במלחמת העצמאות, אין פלא שדבריו של קובנר בגבעתי מצאו עצמם מתורגמים בחלק מהמקרים לאנגלית, לצרפתית ואף לידיש. למקרה שתהיתם איך מתרגמים "דף קרבי" לידיש, התשובה היא "קאמפיס בלאט" ו"קדימה לשחרור הנגב!" הופך להיות "פארווערטס צו באפרייען דעם נגב!"

למי מפיצים? או במילים אחרות למי מיועד הדף? התשובה כלל לא פשוטה. האם מדובר במפקדים? בכלל החיילים? בלוחמים בלבד? רוב מוחלט של הדפים נכתב באופן שעולה ממנו בבירור כי נועד להגיע לרמת החייל. עם זאת, אם במלחמת ששת הימים אכן היה מקבל כל חייל את כל הדפים שהופצו, ספק אם היה מוצא זמן הן ללחימה והן לעיון בהם, והמצב בחלק מהמקומות ב"צוק איתן" לא בהכרח היה שונה. ההבחנה בין לוחמים לתומכי לחימה גם היא ברורה למדי. באופן גורף לא רק שהדפים עוסקים בכוח לוחם באופן כללי, אלא הם פונים ומכוונים ללוחמים עצמם: אותו חלק מהכוח שיילחם, שיסכן את חייו מעבר לגבול, שמשתמש באופן בלתי אמצעי בנשקו וכו'. הדוגמאות שבהן אנו רואים פנייה ישירה לחיילי מנהלה, שיש להניח שנדרשים ללא פחות חיזוק ואיתנות, הן מיעוט קטן ביותר. דוגמה אחת ניתן למצוא אצל יששכר שדמי, מח"ט "אגרוף הברזל", שב־25 במאי 1967 כתב לחייליו, בין השאר, כך:

בדוגמה אחרת, תמציתית יותר, ב־14 באוקטובר 1973 כתב מח"ט 14 ביום הכיפורים אמנון רשף: "לחימתם העיקשת של אנשינו - צוותי הטנקים, לוחמי הטנקים והחרמש, צוותי הארטילריה, חיילי המעוזים, אנשי החימוש, הקשה, הרפואה והמנהלה, היא שעמדה לנו". אך כאמור, שני המקרים הללו הם היוצאים מהכלל המעידים על הכלל הגורף. נטייה זו, לפנות דווקא אל הלוחמים, טעונה בדיקה. מצד אחד - על המפקד ליצור מסר ברור, קליט וחד־משמעי, ולשם כך עליו להתמקד באקט הלחימה הצפוי והמתרחש. עם זאת, ודאי לאור החשיבות (שלא פחתה עם השנים) הנודעת לכוחות הסיוע ותומכי הלחימה, כולל אלו הנותרים מחוץ לשטח הלחימה, יש מקום לבחון בעיניי כיצד מצליחים המפקדים לפנות גם אליהם, לפחות בדפים המסכמים את הלחימה. הטשטוש המתעצם בין העורף הצבאי לחזית הצבאית מבחינת האיומים הפוטנציאליים - ויעידו על כך הנתונים היחסיים הנוגעים לנפגעים ב"שטחנו" בעימותים האחרונים - רק ממחיש נקודה זו באופן ברור יותר.

המערך התומך - אריזת מנות קרב
ארכיון דובר צה"ל

רשימת המקורות

- בומנדיל, סמואל, **דפים קרביים**.
- ———, "קדימה לקרב ולניצחון" – מי צריך דפים קרביים? **מערכות 464**, דצמבר 2015, עמ' 54–63.
- ברוש, תמר, **נאום לכל עת**, תל אביב: האוניברסיטה הפתוחה, 1993.
- גל-נור, נטע, "תודעה יהודית בעיתות מלחמה: 'דפים קרביים' בצבא ההגנה לישראל 1948–1973", **עיונים בשפה וחברה 11 (2)**, 2018, עמ' 74–94.
- עמיאור חזי, "צבא-עם לוחם" בלב ההיסטוריה: דפי הקרב של פיקוד המרכז במלחמת ששת הימים", **בלוג הספרנים**, 5 ביוני 2017.
- פקר-רינת, מאיה, "'אין מלחמה יותר צודקת': כינון רוח הלחימה בחטיבת הצנחנים במבצע 'חומת מגן'", **פסיכולוגיה צבאית 4**, דצמבר 2005, עמ' 13–99.
- צוונג, אביבה, "נאומי ניעה לעידוד רוח הלחימה בעת העתיקה ועד מלחמות ישראל", **מערכות 416**, עמ' 28–32.

חוסנו של צה"ל אינו ניתן לערעור.
אנו מבצעים ונמשיך לבצע את משימתינו בנחישות,
בדבקות וללא הפסקה כל עוד נידרש לכך
במטרה להגן על ביטחונם של אזרחי ישראל //

אורי גורדין, מח"ט הנח"ל, שובו אחים, 2014

